

การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก

นายนครเศรษฐ์ ศรีแก้วกุล

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

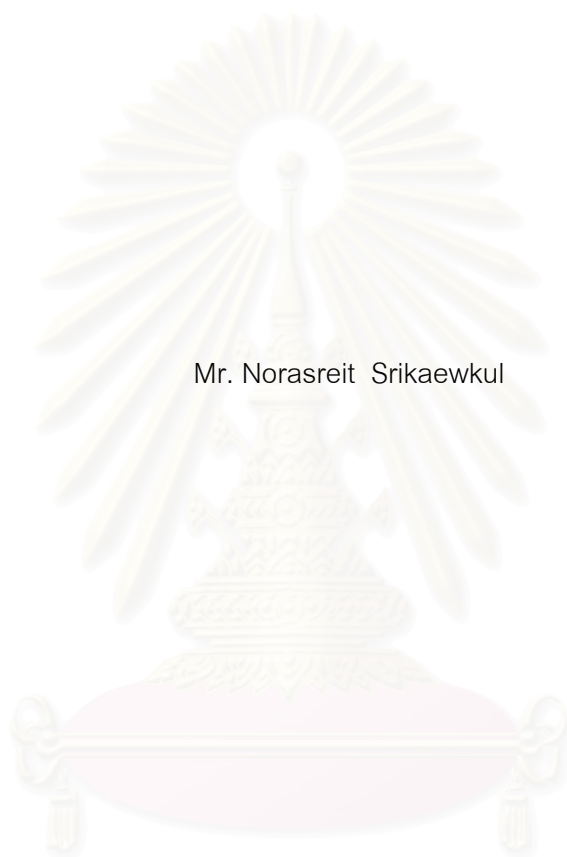
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2081-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A DEVELOPMENT OF THE PARENT EDUCATION PROGRAM ON DRUG PREVENTION
OF YOUNG CHILDREN

Mr. Norasreit Srikaewkul

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2081-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก
โดย	นายนรเศรษฐ์ ศรีแก้วกุล
สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร.อรชชา ตูลานันท์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุขคนธมาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.อรชชา ตูลานันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์)

นรเศรษฐ์ ศรีแก้วกุล : การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกัน
ปัญหาเสพยาเสพติดในเด็ก . (A DEVELOPMENT OF THE PARENT EDUCATION
PROGRAM ON DRUG PREVENTION OF YOUNG CHILDREN)

อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ,

อ.ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ ดร.อรชยา ตูลานันท์ , 199 หน้า . ISBN 974-17-2081-5.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกัน
ปัญหาเสพยาเสพติดในเด็ก กลุ่มตัวอย่างคือผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ในหมู่บ้านดอน จังหวัดศรีสะเกษ
จำนวน 25 คน มีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้าง
โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง 3) การทดลองใช้โปรแกรม และ 4) การปรับปรุงโปรแกรม เครื่อง
มือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดู
แลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด และแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูล
โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. หลังการทดลองใช้โปรแกรม ผู้ปกครองมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติด
สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรมคือ 75% อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01

2. หลังการทดลองใช้โปรแกรม ผู้ปกครองมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้
พ้นภัยยาเสพติดสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 80%
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นจากการเข้าร่วมโปรแกรมในด้านความพึงพอใจต่อ
การจัดกิจกรรม การชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ ความเหมาะสมของคู่มือผู้ปกครอง
ซีดี-รอมและวีดีทัศน์ สถานที่ในการจัด และด้านความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้ในระดั้มาก

4. โปรแกรมที่สมบูรณ์ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ลักษณะของโปรแกรม เนื้อหา
คุณสมบัติผู้เข้าร่วมโปรแกรม เอกสารและสื่อประกอบการใช้ การดำเนินการจัดกิจกรรมและการ
ประเมินผลโปรแกรม

ภาควิชา.....ประถมศึกษาลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปีการศึกษา2545.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

438 36952 27 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD : PROGRAM / PARENT EDUCATION / DRUG PREVENTION / YOUNG CHILDREN

NORASREIT SRIKAEWKUL : A DEVELOPMENT OF THE PARENT EDUCATION

PROGRAM ON DRUG PREVENTION OF YOUNG CHILDREN . THESIS ADVISOR:

ASSOC. PROF. SOMPHONG CHITRADUP, Ph.D. THESIS COADVISOR :

ORACHA TULANANT, PhD,199 pp. ISBN 974-17-2081-5.

The purpose of this research was to develop the parent education program on drug prevention of young children. The subjects were 25 parents of young children in Doon community, Srisaket Province. The study comprised of 4 steps , namely , 1) studying baseline data, 2) constructing program for parent education on drug prevention of young children, 3) testing the program, and 4) modifying the program. The research instruments were knowledge test, an opinion questionnaire on drug preventative for child rearing and a questionnaire of opinion in program participation. Data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test.

The results were summarized as follows:

1. After using the program, the parents had higher drug knowledge scores than before and the scores were higher than 75% at the .01 level of significance.
2. After using the program, the parents had higher opinion scores in drug prevention child rearing than before and the scores were higher than 80% at the .01 level of significance.
3. Most parents' opinion concerning the participation of the program on the satisfaction of instruction, the presentation of cd-rom and tape, the appropriateness of parent handbook, place, and the usefulness of participation in the program were high.
4. The complete program consisted of principles, objectives, content, qualification of users, documents and instrument, steps of instruction, and program evaluation.

DepartmentElementary Education Student's signature

Field of study ...Early Childhood Education ... Advisor's signature

Academic year....2002 Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่เข้าศึกษาและหลายปีที่ผู้วิจัยคลุกคลีกับปัญหายาเสพติด รวมทั้งบุคคลในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด ทำให้ผู้วิจัยระลึกและเฝ้าถามตัวเองเสมอว่า จะเป็นไปได้แค่ไหนที่เราจะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหายาเสพติดในฐานะครูของศิษย์ ลูกของพ่อ และน้องของพี่ที่ถูกยาเสพติดคุกคามอย่างไม่ทันตั้งตัว และผู้วิจัยก็โชคดีเหลือเกินที่ได้ศึกษาปัญหายาเสพติดอย่างลึกซึ้งในแง่ของการทำวิทยานิพนธ์ที่ไม่ใช่แค่การขอจบการศึกษาแต่ยังหมายรวมถึงการเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลหลายกลุ่มโดยเฉพาะพ่อแม่ของเด็ก

งานวิจัยชิ้นนี้จะไม่เกิดขึ้นถ้าขาดบุคคลเหล่านี้ คือ ผศ.ดร.บุษบง ต้นตวงศ์ ที่เป็นผู้จุดประกายให้ทำวิจัยเรื่องยาเสพติด และอาจารย์สุกัญญา กาญจนกิจ ที่คอยเอาใจใส่ รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สองท่าน คือ รศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ ผู้มองเห็นความตั้งใจจริงและเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้คิดและทำงานอย่างอิสระ พร้อมกับให้ความเชื่อมั่นต่องานของตนเอง และอาจารย์ ดร.อรชยา ตูลานันท์ ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยความอดทน ยอมรับฟังและคอยเติมเต็มส่วนที่ขาดหายจนวันสุดท้ายก่อนการสอบ ทำให้ผู้วิจัยได้คิดและเคารพในกฎ กติกาการทำงานเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุขคนธมาน ประธานกรรมการสอบที่กรุณาชี้แนะให้ผู้วิจัยมองเห็นกระบวนการทำวิจัยที่ดีและลึกซึ้ง ทุกคำถามที่ได้รับนั้นมีความหมายอย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยชิ้นต่อไป รวมทั้ง รศ.ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ กรรมการสอบที่ช่วยแนะนำให้ผู้วิจัยทำงานได้บรรลุผล มีระเบียบแบบแผนและมีเป้าหมายในชีวิตชัดเจนขึ้น ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ดร.นิภา ณีสกุล อาจารย์สุกัญญา และรศ.ดร. อาชัญญา รัตนอุบล ผู้ทรงคุณวุฒิที่เสียสละเวลาตรวจและให้กำลังใจด้วยดี บุคคลอีกท่านคือ ผศ.ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัยและสั่งสอนจนมีทักษะการวิจัยสูงขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจและเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นเมื่อมีโอกาสได้เข้าศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้ที่มีคณาจารย์ในภาควิชาประถมศึกษาประสิทธิประสาทวิชาความรู้ตลอด 3 ปีที่เข้าศึกษา

ขอขอบคุณเหล่าเพื่อนพี่น้องพี่ร่วมชั้น ที่ทำให้ผู้วิจัยเห็นความหมายของคำว่าเพื่อน ความอดทนและชีวิตการเป็นนิสิตมากขึ้น ขอขอบคุณผู้ปกครองทุกคนที่สมัครใจเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมและให้ความร่วมมือดีเกินความคาดหมาย รวมทั้งพี่เอ เบสและฐา ผู้ช่วยจัดกิจกรรมที่ไม่รู้จักคำว่าเหน็ดเหนื่อยและอดทนต่อสภาวะต่างๆ มากมายมาด้วยกัน ทำย่นนี้ขอกราบคุณพ่อคุณแม่และพี่สาวที่เคารพรักที่สุดในชีวิต

นรเศรษฐ์ ศรีแก้วกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมุติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
วิธีดำเนินการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
ยาเสพติด	15
การอบรมเลี้ยงดูลูกให้พ้นภัยยาเสพติด	31
การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	63
การพัฒนาโปรแกรมการศึกษา	70
3. วิธีดำเนินการวิจัย	73
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	73
การสร้างโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก ..	74
การทดลองใช้โปรแกรม	91
การปรับปรุงโปรแกรม	93

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล94
ตอนที่ 1	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม95
ตอนที่ 2	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด97
ตอนที่ 3	คะแนนความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม102
ตอนที่ 4	การนำการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก105
5.	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ107
สรุปผลการวิจัย110
การอภิปรายผลการวิจัย115
ข้อสังเกตจากการวิจัย119
ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้122
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป123
รายการอ้างอิง124
ภาคผนวก132
ภาคผนวก ก133
ภาคผนวก ข135
ภาคผนวก ค144
ภาคผนวก ง157
ภาคผนวก จ171
ภาคผนวก ฉ187
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์199

สารบัญตาราง

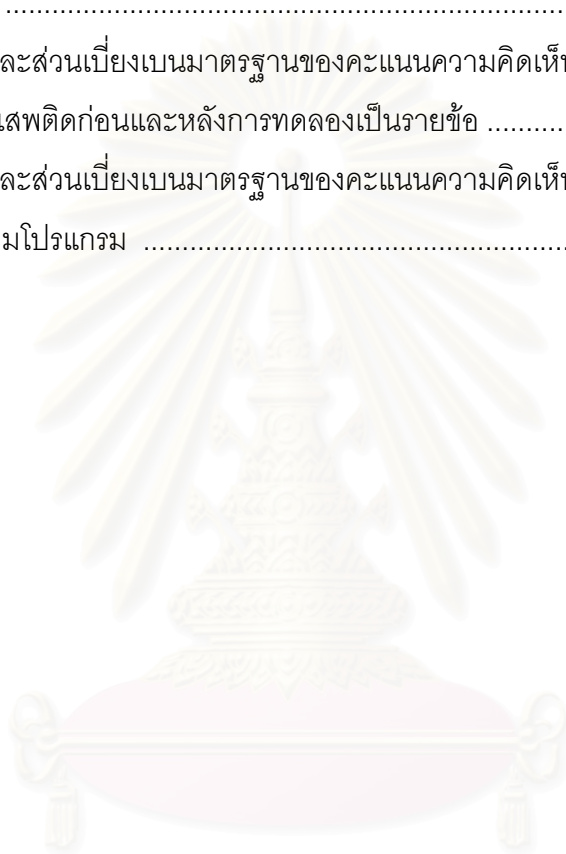
ตาราง	หน้า
1 รูปแบบการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก	79
2 รายละเอียดของเนื้อหาในโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก	81
3 สรุปรูปการจัดกิจกรรม เนื้อหาและวิธีการจัดกิจกรรม 10 ครั้ง.....	83
4 โครงสร้างของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด	87
5 การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับเนื้อหาของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด (Item-Objective Congruency Index :IOC)	145
6 คะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของกลุ่ม Try-out	146
7 ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด	148
8 โครงสร้างของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด	89
9 เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด	89
10 การหาค่าความสอดคล้องของข้อสอบกับเนื้อหาของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด	149
11 คะแนนความคิดเห็นจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของกลุ่ม Try-out	153
12 เกณฑ์คะแนนของแบบสอบถามความคิดเห็นและการแปลความหมายเป็นรายชื่อ	93
13 คะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด	154
14 คะแนนความคิดเห็นจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด	155
15 คะแนนความคิดเห็นจากแบบสอบถามความคิดเห็นจากการเข้าร่วมโปรแกรม	156
16 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม	95
17 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์การประเมินโปรแกรม	96
18 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

- 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์การ ประเมินโปรแกรม98
- 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดก่อนและหลังการทดลองเป็นรายข้อ99
- 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม102

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภูมิ

แนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกัน ปัญหาเสพติดในเด็ก	78

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่มีแนวโน้มของความรุนแรงและการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันนานาประเทศทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และต้องประสบกับปัญหาอื่นๆ ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหายาเสพติด เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเสื่อมของทรัพยากรมนุษย์ที่ถูกทำลายด้วยยาเสพติด ปัญหาทางสังคมและปัญหาทางเศรษฐกิจ (พยนต์ พันธุ์ศรี , 2539)

สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยได้รายงานสถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดว่า มีจำนวนผู้ติดและผู้ใช้ยาเสพติดทั้งประเทศรวมประมาณ 3 ล้านคน จำแนกเป็นผู้ใช้หรือผู้เสพแต่ยังไม่ติด 2,700,000 คน และผู้ติด 300,000 คน โดยการแพร่ระบาดได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากหมู่บ้านชุมชนทั่วประเทศ 73,538 หมู่บ้าน พบว่า ปี 2539 มีหมู่บ้านชุมชนประสบปัญหายาเสพติด 23,841 แห่ง และขยายเป็น 33,876 แห่ง ในปี 2543 โดยจำแนกเป็นหมู่บ้านรุนแรง 7,374 หมู่บ้าน หมู่บ้านปานกลาง 10,798 หมู่บ้าน และหมู่บ้านเบาบาง 15,713 หมู่บ้าน การสำรวจการแพร่ระบาดในกลุ่มนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดรวม 663,290 คน โดยเกี่ยวข้องกับยาบ้า 380,565 คน จากนักเรียนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ติด 80,816 คน ผู้ใช้และผู้มีประสบการณ์เคยใช้ 429,473 คน ผู้ติดและผู้ใช้ที่มีพฤติกรรมการค้า 152,998 คน (สมพงษ์ จิตระดับ , 2543)

ปัจจุบันประเทศไทยประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรง โดยเฉพาะปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าซึ่งประเทศไทยตกอยู่ในฐานะผู้นำเข้ายาบ้ารายใหญ่จากประเทศเพื่อนบ้าน ผลพวงดังกล่าวทำให้มีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากขึ้น ทั้งผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้เสพ โดยเฉพาะผู้เสพที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อายุน้อยลง แต่หลังจากที่รัฐบาลได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541 เรื่อง นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภายใต้ยุทธศาสตร์ราชภัฏ-รัฐร่วมใจด้านภัยยาเสพติด ทำให้ทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชนเกิดการตื่นตัวและเข้ามาเป็นแนวร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งทางการแก้ไขในระดับพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้าน จนถึงระดับจังหวัดและระดับภาค

โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคราชการและอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นแก้ไขปัญหากันเองโดยใช้กลไกและกระบวนการทางสังคมที่สร้างขึ้น (ภิญโญ ทองชัย , 2543)

ปัญหายาเสพติดที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ สรุปได้ว่าทุกภาคในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมกันดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วนโดยใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างไปจากอดีต เพื่อให้การขยายตัวของปัญหาชะลอตัวลงและสามารถควบคุมได้ ซึ่งสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมี 3 ประการ คือ 1) ปัจจุบันประเทศไทยกำลังตกอยู่ในฐานะผู้นำเข้ายาบ้ารายใหญ่จากประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน สิ่งที่มาคือ มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การค้า และการเสพเพิ่มมากขึ้น 2) ประเทศไทยเป็นตลาดผู้บริโภคยาบ้าขนาดใหญ่ของกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งมีการแพร่กระจายตัวยาค้าเข้าไปสู่ทุกพื้นที่ และมีการแพร่ระบาดตัวยาค้าเข้าไปทุกกลุ่มประชากร และมีความหนักหน่วงกว่าการแพร่ระบาดของเฮโรอีนในอดีตที่ผ่านมา และ 3) แนวโน้มของกลุ่มผู้บริโภคหรือผู้เสพยาบ้าโดยเฉลี่ยจะมีอายุน้อยลง มาอยู่ในระดับเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษามากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด , 2543)

ปัจจุบันกลุ่มเด็กที่เสพยาเสพติดได้แพร่ขยายลงไปถึงนักเรียนที่อยู่ในระดับประถมศึกษา โดยผลการวิจัยของ ปรีชา วิหคโต (2540) พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาเคยเสพยาเสพติดถึงร้อยละ 40.3 โดยเป็นยาเสพติดประเภทแอลกอฮอล์มากที่สุด รองลงมาคือ สารระเหยและยาบ้า

หลายหน่วยงานได้พยายามหาหนทางในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยความร่วมมือของหลายฝ่าย เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอิสระต่างๆ โดยกำหนดให้มีโครงการต่อต้านยาเสพติดหลายโครงการ เช่น โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการลานวัดลานใจลานกีฬา โครงการหมู่บ้าน ชุมชนเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด หรือโครงการศิลปินต่อต้านยาเสพติด

ในปัจจุบัน มีโครงการ การศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E.; Drug Abuse Resistance Education) โดยเริ่มโครงการในประเทศสหรัฐอเมริกาและปัจจุบันได้ดำเนินการตามโครงการนี้ทั้งสิ้น 50 มลรัฐในสหรัฐอเมริกาและ 32 ประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยได้นำโครงการนี้มาใช้ โดยเริ่มขึ้นโครงการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

ลักษณะของโครงการ D.A.R.E. ในสหรัฐอเมริกานั้น เป็นโครงการพัฒนาหลักสูตรการป้องกันยาเสพติด ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติ เน้นการให้ข้อมูลและทักษะที่จำเป็นกับเด็ก เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้โดยปราศจากยาเสพติดและความรุนแรงและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างตำรวจ เด็กนักเรียน ครู บิดามารดา และสมาชิกในชุมชน ซึ่งหลักสูตรนี้ได้รับการพัฒนาโดยนักวิชาการด้านการศึกษา และสอนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบ สารสำคัญของหลักสูตร

คือการต่อต้านการใช้ยาเสพติด ต่อต้านการตั้งแก๊งและต่อต้านการใช้ความรุนแรง โดยกลุ่มเป้าหมายนั้น เป็นเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล จนถึง เกรด 12 รูปแบบของโครงการเป็นการส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งผ่านการอบรมพิเศษไปให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยของยาเสพติดแก่เยาวชนในสถานศึกษาให้รู้จักแนวทางการปฏิเสธยาเสพติดอย่างเด็ดขาด โดยใช้แผนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยส่วนต่างๆ 5 ส่วน คือเตรียมอนุบาล ถึง เกรด 4 มี 9 บทเรียน เกรด 5 และ 6 มี 17 บทเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น (Junior high / Middle school) มี 10 บทเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย (High school) มี 6 บทเรียน โครงการที่ครูติดตาม มี 3 บทเรียน และโครงการสำหรับผู้ปกครองอีก 6 บทเรียน ซึ่งหลักสูตรสำหรับชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 แบ่งเป็น 4 บท ได้แก่

บทที่ 1 ความปลอดภัย เพื่อสอนให้เด็กๆ ทราบถึงกฎที่สำคัญบางประการเพื่อความปลอดภัยของเขา

บทที่ 2 ยาให้คุณหรือโทษ เพื่อช่วยให้นักเรียนตระหนักว่า ยารักษาโรคและของใช้ประจำบ้านทั่วไปอาจให้คุณหรือโทษกับนักเรียนได้

บทที่ 3 การเรียนรู้ที่จะปฏิเสธ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการปฏิเสธแรงกดดันจากเพื่อนหรือผู้ใหญ่ที่ขอให้นักเรียนทำในสิ่งที่นักเรียนคิดว่าไม่ปลอดภัยหรือเป็นอันตราย

บทที่ 4 การจัดการกับความโกรธ นักเรียนจะสามารถจัดการกับความรู้สึกโกรธด้วยวิธีที่ถูกต้อง

โครงการสำหรับผู้ปกครอง 6 บทเรียน ได้แก่

บทที่ 1 อิทธิพลของการสื่อสาร

บทที่ 2 การป้องกันการใช้ยาเสพติดในเด็กแรกเกิดถึง 8 ขวบ

บทที่ 3 การป้องกันการใช้ยาเสพติดในเด็กและการเป็นแบบอย่าง

บทที่ 4 การสอนทักษะการต้านแรงกดดันจากเพื่อน

บทที่ 5 กลยุทธ์การป้องกันและการลดความขัดแย้ง

บทที่ 6 การอภิปรายกลุ่มระหว่างพ่อแม่

(กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด , 2542)

นอกจากโครงการต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดแล้ว หลายฝ่ายมองว่าแนวทางการแก้ปัญหาหนี้ ควรให้ความสำคัญที่สถาบันครอบครัว ดังเช่น

ศุภานัญญ์ เผือกคง (2541) ได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดว่า "เนื่องจากครอบครัวและวิถีการเลี้ยงดูหลายๆ รูปแบบ เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กมีโอกาสที่จะไปติดยาเสพติดได้ เช่นการเลี้ยงดูแบบตามใจมากเกินไป ทำให้ลูกช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เชื่อคนง่าย ถูกหลอกลวงไป

ในทางที่ผิดได้ง่าย หรือการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกว่ารุน ว้าเหว่ ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่มีตัวอย่างของบิดามารดาให้เลียนแบบ ทำให้โอกาสที่จะคล้อยตามเพื่อนฝูงไปใช้ยาเสพติดมีมาก " และดุขฎิ โยเหลาและคณะ (2540) ได้ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์พ่อแม่ของผู้ใช้ยาเสพติดประเภทสารระเหยส่วนใหญ่ พบว่า "พ่อแม่ไม่มีวิธีการควบคุมพฤติกรรมลูก เมื่อลูกมีพฤติกรรมไม่ดีจะปล่อยปละละเลย เมื่อลูกทำความดีจะให้รางวัลโดยเน้นที่เงินและสิ่งของ"

ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2531) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กว่า "การอบรมเลี้ยงดูเป็นบทบาทโดยตรงของครอบครัว พ่อแม่ควรทบทวนดูว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีส่วนมากน้อยเพียงใด ในการเสริมสร้างจิตลักษณะต่างๆ ที่พึงปรารถนาแก่เด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักผิดชอบชั่วดี มีจิตใจมั่นคง มีความสามารถ และพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ " นอกจากนี้ผวจจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) ได้เสนอแนะบทบาทของบิดามารดาว่า "บิดามารดาควรตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูบุตรในลักษณะที่เข้าใจ เอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น ในขณะเดียวกันต้องอบรมสั่งสอนปลูกฝังความคิดที่ถูกต้องด้วย รวมทั้งการทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดา ควรให้ความเอาใจใส่ลูกมากขึ้น รับผิดชอบครอบครัวและสร้างบรรยากาศที่ดีภายในบ้าน "

ศรียรรณมา เจียรวัฒนชัย (2539) ได้ให้ข้อเสนอแนะแก่บิดามารดาว่า บิดามารดาต้องตระหนักในปัญหาเสพติดที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในครอบครัวของตนและในสังคมว่าผลที่ออกมาไม่ได้เกิดเฉพาะครอบครัวของตนเองแต่ต่อสังคมส่วนรวมด้วย เหตุนี้จะต้องมีวิจรรณญาณให้ระลึกไว้เสมอในการหาหนทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่อาจเกิดขึ้นได้ และต้องให้การศึกษารื่องนี้แก่เด็กตั้งแต่เริ่มแรกและต่อเนื่องควบคู่ไปกับความรู้และพัฒนาการด้านอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะการแก้ปัญหาในภาพรวมว่า

1. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชนทั่วไปตลอดจนหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติด ในสถานศึกษาทั้งโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนทุกระดับอย่างต่อเนื่อง
2. ควรจัดตั้งกลุ่มบิดามารดา ผู้ปกครอง ทั้งระดับชุมชนและระดับชาติ เพื่อจะได้พบปะเป็นครั้งคราวในอันที่จะปรึกษาและหาทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับยาเสพติด
3. การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยให้มีการเผยแพร่และรณรงค์อย่างจริงจังและต่อเนื่องในการให้ความรู้เรื่องครอบครัวศึกษา การเลี้ยงดูอบรมเด็กให้มีพัฒนาการรอบด้านที่เหมาะสมตามวัย รวมทั้งรู้จักการเตรียมตัวเพื่อการครองเรือนที่จะต้องมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ อายุ สุขภาพทั่วไป วุฒิภาวะ ความรับผิดชอบ การศึกษา การประกอบอาชีพ

ตลอดจนเน้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัวให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัวของตนให้พึ่งตนเองได้

ผลจากการประชุมสุดยอดเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดที่จังหวัดเชียงใหม่ มีการประกาศสงครามกับยาเสพติดอย่างจริงจัง เพราะเป็นภาวะวิกฤติที่กำลังทำลายเยาวชนอันเป็นอนาคตของประเทศชาติ แต่การประชุมสุดยอดครั้งนั้น กลับไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรกับผู้ที่ได้รับเคราะห์กรรมจากยาเสพติดโดยตรง ซึ่งได้แก่พ่อแม่และครอบครัวของผู้ติดยาเสพติดนั่นเอง วิธีการเลี้ยงลูกให้พ้นภัยยาเสพติด จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่พ่อแม่ผู้ปกครองในยุคยาเสพติดระบอบสมัยนี้จะต้องเรียนรู้ (ทองเกียรติ ปิยะกะ , 2544 : 23)

พ่อแม่คือบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด โดยให้ความรู้ตั้งแต่ลูกยังเล็ก คือในเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นเด็กที่อยู่ในระยะกำลังเลียนแบบทั้งกิริยา ท่าทาง หรือการปฏิบัติตนจากผู้ใหญ่ รวมทั้งการรับรู้พฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องยาเสพติด เช่น บิดามารดาของตนเองหรือพี่น้องที่อยู่ร่วมครอบครัวเดียวกัน ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุที่จะนำเด็กไปสู่การเลียนแบบและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ในอนาคต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในขั้นรุนแรง โดยเฉพาะยาบ้า เนื่องจากเป็นพื้นที่ตะเข็บชายแดนไทย-กัมพูชา การลักลอบค้ายาเสพติดในบริเวณนี้ไม่ได้แตกต่างไปจากแหล่งอื่นของประเทศ และนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ เด็กและเยาวชนที่อยู่ในชุมชนแถบนี้จึงได้รับผลจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากขึ้นทุกวัน จากสถิติผู้เข้ารับการรักษาตามสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดทั่วประเทศจำแนกตามรายภาคพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้เข้ารับการรักษาบำบัดน้อยที่สุดคือ 6.25% หรือ 2,089 คน จากจำนวนของผู้เข้ารับการรักษาทั่วประเทศ 33,449 คน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2544) แต่มีหลายปัจจัยที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวนเท่าใด เนื่องจากข้อมูลนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากจำแนกตามรายภาคคงไม่สามารถบอกจำนวนที่แน่นอนได้ จากปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นทั่วประเทศขณะนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดวิธีหนึ่งที่สำคัญและน่าจะได้ผล คือ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งวิธีการนี้น่าจะเป็นทางออกหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดอย่างถูกต้องและสามารถเลี้ยงดูหรือสอนทักษะในการหลีกเลี่ยงยาเสพติดแก่ลูกหลานของตนเองได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

สมมุติฐานการวิจัย

ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พบว่าผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาด้วยวิธีที่เหมาะสมมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของตนไปในทางบวก (กิตติศักดิ์ เกตุนุติ , 2540 , สุณิสา เฮงสวัสดิ์ , 2542 และอโณทัย อุบลสวัสดิ์ , 2535) และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมป้องกันปัญหาเสพติด ซึ่งพบว่าผู้เข้าร่วมโปรแกรมที่ได้รับการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบมีการปฏิบัติตนไปในทางบวกเช่นเดียวกัน (มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์ และนิรัตน์ อิมามี , 2542 , หน่วยศึกษานิเทศก์ สปอ.บางบ่อ สปจ.สมุทรปราการ , 2538)

สุณิสา เฮงสวัสดิ์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ที่สูงขึ้น และภายหลังการทดลอง ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียไปในทางที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์

กิตติศักดิ์ เกตุนุติ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสมองพิการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครอง 3 คน จาก 4 คน มีค่าร้อยละของคะแนนความถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กในระยะก่อนการทดลองต่ำกว่าร้อยละ 50 ผู้ปกครองทุกคนมีค่าร้อยละของคะแนนความถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กมากขึ้นกว่าเดิมและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ในระยะระหว่างและหลังการทดลอง ทั้งนี้ ค่าร้อยละของคะแนนของแต่ละคนแตกต่างกันไปตามค่าร้อยละของคะแนนในระยะก่อนการทดลอง และผู้ปกครองมีค่าร้อยละของจำนวนครั้งในการให้ความช่วยเหลือเด็กในระยะระหว่างและหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65

อโณทัย อุบลสวัสดิ์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กวัยก่อนเรียน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง ความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้แก่บุตรของตน

ของผู้ปกครองกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0005 และสูงกว่าผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0025 ในทำนองเดียวกันทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กก่อนวัยเรียนที่ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมให้ความรู้ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0005 และสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0025

มณีรัตน์ วีระวิวัฒน์ และนิรัตน์ อิมามี (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดโปรแกรมป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดโปรแกรมป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาความรู้เบื้องต้นของนักเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับโทษและอันตรายจากยาเสพติด เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองจัดโปรแกรมป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งวัดโดยการซักถามและให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เครื่องมือประกอบการจัดโปรแกรมป้องกันการใช้ยาเสพติด ได้แก่ แผนการสอน วีดีทัศน์ โปสเตอร์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับยาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโทษและอันตรายจากยาเสพติดเท่ากับ 6.99 2) ก่อนการจัดโปรแกรมป้องกันยาเสพติด นักเรียนตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อยาเสพติดเท่ากับ 28.21 หลังการจัดโปรแกรมคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 29.29 3) ก่อนการจัดโปรแกรมป้องกันยาเสพติดนักเรียนตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดเท่ากับ 9.32 หลังการจัดโปรแกรมคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 9.51 4) หลังการจัดโปรแกรม ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับโทษและอันตรายจากยาเสพติดและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

หน่วยศึกษานิเทศก์ สปอ.บางบ่อ สปจ.สมุทรปราการ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อป้องกันการใช้สิ่งเสพติดให้โทษในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 790 คนจากจำนวนทั้งสิ้น 36 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐาน แบบสัมภาษณ์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมหลังการทดลองสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลอง จากคะแนนเฉลี่ย 20.62 เป็น 23.72 และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ

เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายกลุ่มโรงเรียน พบว่า กลุ่มพระองค์เจ้า กลุ่มบูรณาการ กลุ่มหลวงพ่อบาน และกลุ่มเจ้าพ่อหลวงต่างก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิจัยที่กล่าวมา การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ล้วนส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ที่ดีขึ้น มีการพัฒนาความรู้และรู้จักการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 80% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ระยะเวลาในการทำวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้โปรแกรม เป็นเวลา 10 สัปดาห์ โดยเริ่มในสัปดาห์แรกของเดือนมกราคม พ.ศ. 2546 จนถึงสัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546
3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ โดยเนื้อหาที่ได้มุ่งเน้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด สถานการณ์ปัญหาเสพติดในปัจจุบัน ความสำคัญของเด็กวัยอนุบาลและความสำคัญของพ่อแม่ และ 10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด
4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น
 - 4.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก
 - 4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยถือว่ามีความรู้ ความสามารถที่จะศึกษาเนื้อหาที่สร้างขึ้นในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก ครั้งนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีดหรือด้วยวิธีการใดๆ แล้วทำให้ผู้ที่เสพยาต้องเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้นเป็นลำดับ จนเกิดอาการถอนยา เมื่อหยุดใช้ยาหรือขาดยา เกิดความต้องการเสพทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และผู้เสพยาจะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรมลง

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กับเด็กโดยอยู่ร่วมกันในครอบครัวหรือบุคคลที่ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแทนบิดา มารดาที่อยู่ในชุมชนบ้านดูน จังหวัดศรีสะเกษ

การให้ความรู้ผู้ปกครอง หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสถานการณ์ปัญหาเสพติดในปัจจุบัน และ 10 เทคนิควิธีช่วยเหลือผู้ให้พ้นภัยยาเสพติด ซึ่งได้แก่ จัดเวลาแบบใหม่ ใส่ใจการพูดจา สร้างคุณค่าในตนเอง กฎระเบียบอย่าเคร่งเกินไป มอบหมายหน้าที่ให้ดูแล อารมณ์ปรวนแปรต้องรีบจัดการ เพื่อนลูกก็สำคัญต้องคุ้นเคยไว้ ยาเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ลูกต้องรู้ กล้าตัดสินใจควบคุมกับแก้ปัญหา และสร้างทักษะการปฏิเสธยาเสพติด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงดูลูกให้พ้นภัยยาเสพติด โดยใช้วิธีการให้ความรู้แบบผสมผสาน ด้วยวิธีการบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ การถามคำถาม การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมองและการแสดงบทบาทสมมุติ

ความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด หมายถึง คะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก โดยประเมินจากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กที่สร้างขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด หมายถึง คะแนนความคิดเห็น เกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดที่สร้างขึ้น

เกณฑ์การประเมินโปรแกรม หมายถึง คะแนนที่กำหนดขึ้นเพื่อประเมินความรู้ ความ เข้าใจเรื่องยาเสพติดและความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองหลัง เข้าร่วมโปรแกรม โดยกำหนดให้คะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดเท่ากับ 75% ของ คะแนนเต็ม 15 คะแนน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 11 คะแนน และคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้ พ้นภัยยาเสพติดเท่ากับ 80% ของคะแนนเต็ม 80 คะแนน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 64 คะแนน

โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง หมายถึง รายละเอียดของแนวทางการดำเนิน กิจกรรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ลักษณะของโปรแกรม เนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรม คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม เอกสารและสื่อ ประกอบการใช้โปรแกรม การดำเนินการจัดกิจกรรม และการประเมินผลโปรแกรม

การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหาเสพติด ในเด็ก หมายถึง การนำแนวคิดเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในรูปแบบของโปรแกรมการ ป้องกันปัญหาเสพติด ที่ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ลักษณะของ โปรแกรม เนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรม คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม เอกสารและสื่อประกอบ การใช้โปรแกรม การดำเนินการจัดกิจกรรม และการประเมินผลโปรแกรม มาพัฒนาประกอบกับ ผลการศึกษาเรื่องยาเสพติดและการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ปกครองของ เด็กปฐมวัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการร่วมมือกัน ในการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก มีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

- 1.1 ศึกษาแนวคิด หลักการและรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 ศึกษาเรื่องยาเสพติดจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ จากเอกสารตำรา จากการเข้าร่วมการอบรมสัมมนาและจากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 1.3 ศึกษาพื้นที่หรือชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของยาเสพติด รวมทั้งการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนนั้นๆ
- 1.4 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองโดยรวม ในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของยาเสพติด
- 1.5 ประมวลผลข้อมูลที่ได้มาและสรุปเป็นประเด็นปัญหาด้านต่างๆ

ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

- 2.1 สังเคราะห์แนวคิด หลักการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบความคิดในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง
- 2.2 กำหนดสาระสำคัญในโปรแกรม โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สาระสำคัญในโปรแกรม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย วิธีดำเนินการ เอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม และการประเมินผล
- 2.3 สร้างเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองตามที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก

- ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมตามลำดับ ดังนี้
- 3.1 กำหนดประชากรและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคัดเลือกผู้ปกครองจากชุมชนบ้านดูน จังหวัดศรีสะเกษเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งชุมชนบ้านดูน มีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นชุมชนขนาดกลาง มีทั้งสิ้น 127 ครอบครัวยุ
- 2) เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนนี้ ในระดับปานกลางถึงรุนแรงจากจำนวนทั้งสิ้น 11 ชุมชน (ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อ.กันทรารมย์, 2545)
- 3) เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร คือ การทำนา ปลูกผัก
- 4) เด็กที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป พบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมข้องเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในชุมชนบ้านดูน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 25 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านดูน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
- 2) สามารถฟังและ/หรือ อ่าน/ดูหนังสือภาพประกอบหรือซีดี-รอมได้
- 3) มีความสนใจและสมัครใจในการเข้าร่วมงานวิจัย

3.2 แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างเดียวและมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pre-test post-test design) ซึ่งมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

$$O_1 \times O_2$$

O_1 แทน การวัดก่อนการทดลอง

O_2 แทน การวัดหลังการทดลอง

X แทน การให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

3.3 ติดต่อขอความร่วมมือในการทดลองใช้โปรแกรม

3.4 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองใช้โปรแกรม เป็นการจัดกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 10 ครั้ง (รายละเอียดนำเสนอไว้ในแผนการจัดกิจกรรม ในภาคผนวก ง หน้า 157-170)

3.5 การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ

3.5.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติด ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้วิธีการทดสอบค่าที (t-test)

3.5.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้วิธีการทดสอบค่าที (t-test)

3.5.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม ชนิด ปลายเปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จะหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแบบปลายเปิด นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 นำข้อมูลและข้อบกพร่องที่พบจากการทดลองใช้โปรแกรม เช่น การพัฒนา เอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม คู่มือผู้ปกครอง ชุด ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด และอื่นๆ มาปรับปรุงใหม่ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรม ทั้งข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัด ความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัย ยาเสพติด และแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรมมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสม มากยิ่งขึ้น

4.3 นำเสนอโปรแกรมฉบับสมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้ผู้ปกครองที่อยู่ในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของยาเสพติด ได้มีความรู้ในเรื่องยาเสพติดอย่างจริงจังและถูกต้องมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สามารถอบรมเลี้ยงดูหรือนำ ลูกให้รู้จักยาเสพติดและสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาได้

2. เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองเด็กที่อยู่ใน ชุมชนยาเสพติด ให้สามารถช่วยเหลือหรือสั่งสอนเด็กให้มีความรู้และรู้จักหลีกเลี่ยงยาเสพติดได้

3. ช่วยกระตุ้นให้หน่วยงานหรือบุคคลอื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้ เป็นชุมชนที่ปลอดยาเสพติดในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเสนอสาระสำคัญตามลำดับ ดังนี้

1. ยาเสพติด

- 1.1 ความหมายของยาเสพติด
- 1.2 ประเภทของยาเสพติด
- 1.3 สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด
- 1.4 การศึกษาสภาพและปัญหา ยาเสพติดและการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้พ้นภัยยาเสพติด

- 2.1 การจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว
- 2.2 การสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว
- 2.3 การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก
- 2.4 การสร้างกฎ ระเบียบที่เหมาะสมในครอบครัว
- 2.5 การมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็ก
- 2.6 การสอนให้เด็กจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปร
- 2.7 การสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูก
- 2.8 การสอนเรื่องยาเสพติดให้กับเด็ก
- 2.9 การส่งเสริมให้เด็กรู้จักการคิด และแก้ปัญหา
- 2.10 การสร้างทักษะการปฏิเสธยาเสพติดให้กับเด็ก

3. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

- 3.1 ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- 3.2 ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- 3.3 หลักการของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- 3.4 รูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- 3.5 การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

4. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษา

- 4.1 ความหมายและองค์ประกอบของโปรแกรมการศึกษา
- 4.2 ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษา
- 4.3 การประเมินผลโปรแกรมการศึกษา
- 4.4 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเรื่องยาเสพติด

1. ยาเสพติด

1.1 ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization : WHO) ได้ให้คำนิยามของยาเสพติดไว้ว่า ยาเสพติด คือยาที่เสพแล้วเป็นเหตุให้ผู้เสพเกิดความต้องการเสพอย่างไม่มีรู้จักหยุดหย่อนและต้องการอย่างรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ (ชามี อัฐกิจและระพีพรรณ วงชุมทอง , 2541)

ละเอียด วงศ์อินทร์ (2537) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดในกลุ่มโคเคน แอลเอสดี เมสคาลิน แอมเฟตามีน บาบิบูเรท คิวลูตและสุราไว้ว่า เป็นยาที่มีผลต่อสมองโดยตรงและทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทั้งในความคิดและพฤติกรรม

สันชัย วสุนธรา (2544) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดว่า หมายถึง สารที่เสพเป็นประจำแล้วจะทำให้เกิดความต้องการอยู่เรื่อยๆ และเพิ่มปริมาณขึ้นด้วย หากหยุดเสพหรือขาดสารนั้นจะทำให้เกิดอาการถอนยาหรือขาดยา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2545) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดว่า หมายถึง สารเคมีหรือสารใดก็ตาม ซึ่งเมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยการฉีด การสูบ การกิน การดม หรือวิธีอื่นติดต่อกันเป็นเวลานานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วจะก่อให้เกิดอาการเรื้อรังซึ่งทำให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่ผู้เสพและสังคม รวมทั้งจะทำให้ผู้เสพแสดงออกในลักษณะ ดังนี้

1. ผู้เสพมีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยาชนิดนั้นๆ ต่อเนื่องกันไปและต้องแสวงหายาชนิดนั้นๆ มาเสพให้ได้ไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม

2. ผู้เสพจะต้องเพิ่มปริมาณของยาที่เคยใช้ให้มากขึ้นทุกระยะ
3. ผู้เสพจะมีความปรารถนาอยากเสพยาชนิดนั้นๆ อย่างรุนแรง ระวังไม่ได้ คือ มีการติดและอยากยาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(2545) ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า หมายถึง สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีดหรือด้วยวิธีการใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจจนทำให้เกิดการเสพติดได้ หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวันหรือวันละหลายครั้ง จะก่อให้เกิดลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เกิดอาการติดยาหรือต้านยา ต้องใช้สารนั้นในปริมาณมากขึ้น
2. เกิดอาการขาดยา ถอนยาหรืออยากยา เมื่อใช้เท่าเดิม ลดลงหรือหยุดใช้
3. มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา
4. สุขภาพร่างกายทรุดโทรมลง เกิดโทษต่อตนเอง ผู้อื่น ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุป ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีดหรือด้วยวิธีการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ผู้ที่เสพยาต้องเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้นเป็นลำดับ จะเกิดอาการถอนยา เมื่อหยุดใช้ยาหรือขาดยา จะเกิดความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และผู้เสพยาจะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรมลง

1.2 ประเภทของยาเสพติด

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้จำแนกชนิดของยาเสพติด ดังนี้
1. ฝิ่น มอร์ฟีน และเฮโรอีน สารเสพติดทั้งสามชนิดเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยฝิ่นได้มาจากน้ำยางของผลฝิ่น เมื่อนำฝิ่นมาสกัดด้วยสารเคมีบางอย่างจะได้มอร์ฟีนและเมื่อนำมอร์ฟีนมาทำปฏิกิริยากับสารเคมีบางอย่างจะได้เฮโรอีน
 2. บุหรี่ มีสารที่สำคัญคือ นิโคติน ซึ่งมีฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลาง มีผลทำให้เกิดการตื่นตัว ความอยากอาหารลดลง ผู้ที่ติดแล้วมักพบว่ามีอาการปวดศีรษะ นอนไม่หลับ กระสับกระส่าย กังวลใจ

3. สารระเหย คือสารที่ได้มาจากขบวนการผลิตน้ำมันปิโตรเลียม มีลักษณะเป็นไอระเหยได้ในอากาศ เมื่อสูดดมเข้าไปจะทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย ได้แก่ ทินเนอร์

4. ยาบ้าหรือแอมเฟตามีน บุคคลทั่วไปเรียก ยาบ้า อาจพบในรูปผงหรือแคปซูล แต่ในปัจจุบันมักพบในลักษณะเป็นเม็ด มีหลายสี เช่น สีส้ม สีน้ำตาล จึงมักเสพโดยการกินหรือผสมอาหาร และเครื่องดื่ม

5. กัญชา เป็นพืชล้มลุกจำพวกหญ้า ส่วนที่ใช้คือใบและยอดช่อดอกกัญชาตัวเมีย ซึ่งจะนำมาตากแห้งและบดเป็นผงหยาบๆ แล้วนำมามวนบุหรี่ยี่ห้อหรือสูบด้วยกล่องหรือบ้องกัญชา จะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางแต่อยู่ในลักษณะผสมผสานตามขนาดของยาที่เสพและวิธีการเสพ

6. เหล้า เป็นเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์เป็นสารประกอบสำคัญ มีฤทธิ์กดประสาท ทำให้เกิดอาการสงบประสาท นอนหลับ สลบและหมดสติตามขนาดที่ร่างกายได้รับ ถ้าได้รับในปริมาณน้อยจะทำให้ผู้ดื่มรู้สึกสบายและอารมณ์ดี แต่ถ้ามากขึ้นจะเข้าไปกดสมองส่วนที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด การควบคุมตนเอง การตัดสินใจและการยับยั้งห้กห้ามใจ

7. ยาระงับประสาทและยานอนหลับ เป็นกลุ่มยาที่มีฤทธิ์กดประสาท ซึ่งจะก่อให้เกิดอาการสงบ ง่วง ไปจนถึงหลับตามความแรงของยา

8. ยาแก้ปวดประสาท เป็นกลุ่มยากดประสาทเช่นเดียวกับยาระงับประสาทและยานอนหลับ แต่วิธีการออกฤทธิ์จะน้อยกว่า ทางการแพทย์ได้ใช้ยานี้เพื่อคลายความวิตกกังวลและคลายความเกร็งของกล้ามเนื้อ

9. กาแฟ รวมทั้งเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีนเป็นส่วนผสม เช่น ชา โกโก้ โดคาโคล่า มีผลในการกระตุ้นประสาทส่วนกลาง จึงทำให้ผู้ได้รับรู้สึกกระปรี้กระเปร่า ไม่ง่วง

10. โคเคน หรือโคคาอิน เป็นสารธรรมชาติที่พบในส่วนใบของต้นโคคา โคเคนบริสุทธิ์มีลักษณะเป็นเม็ดหรือผงเกล็ด ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น รสขม ไม่ละลายน้ำ สารชนิดนี้เมื่อใช้แล้วจะทำให้เกิดความรู้สึกชาขึ้นได้

ขามี อัฐกิจและระพีพรรณ วังชุมทอง (2541) ได้จำแนกประเภทของยาเสพติดตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. จำแนกตามคุณสมบัติ ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1.1 ยาเสพติดประเภทฝิ่นและกลุ่มของฝิ่น ยาเสพติดประเภทนี้กด

ประสาทและสมองอย่างรุนแรง เป็นภัยร้ายแรงแก่ผู้เสพเป็นอย่างมาก ส่วนในกลุ่มของฝิ่นและอนุพันธ์อื่นๆ ที่สกัดได้จากฝิ่น เช่น เฮโรอีน มอร์ฟีน โคเคอินและทิงเจอร์ฝิ่น การติดยาประเภทนี้ทำลายทั้งร่างกาย สติปัญญา ความคิดและสภาพของจิตใจอย่างรวดเร็ว

1.2 ยาเสพติดประเภทยานอนหลับและยาสงบประสาท ยานอนหลับ

ชนิดต่างๆ ที่เคยใช้ในวงการแพทย์ ได้มีผู้นำมาใช้ในทางที่ผิดโดยมิได้รับคำแนะนำจากนายแพทย์ จึงเกิดการเสพติดขึ้นมาได้และทำให้เกิดอันตรายแก่สมองและระบบประสาทของร่างกาย ยาที่ใช้เป็นยาเสพติดที่มีอยู่มากในเวลานี้ คือ บาร์บิทูเรท ฟีนอบาปีโทน หรือเซโคนาล ผู้ที่เสพติดมักจะเรียกว่า เหล้าแห้ง

1.3 ยาเสพติดประเภทกัญชาหรือพืชกระท่อม กัญชาเป็นยาเสพติดตาม

กฎหมายออกฤทธิ์กดประสาทและหลอนประสาท ร่างกายจะเสื่อมโทรมเป็นโรคจิตได้ง่าย ส่วนพืชกระท่อมก็เป็นยาเสพติดเช่นเดียวกัน มีฤทธิ์ในทางกระตุ้นประสาทให้ตื่นตัวอย่างผิดปกติ ใช้ไปนานๆ จะทำลายประสาทและเป็นโรคจิตได้ด้วย

1.4 ยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน เป็นยากระตุ้นระบบประสาท

ส่วนกลาง โดยทั่วไปเรียกว่า ยาม้าหรือม้าขาว เป็นต้น ยาจำพวกดังกล่าวมานี้จะกระตุ้นสมองให้ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ร่างกายจะอ่อนเพลียลงทุกขณะที่หมดฤทธิ์ยา การทำงานของอวัยวะในร่างกายก็จะผันผวนผิดปกติ บังคับตัวเองไม่ได้ มักจะมีอาการคลุ้มคลั่งคล้ายโรคจิต ประสาทหลอนตลอดเวลา

1.5 ยาเสพติดประเภทหลอนประสาทและไอระเหย ผู้ติดยาเสพติด

ประเภทนี้จะเกิดการฝันร้าย หลอนจิต เห็นแต่ภาพลวงตา ขาดการควบคุมตนเอง มีนเมาอยู่กับความฝันร้าย ประสาทจะไม่รับความรู้สึก การมองเห็น การรับรส ได้กลิ่นหรือการสัมผัสต่างๆ ก็จะมีแปรปรวนผิดปกติไปหมด ผู้ติดยาเหล่านี้สามารถทำอันตรายแก่ชีวิตของตนเองและผู้อื่นได้ เพราะขาดการควบคุมตนเองและจิตประสาทถูกหลอนให้หลงผิดไปหมด ยาเสพติดประเภทนี้ ได้แก่ แอลเอสดีและดีเอ็มดี

2. จำแนกตามกรรมวิธีการผลิต ยาเสพติดแรกที่ได้ย้อมได้มาจากธรรมชาติ คือ พืชบางชนิด ต่อมานักวิทยาศาสตร์ได้ใช้วิธีการทางเคมีสังเคราะห์ผลิตยาเสพติดขึ้นมาแทนยาธรรมชาติ เช่น

2.1 ยาเสพติดตามธรรมชาติ (Natural Drug) ยาเสพติดชนิดนี้ยังอยู่ใน

สภาพของธรรมชาติแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงก็เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างง่าย ๆ เช่น ถูกแปรสภาพทางเคมี เพื่อให้มีความสะดวกต่อการเสพ เช่น ทำเป็นเม็ด เป็นแคปซูล เป็นผง เป็นน้ำ เป็นขนมเป็นแท่ง ยาจำพวกนี้ ได้แก่ ฝิ่น เฮโรอีน โคเคอินและใบกระท่อม เป็นต้น

2.2 ยาเสพติดในรูปยารักษาโรค ได้แก่ ยาลดความอ้วน ยานอนหลับหรือยาระงับประสาท เช่น แอมเฟตามีน (Amphetamine) เบนซีดรีน (Benzedrine) เฟนฟลูรามีน (Fenfluramine) เป็นต้น

2.3 ยาเสพติดในรูปสังเคราะห์ (Synthetic Drug) ได้แก่ ยาที่ผลิตขึ้นด้วยวิธีการทางเคมี ใช้แทนยาธรรมชาติ ซึ่งเป็นยาที่มียาเสพติดบางชนิดผสมอยู่ เช่น ฟิเธดีน (Phethedine) และยาฟีเซฟโทน (Pheseptone)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545) ได้จำแนกประเภทของยาเสพติดตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ยาเสพติดตามแหล่งที่เกิด ได้แก่

1.1 ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) คือ ยาเสพติดที่ผลิตได้มาจากพืช เช่น ฝิ่น กระบือ กัญชา

1.2 ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) คือ ยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน

2. แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้แก่

2.1 ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดนี้ เช่น เฮโรอีน แอลเอสดี แอมเฟตามีนหรือยาบ้า ยาอีและยาเลิฟ เนื่องจากกำลังแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในปัจจุบัน มีบทลงโทษสูงสำหรับผู้เสพ ผู้จำหน่าย ครอบครอง นำเข้าและส่งออก

2.2 ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษประเภทนี้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้ แต่ต้องใช้ภายใต้การควบคุมของแพทย์และใช้เฉพาะกรณีที่เป็นที่จำเป็นเท่านั้น เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน โคเคนหรือโคคาอีน โคเดอีนและเมทาโดน

2.3 ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย เช่น ยาแก้ไอที่มีตัวยาโคเดอีน หรือยาแก้ท้องเสีย ยาฉีดระงับปวดต่างๆ เช่น มอร์ฟีน เพทิดีน ซึ่งสกัดมาจากฝิ่น ยาเสพติดประเภทนี้มีประโยชน์ทางการแพทย์ การนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์อื่นหรือเพื่อเสพยาจะมีบทลงโทษกำกับไว้

2.4 ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ 2 เช่น น้ำยาเคมีอะซิติกแอนไฮไดรด์ (Acetic anhydride) และอะซิคลอไรด์ (Acetyl chloride) ซึ่งใช้ในการเปลี่ยนมอร์ฟีนเป็นเฮโรอีน สารเออร์โกเมทหรือคลอซูโดอีเฟดรีน ซึ่งสามารถใช้ผลิตยาบ้าได้ และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก 12 ชนิด ที่สามารถนำมาผลิต

ยาดีและยาบ้าได้ ยาเสพติดประเภทนี้ไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการบำบัดรักษาโรคแต่อย่างใด และมีบทลงโทษกำกับไว้

2.5 ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าข่ายในประเภท 1 ถึง 4 เช่น ทุกส่วนของพืชกัญชา ทุกส่วนของพืชกระท่อม เห็ดขี้ควาย

3. แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ได้แก่

- 3.1 ประเภทกดประสาท เช่น ผีน เฮโรอีน ยากล่อมประสาท สารระเหย
- 3.2 ประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน กระท่อม โคคาอีน
- 3.3 ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย
- 3.4 ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน (อาจกด กระตุ้นหรือหลอนประสาทร่วมกัน) เช่น กัญชา

4. แบ่งตามองค์การอนามัยโลก ได้จัดแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่

- 4.1 ประเภทฝิ่น หรือมอร์ฟิน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน เช่น ผีน มอร์ฟิน เฮโรอีน เพทิดีน
- 4.2 ประเภทบาบิบูเวท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายกัน เช่น เซโคบาร์บิทัล
- 4.3 ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้
- 4.4 ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน
- 4.5 ประเภทโคเคน เช่น โคเคน โบโคคา
- 4.6 ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา
- 4.7 ประเภทคัท เช่น ใบกระท่อม ใบคัท
- 4.8 ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสคาลีน เมล็ด มอร์นิงโกลด์ ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

4.9 ประเภทอื่นๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่

จากการจำแนกประเภทของยาเสพติด อาจกล่าวได้ว่า ยาเสพติดสามารถจำแนกออกได้หลายประเภทตามลักษณะต่างๆ เช่น จำแนกตามแหล่งที่เกิด จำแนกตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง จำแนกตามคุณสมบัติของสาร จำแนกตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และจำแนกตามองค์การอนามัยโลก

1.3 สถานการณ์ปัญหายาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2544) ได้นำเสนอ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษา ในปีปฏิทิน 2543 ในด้านข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับยาและสารเสพติด สาเหตุของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย ลักษณะการติดยาเสพติดและการสังเกตผู้ติดยาเสพติด ดังนี้

1. ข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

1.1 จำนวนผู้เข้ารับการรักษาทั้งหมด มีทั้งสิ้น 41,746 คน และจำนวนผู้เข้ารับการรักษารายใหม่ 26,640 คน แบ่งเป็นเพศชาย 39,571 หรือ 94.8 % เพศหญิง 2,162 คน หรือ 5.2 %

1.2 อายุเฉลี่ยของผู้เข้ารับการรักษา คือ 28 ปี แล ะกลุ่มอายุ 20 – 24 ปี มีจำนวนผู้เข้ารับการรักษามากที่สุด คือ 10,130 คน หรือ 24.4 % และกลุ่มอายุ 15-19 ปี เป็นกลุ่มที่เข้ารับการรักษาเป็นอันดับสองคือ 9,017 คน หรือ 21.7 %

1.3 อายุที่เริ่มใช้ยาครั้งแรก โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 20 ปี กลุ่มอายุที่เริ่มใช้ยาครั้งแรกนั้น คือกลุ่มอายุ 15-19 ปี คือ 20,324 คน หรือ 50.1 % และเป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มอายุที่เริ่มใช้ยาครั้งแรกรองลงมาคือ กลุ่มอายุน้อยกว่า 15 ปี คือ 7,194 คนหรือ 17.7 %

1.4 อาชีพ กลุ่มคนที่ติดยาและเข้ารับการรักษาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ว่างงาน คือ จำนวน 13,166 คน หรือ 31.9 % รองลงมาคือ เป็นนักเรียน มีมากถึง 7,222 คน หรือ 17.5 %

1.5 ระดับการศึกษาของผู้ติดยาเสพติดและเข้ารับการรักษา มากที่สุดคือ มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนถึง 14,365 คนหรือ 36.2 % รองลงมาคือประถมศึกษา จำนวน 11,856 คนหรือ 29.9 %

1.6 เหตุผลที่ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการรักษา ส่วนใหญ่ คือ อายากเล็ก จำนวน 25,867 คนหรือ 62.9 %

1.7 สาเหตุสำคัญที่ใช้ยาเสพติด ส่วนใหญ่คือ อายากทดลอง จำนวน 21,904 คนหรือ 53.0 % รองลงมาคือเพื่อนชวน จำนวน 10,554 คนหรือ 25.5 %

1.8 ภูมิภาคเนาของผู้ติดยาเสพติด ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร มากที่สุดถึง 25,230 คนหรือ 37.8 % รองลงมาคือ สมุทรปราการ นนทบุรี เชียงใหม่และเชียงราย ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับยาและสารเสพติด

2.1 ยาเสพติดที่ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาใช้มากที่สุด คือ ยาบ้า ใช้จำนวน 15,557 คน หรือ 38.2 % รองลงมาคือกัญชาและเฮโรอีน 21.9 % และ 14.5% ตามลำดับ

2.2 ยาเสพติดที่ใช้ใน 30 วันก่อนเข้ารับการบำบัดรักษา มากที่สุดคือ ยาบ้า จำนวนผู้ใช้ 19,253 คน หรือ 46.3 % รองลงมาคือ เฮโรอีน จำนวนผู้ใช้ 14,758 คน หรือ 35.5 %

จากข้อมูลของผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดทั้งในโรงพยาบาลของรัฐ เอกชน และสถานบำบัดต่างๆ ทั่วประเทศนั้นพบว่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2541 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษา 67,130 ราย ปี พ.ศ. 2542 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษา 58,724 ราย และปีล่าสุดคือ ปี พ.ศ. 2543 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษา 66,963 ราย

3. สาเหตุของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย

ประเทศไทยประสบกับปัญหายาเสพติดทั้งในด้านการเป็นพื้นที่ผลิต การเป็นพื้นที่การค้ำ การเป็นพื้นที่แพร่ระบาด และการเป็นทางผ่านยาเสพติด โดยมีตัวยาหลักที่ประสบปัญหาคือ ผีน เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า สารระเหย โคเคน เอ็คซ์ตาซี และสารเสพติดประเภทวัตถุออกฤทธิ์บางชนิด

3.1 การเป็นพื้นที่ผลิต เนื่องจากประเทศไทย มีอาณาเขตที่ติดกับสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก จึงทำให้ไทยมีส่วนในการผลิตยาเสพติดประเภทผีน และเฮโรอีน ซึ่งผลิตมากในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ นอกจากนั้นแล้ว ในปัจจุบันยังมีการผลิตยาบ้า ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำด้วย ยาเสพติดที่มีการผลิตในประเทศไทยอีกชนิดหนึ่ง คือ กัญชา ซึ่งมีมากในภาคอีสาน อย่างไรก็ตาม สำหรับการเป็นแหล่งผลิตของประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันได้ลดปริมาณลงอย่างมาก โดยเฉพาะผีน เฮโรอีน และกัญชา จนอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ ในส่วนของการผลิตยาบ้า ได้มีการย้ายแหล่งผลิตไปอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่

3.2 การเป็นพื้นที่การค้ำ ประเทศไทยมีการค้ำยาเสพติดที่สำคัญ 3 ชนิด คือ การค้ำเฮโรอีน การค้ำกัญชา การค้ำยาบ้า

3.2.1 การค้ำเฮโรอีน กระจายอยู่บริเวณพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย บริเวณที่ติดกับสามเหลี่ยมทองคำ พื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ และชายงานต่างประเทศ ซึ่งเชื่อมโยงกับชายงานภายในประเทศ รวมทั้งชนกลุ่มน้อยในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ เฮโรอีนส่วนใหญ่ จะถูกลำเลียงไปยังต่างประเทศ แต่บางส่วนจำหน่ายในตลาดภายในประเทศไทย

ในปัจจุบัน เครื่องขยายการค้าเฮโรอีน ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมและทำลายลงได้หลายเครื่องขยาย บางกลุ่มหยุดดำเนินการ บางกลุ่มไปค้ายาบ้าแทน

3.2.2 การค้ากัญชา พบในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและภาคใต้ พื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กัญชาที่รวบรวมได้จะส่งออกไปต่างประเทศเป็นหลัก ปัจจุบันกล่าวได้ว่าการค้ากัญชาลดน้อยลงมาก กลุ่มผู้ค้าจะไปดำเนินการในประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนการค้าในประเทศค้าเพื่อใช้เสพเท่านั้น

3.2.3 การค้ายาบ้า ยาบ้าได้แพร่กระจายอยู่ในทุกภูมิภาค ผู้ค้ามีกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ตั้งแต่ระดับรายใหญ่ ระดับกลาง และระดับย่อยในพื้นที่แพร่ระบาด เครื่องขยายการค้ายาบ้า ไม่มีการจัดองค์กรที่ชัดเจนเหมือนกับเฮโรอีนและกัญชา แม้แต่นักค้ารายย่อยบางครั้ง ก็สามารถไปจัดหายาเสพติดจากพื้นที่ผลิต บริเวณสามเหลี่ยมทองคำครั้งละปริมาณมากๆ ได้

3.3 การเป็นพื้นที่แพร่ระบาด ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย ประกอบด้วย ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า สารระเหย โคเคน ยาอี และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท บางชนิด เช่น จำพวกยานอนหลับ อย่างไรก็ตาม กล่าวสำหรับการแพร่ระบาดแล้ว ตัวยาหลักคือ ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า สารระเหย โคเคน เอ็กซ์ตาซี ยาเค โดยฝิ่นและเฮโรอีน เคยเป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดรุนแรงในอดีต แต่ปัจจุบันลดระดับลง ฝิ่นคงมีแพร่ระบาดเฉพาะกลุ่มชาวเขา เฮโรอีนแพร่ระบาดในกลุ่มเสฟเดิม ตัวยาที่แพร่ระบาดมาก และมีปัญหาในระดับรุนแรง คือ ยาบ้า ซึ่งแพร่กระจายเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน นักเรียนนักศึกษา สำหรับโคเคน เอ็กซ์ตาซี และยาเค การแพร่ระบาดจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มเยาวชน ผู้ใช้ในสถานบันเทิง และกลุ่มวัยรุ่นที่ฐานะดี ส่วนสารระเหย จะแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กนอก สถานศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.4 การเป็นทางผ่านยาเสพติด การที่ประเทศไทยมีส่วนที่ติดกับสามเหลี่ยมทองคำและการคมนาคมภายในประเทศมีความสะดวก โดยเฉพาะการขนส่งทางบกและทางอากาศ จึงมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติด ทั้งที่ภายในประเทศและไปต่างประเทศ โดยเฉพาะการลักลอบลำเลียงเฮโรอีนไปต่างประเทศ เช่น อเมริกา ออสเตรเลีย และยุโรป นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการลักลอบลำเลียงกัญชาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมายังกรุงเทพฯ ส่งไปต่างประเทศ โดยทางเรือหรือส่งลงทางใต้ไปยังประเทศมาเลเซีย และต่อไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ญี่ปุ่น อเมริกา และประเทศในยุโรปบางประเทศ

4. ลักษณะการติดยาเสพติด

ยาเสพติดบางชนิดก่อให้เกิดการติดได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ แต่ยาเสพติดบางชนิด ก็ก่อให้เกิดการติดทางด้านจิตใจ เพียงอย่างเดียว

4.1 การติดยาทางกาย เป็นการติดยาเสพติดที่ผู้เสพมีความต้องการเสพยาอย่างรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อถึงเวลาอยากเสพยาแล้วไม่ได้เสพยาจะเกิดอาการผิดปกติอย่างมากทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเรียกว่า "อาการขาดยา" เช่น การติดฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เมื่อขาดยาจะมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน หาว น้ำมูกน้ำตาไหล นอนไม่หลับ เจ็บปวดทั่วร่างกาย เป็นต้น

4.2 การติดยาทางใจ เป็นการติดยาเสพติดเพราะจิตใจเกิดความต้องการ หรือเกิดการติดเป็นนิสัย หากไม่ได้เสพยาร่างกายก็จะไม่เกิดอาการผิดปกติ หรือทรนทรายแต่อย่างใด

5. การสังเกตผู้ติดยาเสพติด

เนื่องจากยาเสพติดทั้งหลาย เมื่อเกิดการเสพยาติดจะมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ ซึ่งทำให้ลักษณะ และความประพฤติของผู้เสพยาเสพติดเปลี่ยนไปจากเดิม

5.1 การสังเกตสมาชิกในครอบครัว หากสงสัยว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติดหรือไม่อาจสังเกตได้จากลักษณะต่างๆ ดังนี้

5.1.1 การใช้จ่ายเงินเปลี่ยนแปลง โดยเด็กจะใช้เงินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ภายในไม่เกิน 1 ปี ซึ่งผู้ปกครองสามารถตรวจสอบ หรือควบคุมการใช้จ่ายเงินของเด็กได้

5.1.2 อุปกรณ์การเสพยา อาจพบบุหรี่ที่มีรอยยับและมักจะเก็บไว้ต่างหาก หรือพบกระดาษฟรอยด์ ไฟแช็คและหลอด

5.1.3 มีนิสัยโกหก เด็กจะเริ่มโกหกจากเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่น เสพยาในห้องน้ำนานแต่โกหกว่าท้องผูก เป็นต้น จนกระทั่งเรื่องที่โกหกจะมีความสำคัญมากขึ้น เช่น โกหกว่าเครื่องประดับหาย หรือ โรงเรียนบังคับให้ซื้อเครื่องมือที่ราคาแพงๆ เป็นต้น

5.1.4 มีนิสัยลักขโมย

5.1.5 มีนิสัยเกียจคร้าน และไม่รับผิดชอบ หลังจากที่เสพยาเสพติดแล้ว ผู้เสพยาจะมีอาการเมายา ทำให้ลดความตั้งใจ และลดพฤติกรรมต่างๆ ลง ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว

5.1.6 ร่างกายไม่แข็งแรง ผอมแห้งแรงน้อย เนื่องจากไม่มีอาการอยากรับประทานอาหารเพราะอยู่ในอาการเมายา หรือต้องการพยายามเก็บเงินไว้ เพื่อซื้อยาเสพติดในครั้งต่อไป

5.1.7 ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สกปรก

5.1.8 อารมณ์ฉุนเฉียว หงุดหงิดง่าย เอาแต่ใจตัวเอง ในการตรวจสอบหัวข้อนี้ ผู้ปกครองจะต้องมีความหนักแน่น มีเหตุผล และตั้งอยู่บนพื้นฐานความรัก และความเข้าใจในครอบครัว

5.1.9 เก็บตัว ไม่สูงส่งกับคนอื่นไม่รับรู้ปัญหาภายในบ้าน และใช้ห้องนํานาน

5.1.10 ติดต่อกับคนแปลกหน้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกที่เสพยาเสพติดเหมือนกัน

จากข้อที่ควรตรวจสอบสมาชิกในครอบครัวดังกล่าว ถ้าพบว่ามีลักษณะสัมพันธ์กับข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ อาจพิจารณาได้ว่า สมาชิกในครอบครัวมีแนวโน้ม หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ควรจะรีบแก้ไข ซึ่งยังไม่จำเป็นว่าต้องให้เห็นชัดเจนว่า ใช้ยาเสพติดแล้วจึงต้องหาทางแก้ไข เพราะปัญหาจากการใช้ยาเสพติดจะค่อยๆ ก่อตัวจากเล็กไปสู่อันตราย ถ้ารอให้ชัดว่ามี การใช้ยาเสพติด โดยผู้ที่ใช้ยาเสพติดไม่สนใจคำแนะนำคำสั่งสอนอบรม ของคนในครอบครัวแล้ว นับว่าเป็นเรื่องยากต่อการแก้ไขอย่างมาก

5.2 การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดยาบ้า การเสพยาบ้าผู้เสพอาจจะไม่เกิดอาการเสพติดในครั้งหรือสองครั้งแรกที่เสพ เหมือนเช่นการเสพยาเฮโรอีน แต่เมื่อใช้ไปเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ร่างกายเสื่อมโทรมลง เนื่องจากร่างกายไม่ได้รับการพักผ่อน และยังไปทำลายระบบประสาทอีกด้วย การสังเกตอาการของผู้ติดยาสามารถสังเกตได้ดังนี้

5.2.1 อาการทางร่างกาย

5.2.1.1 ผู้ป่วยมักจะผอมลง น้ำหนักลดโดยเฉพาะรายที่ใช้มากและใช้มาเป็นเวลานาน

5.2.1.2 การดูแลความสะอาดร่างกายมักจะลดลง

5.2.1.3 มีการเคลื่อนไหวเพิ่มมากขึ้น เช่น แขนขา

โบหน้า บางรายชอบกัดกราม บางรายไม่อยู่นิ่งเดินไปเดินมา

5.2.2 อาการทางจิตใจ และอารมณ์

5.2.2.1 เวลาไม่ได้รับยา มักจะมีความซึมเศร้าหรือหงุดหงิดง่าย

5.2.2.2 อุนิสัยเปลี่ยนไป เช่น จากเป็นคนเรียบร้อย เชื้อฟังกลายเป็นคนก้าวร้าว ดุดัน หงุดหงิดไม่ไหว

5.2.3 การหลับการตื่น

5.2.3.1 มักจะนอนดึกมาก และมักชอบฟังเพลงเสียงดัง
แล้วตื่นสายมาก เห็นได้ชัดในวันสุดสัปดาห์ (มักจะมั่วสุมใช้ยาในเย็นวันศุกร์)

5.2.3.2 มักจะหลับในห้องเรียน หรือง่วงนอน ขาดสมาธิ

5.2.4 ผลการเรียนรู้

5.2.4.1 ผลการเรียนรู้โดยรวมมักจะลดลงเพราะขาดสมาธิ และความจำมักจะมีประสิทธิภาพลดลง

5.2.4.2 ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ลดลง ขาดเรียนบ่อยและมักมาสาย

5.2.5 การคบเพื่อน

5.2.5.1 เด็กคบเพื่อนที่ใช้ยาด้วยกันซึ่งมักจะเป็นกลุ่มเพื่อนที่ไม่ค่อยสนใจการเรียนรู้

5.2.5.2 เมื่อเด็กรับโทรศัพท์ มักจะระมัดระวังในการพูดเหมือนมีความลับ หรือเมื่อมีโทรศัพท์เข้ามา ถ้าคนอื่นรับสายมักจะเจียบไป ไม่ยอมพูดหรือส่งข้อความไว้

5.2.5.3 การคบเพื่อนมักจะมีลักษณะชวนกันเที่ยวในเวลาว่างคืนและกลับดึก รวมทั้งมีการใช้เหล้าบุหรี่ด้วย

5.2.5.4 เด็กบางรายอาจจะมีเงินทองใช้จ่ายมากกว่าปกติ โดยไม่มีแหล่งที่มาของเงินชัดเจน อาจเป็นไปได้ผู้ป่วยอาจจะเริ่มกลายเป็นผู้ค้ารายย่อย

5.2.6 อุปกรณ์การเสพ

มักจะมีกระดาศพรอยที่พับเป็นกรวยหรือกระทง พร้อมเทียนหรือไฟแช็คสำหรับเผายา และหลอดดูด ซึ่งอาจจะพบในห้องน้ำหรือกระบะเป่า

นอกจากนั้นการเข้าใจธรรมชาติของผู้เสพติดหรือผู้ติดยา การมีความสัมพันธ์ที่ดีมีความเชื่อเพื่ออาทร ของผู้ที่ป่วยเคารพรัก หรือคนที่รักเรา จะเป็นเหตุให้เขายอมเล่าความจริง โดยไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะถูกตำหนิอย่างรุนแรง และควรนำความจริงและข้อผิดพลาดนั้น มาวิเคราะห์แล้วหาวิธีการช่วยเหลือ จะเป็นการป้องกันการกลับไปติดยาซ้ำ (Relapse prevention) เพราะผู้ติดยามีโอกาสผิดพลาดอีก แม้จะเลิกได้เป็นเวลานานแล้วก็ตาม

ผู้ปกครองควรสังเกตอาการ และเข้าใจธรรมชาติของผู้เสพติดมากกว่าเป็นการจับผิด ซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีมีความเชื่ออาทร จะทำให้เขายอมเล่าความจริง โดยไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะถูกตำหนิอย่างรุนแรง และนำข้อผิดพลาดเหล่านั้นมาวิเคราะห์หาวิธีการช่วยเหลือ ซึ่งจะเป็นการป้องกันการกลับไปติดยาซ้ำ (Relapse prevention) อย่างไรก็ตามหากผู้

ปกครองไม่แน่ใจ อาจจะใช้วิธีการตรวจสอบปัสสาวะก็ได้ แต่ต้องระวังเรื่องของผลบวกปลอม ซึ่งเกิดจากการผิดพลาดของการใช้ยาแก้หวัดบางตัว อาจทำให้เข้าใจผิดได้

5.3 การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ผู้ที่เสพยาเสพติดประเภทนี้ จะมีลักษณะที่สังเกตได้ชัด คือ ร่างกายชู้บชู้ดผอมเหลือง นัยน์ตาเหลืองซีด ม่านตาหรี่ไม่กล้าสู้แสง (จึงสวมแว่นกันแดด) ริมฝีปากเขียวคล้ำ ง่วงเหงาหาวนอนตลอดเวลา และส่วนใหญ่จะมีอาการเฉยต่อสิ่งแวดล้อม และสภาพการณ์ของตัวเอง หลายคนกลายเป็นคนฟุ้งซ่าน ใจลอย หรือมีอาการมึนงงเปลี่ยนแปลง ถ้าสังเกตตามร่างกายอาจพบร่องรอยบางอย่าง เช่น จมูกแดง มีผงติดตามจมูก (ถ้าสูดเฮโรอีนผง) มีรอยเข็มด้านในท้องแขน (ถ้าฉีดเฮโรอีนเข้าเส้น) มักจะใส่เสื้อแขนยาว เพื่อปกปิดร่องรอยการฉีด ยาบริเวณแขน หรือหลังมือทั้งสองข้าง และ หลังจากใช้เฮโรอีนแล้ว จะมีอาการมึนงงง่าย ครั่นแค้น ปากหวาน ถ้าใช้มากอาจนั่งสับปะรงก นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์การเสพยา เช่น กล้องฝิ่น ก้อนฝิ่นดำ ผงสีขาวในถุงในแคปซูล ช้อนคีบ กระจอกและเข็มฉีดยา ฯลฯ ชุกซ่อนอยู่ตามที่ปกปิดมิดชิด

5.4 การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดยาหลอนประสาท ผู้เสพยาจะนอนหรือนั่งสลึมสลือ บางรายมีอาการเปลี่ยนแปลงทางด้านสายตาการรับรู้และการสัมผัส ทำให้กลายเป็นคนขี้ตระหนกตกใจ หวาดกลัว นอกจากนี้ยังมีน้ำลายออกมาก ฝ่ามือมีเหงื่อออกอาการ และนิสัยเปลี่ยนแปลงจากเดิมจนเห็นได้ชัด

5.5 การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดกัญชา ผู้เสพยามักมีความคิดเลือนลอย สับสน อ่อนไหวจากควบคุมตัวเองไม่ได้ บางครั้ง แสดงอาการแปลกๆเพราะการรับรู้ภาพผิดปกติ บางรายที่เสพยาอาจมีอาการตื่นเต้น กระสับกระส่ายตลอดเวลา กล้ามเนื้อสั่น มือเท้าเย็น และหายใจขัดบ่อยๆ ในส่วนที่ตัวอาจพบว่าผู้เสพยาชุกซ่อนบ้องกัญชา หรือชุกซ่อนบุหรี่ ที่มีมวนบุหรี่รูปทรงผิดแปลกจากปกติ เช่น มวนหนาขึ้น กระดาษมีสีน้ำตาลเกือบขาว กระดาษมวนยับ (ไม่เรียบ) ปลายมวนบุหรี่ทั้งสองข้างจะถูกพับไว้ ใส่มวนบุหรี่ จะมีสีเขียวกว่าปกติ เป็นต้น ในกรณี ที่เห็นผู้สูบบุหรี่ที่ยึดได้กัญชา จะได้กลิ่นเหม็นเหมือนหญ้าหรือเชื้อกใหม่ไฟ

5.6 การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดสารระเหย ผู้เสพยาจะมีกลิ่นสารระเหยทางลมหายใจ และตามเสื้อผ้า มักง่วงเหงาหาวนอน ขาดสติสัมปชัญญะ มีอาการเหมือนคนเมาเหล้า พูดจาอ้อแอ้ เดินโซเซ น้ำมูกไหล มักมีแผลในปาก ในที่ส่วนตัว อาจพบภาชนะ หรือวัสดุใส่สารระเหยชุกซ่อนไว้ หากพบขณะ กำลัง เสพอาจเห็นที่นิ้วมือมีผ้าสำลีซึ่งชุกสารระเหยพันอยู่ และผู้เสพยกนิ้วนั้นขึ้นสูดดมอยู่ตลอดเวลา หรืออาจพบว่า กำลังดมถุงพลาสติกที่ใส่สารระเหย จะมีบ้างก็เพียงเกิดอาการหงุดหงิดหรือกระวนกระวายใจเท่านั้น

1.4 การศึกษาสภาพและปัญหายาเสพติดและการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก

จากการศึกษาวิจัยแนวทางการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดในระดับต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่การป้องกันปัญหาในระดับครอบครัวทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พบว่าได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัวในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด รวมไปถึงรูปแบบในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดรูปแบบต่างๆ โดย ศรีวรรณ เจียรวัฒนชัย (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง *บทบาทของครอบครัวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน* มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในเด็กและเยาวชนและศึกษาวิเคราะห์บทบาทของครอบครัว อันจะนำไปสู่แนวทางการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มที่เริ่มใช้ยาเสพติด (Drug User) เท่านั้น ยังมีใช้กลุ่มที่ติดยาเสพติดอย่างรุนแรง (Drug Addict) แต่มีแนวโน้มของการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในกลุ่มดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ผู้ติดยาเสพติดเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15 -18 ปี มีการศึกษาต่ำ และมีปัญหาทางครอบครัว ภาพรวมของเยาวชนผู้ติดยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางสามารถสะท้อนภาพเยาวชนที่ติดยาเสพติดได้ และช่วยให้ทราบถึงข้อมูลต่างๆ ของปัญหา ภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกัน อันจะเป็นประโยชน์ในงานครอบครัวบำบัดแก้ปัญหายาเสพติด และบทบาทของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในครอบครัวที่ดีมีส่วนเสริมสร้างและช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนต่อการติดยาเสพติดได้เมื่อเขาโตขึ้น แต่ควรใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูให้สอดคล้องตามเหตุผลของปัจจัยเกี่ยวเนื่อง และ Irwin (1988) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง *รูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กก่อนวัยเรียนของออสเตรเลีย* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งให้ความช่วยเหลือและแนะนำแก่ผู้ใหญ่ พ่อแม่ พี่ของเด็กและผู้ดูแลเด็กเพื่อให้สามารถส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการไม่ใช้ยาเสพติดของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต รูปแบบแรกคือ การเป็นแบบอย่างที่ดีในเด็กปฐมวัยซึ่งจะมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาในอนาคตของเด็ก รวมถึงบทบาทของพ่อแม่ ครอบครัวและชุมชน รูปแบบถัดมา คือ การส่งเสริมความเชื่อมั่นและการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก ซึ่งอาจจะมีอิทธิพลสูงต่อพฤติกรรมการใช้ยาในอนาคต รูปแบบที่สาม คือ การป้องกันพฤติกรรมการใช้ยาครั้งแรก ซึ่งยาโดยทั่วไปถือเป็นสิ่งเสพติดสิ่งแรกที่เด็กรู้จัก พ่อแม่ต้องให้ความช่วยเหลือ แนะนำและสอนให้รู้จักพิษภัยของยาเสพติดที่ถูกต้องรวมทั้ง ธีราพร กุลนันทน์ (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง *การศึกษาผลของการใช้หนังสือภาพประกอบและหนังสือภาพสามมิติในการพัฒนาความรู้เรื่องยาเสพติดสำหรับเด็กปฐมวัย* วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนโดยใช้หนังสือภาพประกอบและหนังสือภาพสามมิติที่มีต่อการพัฒนาความรู้เรื่องยาเสพติดสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเด็กปฐมวัย

ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การใช้หนังสือภาพประกอบและหนังสือภาพสามมิติเปรียบเทียบกับกลุ่มเด็กที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ มีความรู้เรื่องยาเสพติดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การใช้หนังสือภาพ ประกอบและหนังสือภาพสามมิติเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องยาเสพติด มีความรู้ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 และ Rollin (2000) ได้ศึกษาเรื่อง วิวัฒนาการของโปรแกรมการป้องกันปัญหาเสพติดในเยาวชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งผลที่ได้จากการใช้โปรแกรมชุมชนเป็นฐานในการป้องกันปัญหาเสพติด มีส่วนช่วยให้เยาวชนรู้จักหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความอยากรู้ และอยากลอง โดยงานวิจัยนี้มีความต้องการอธิบายถึงวิวัฒนาการของโปรแกรมการป้องกันปัญหาเสพติดในเยาวชน โดยมีขอบเขตของโปรแกรม 5 ประเด็นหลัก คือ การใช้ยาเสพติดของกลุ่มเยาวชน การเยี่ยมบ้านและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การพัฒนาและการสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว การพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้โปรแกรมอย่างมีประสิทธิภาพ และการประเมินโครงการ โดยสรุปแล้วมีคำแนะนำที่จะช่วยส่งเสริมให้ใช้โปรแกรมเพิ่มมากขึ้น และอาศัยความมือระหว่างองค์กรในการนำจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้นไปใช้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาเสพติดที่เกิดกับเด็ก และสาเหตุหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน พบว่า *ปริชา วิหคโต และคณะ (2540)* ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และรูปแบบการใช้ยาเสพติด ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดและปัจจัยที่นำไปสู่การใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ยาเสพติดแต่ยังมีนักเรียนที่เคยใช้ และยาเสพติดที่เคยใช้มากที่สุด คือ แอลกอฮอล์ สารระเหย บุหรี่ ยาบ้าและกัญชา จำนวนนักเรียนที่ปัจจุบันเลิกใช้ยาเสพติดแล้วมีมากกว่านักเรียนที่ปัจจุบันยังคงใช้อยู่ กลุ่มที่เลิกใช้ยาเสพติด ส่วนใหญ่เลิกใช้เพียงครั้งเดียวแล้วเลิกใช้ กลุ่มที่ปัจจุบันยังคงใช้อยู่ ส่วนใหญ่จะใช้เมื่อมีโอกาสแต่นานๆ ครั้ง ส่วนในด้านความรู้และเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า ส่วนใหญ่รับรู้จากสื่อโทรทัศน์สูงสุด ได้แก่ การรับรู้เรื่องยาบ้า ความรู้สึกที่มีต่อคนในครอบครัวที่ใช้ยาเสพติด ส่วนใหญ่เห็นว่า คนที่ใช้กัญชา ยาบ้าและเฮโรอีนน่ารังเกียจมากและปัจจัยที่นำไปสู่การใช้ยาเสพติด คือ ความกลมเกลียวของสมาชิกในครอบครัว การถูกชักชวนให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องและคนใกล้ชิดที่ใช้ยาเสพติด งานวิจัยที่เกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยของการติดยาเสพติดของ *ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539)* ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดยาเสพติดของเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอกและภายในที่เป็นตัวจำแนกกลุ่มผู้ติดยาเสพติด และกลุ่มไม่ติดยาเสพติด

และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของผู้ติดยาเสพติด ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเสพติดมีอายุเฉลี่ย 18.3 ปี โดยกลุ่มที่เสพติดสารระเหยมีอายุเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มที่เสพติดเฮโรอีน กลุ่มเสพติดร้อยละ 89 เป็นโสดและส่วนมากอาศัยอยู่กับบิดามารดา อายุที่เริ่มเสพเป็นครั้งแรกในกลุ่มเฮโรอีนคือ 17.3 ปี กลุ่มสารระเหย 16.3 ปี สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการเสพเฮโรอีนและสารระเหย คือ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ รวมทั้งเพื่อนที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการติดยาเสพติดเช่นเดียวกัน

นอกจากนั้นแล้ว มีการศึกษาปัญหายาเสพติดที่เกิดกับเด็กและเยาวชนเป็นรายการณี ดังที่ *ศุภานัฐ เผือกคง (2541)* ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง *การศึกษารายกรณีนักเรียนที่ติดยาเสพติดในสถานบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โรงพยาบาลค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก* มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของนักเรียนที่ติดยาเสพติดและเพื่อดำเนินงานช่วยเหลือให้การเลิกยาเสพติดของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนจำนวน 3 คน ที่ติดยาเสพติดและได้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของโรงพยาบาลค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทั้ง 3 คนติดยาเสพติด เนื่องจากมีบุคลิกที่อ่อนแอ ต้องพึ่งพาคนอื่นเสมอ ไม่มีความมั่นคงทางจิตใจ ก้าวร้าว ต่อต้านสังคม และทั้ง 3 คน อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ติดยาจึงถูกชักชวนให้ลองยา หลังจากการศึกษารายกรณีโดยใช้กลวิธีการแนะนำด้วยวิธีการให้คำปรึกษา โดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้นักเรียนทั้ง 3 คนสามารถเลิกยาเสพติดได้โดยไม่หวนกลับมาเสพซ้ำและมีความมั่นคงทางจิตใจและภายหลังจากกลับไปพักฟื้นที่บ้าน นักเรียนสามารถปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองได้ มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น สนใจในการเรียน และพัฒนาพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่ดี

สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาเสพติดส่วนใหญ่แล้วเป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาและป้องกันปัญหาเสพติดที่เกิดกับเด็กในช่วงวัยรุ่น โดยมีทั้งการศึกษารายกรณีในเด็กที่ติดยาเสพติด และการสำรวจสภาพและปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเด็กและเยาวชน รวมทั้งการชี้ให้เห็นสาเหตุของการติดยาเสพติดและผลที่เกิดขึ้นจากการติดยาเสพติด งานวิจัยดังกล่าวยังได้มุ่งเสนอแนะบทบาทของผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนในการร่วมมือกันป้องกันปัญหาเสพติดที่จะเกิดกับเด็กมากขึ้น

2. การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้พ้นภัยยาเสพติด

แนวทางการแก้ปัญหาเสพติดที่เหมาะสมนั้น นักการศึกษาได้เสนอแนะให้ป้องกันปัญหาตั้งแต่ในระดับครอบครัว โดยพ่อแม่ต้องเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือลูก ดังที่ ผจจจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) ได้เสนอแนะบทบาทของบิดามารดาว่า "บิดามารดาควรตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูบุตรในลักษณะที่เข้าใจ เอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น ในขณะที่เดียวกันต้องอบรมสั่งสอนปลูกฝังความคิดที่ถูกต้องด้วย รวมทั้งการทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดา ควรให้ความเอาใจใส่ลูกมากขึ้น รับผิดชอบครอบครัวและสร้างบรรยากาศที่ดีภายในบ้าน " ฉะนั้นแนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องเหมาะสมนั้น จึงน่าจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ซึ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 การจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว

2.1.1 ความสำคัญของการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2541) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการกับเวลาในครอบครัวว่า เวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับทุกๆ คน ถึงแม้ว่าคนเราจะมีเวลาแต่ละวันเท่าๆ กัน คือ 24 ชั่วโมง แต่คนที่พ่อแม่ต้องตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อลูกๆ ด้วยการแบ่งเวลาให้เหมาะสม ถึงแม้ว่าจะต้องออกไปทำงานนอกรบ้าน การให้เวลาแก่ลูกนั้นทำให้มีโอกาสได้ใกล้ชิดได้พูดคุยกัน ปรึกษาหารือหรือบางครั้งอาจเป็นโอกาสที่ได้รับฟังปัญหาของลูกและเป็นโอกาสที่พ่อแม่ได้ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาให้ลูกได้อีกด้วย

ภัทธา พงศ์ศรีเพียร (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการกับเวลาในครอบครัวว่า พ่อแม่ควรจัดเวลาในครอบครัวให้สมดุลกันระหว่างการทำกิจกรรมต่างๆ ของลูก และทุกคนในครอบครัว เช่น เวลาสำหรับดูโทรทัศน์ เวลาที่ลูกเล่นกับเพื่อนๆ เวลาทำงานบ้าน อ่านหนังสือ เพื่อลูกจะได้เรียนรู้ทักษะด้านอื่นๆ ได้

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการกับเวลาที่

เหมาะสมในครอบครัวว่า เวลาที่สำคัญมากสำหรับครอบครัวในปัจจุบันส่วนมากเรามักคำนึงถึงเวลาในการทำงานหาเลี้ยงชีพมากกว่าเวลาอื่น ซึ่งบางครั้งเราอาจมองข้ามความสำคัญของเวลาในการอยู่กับลูกไป ในยุคที่ยาเสพติดระบาดนั้น พ่อแม่ควรตระหนักถึงบทบาทของตนเองให้มากกว่า สิ่งใดสำคัญที่สุดในชีวิต การที่อยู่กับลูก พูดคุยกับลูกนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก

กล่าวโดยสรุป การจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว เป็นสิ่งจำเป็นที่พ่อแม่ควรจะให้ความสำคัญ โดยการรู้จักใช้เวลาสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในแต่ละวัน มีเวลาสำหรับกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น เวลาสำหรับอาชีพ ได้แก่ เวลาทำงานหาเลี้ยงชีพหรือเวลาเรียนหนังสือ เวลาสุขภาพส่วนตัว ได้แก่ เวลานอน เวลาชำระร่างกาย เวลาสำหรับสังคม ได้แก่ เวลาเข้างานสังคม เวลาพบปะเพื่อนฝูง เวลาสำหรับครอบครัว ได้แก่ เวลาที่อยู่กับลูกและครอบครัว และเวลาว่าง

2.1.2 วิธีการจัดเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) ได้นำเสนอวิธีการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว ดังนี้

1. จัดตารางเวลา เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง พ่อแม่ต้องจัดตารางเวลาอย่างรอบคอบ รู้จักการบริหารเวลาและควบคุมเวลาที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะรู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรและพยายามทำให้สำเร็จตามตารางเวลานั้นอย่างเคร่งครัด
2. ลำดับความสำคัญก่อนหลัง การเรียงลำดับความสำคัญว่าควรทำอะไร เวลาไหนเป็นสิ่งที่จำเป็น พ่อแม่ควรพยายามยืนหยัดมั่นคงกับตารางเวลา และยืดหยุ่นสำหรับลูกบ้าง ควรพิจารณาว่าสิ่งใดสามารถให้เวลากับลูกได้ หรือสิ่งไหนให้ไม่ได้

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้นำเสนอวิธีการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว โดยสามารถปฏิบัติ ดังนี้

1. สักรวจเวลา การสักรวจเวลาก็คือ การพิจารณาดูว่าในแต่ละวัน เราใช้เวลาไปกับการทำกิจกรรมใดบ้าง ในการสักรวจเวลานี้ ควรทำตารางการใช้เวลาในแต่ละวัน หรือแต่ละสัปดาห์ โดยให้ระบุว่าเป็นการใช้เวลาสำหรับอาชีพ สุขภาพ สังคม หรือเวลาว่าง
2. เรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่างๆ ในขั้นนี้พ่อแม่ต้องพิจารณาว่า

กิจกรรมใดที่สำคัญที่สุดใน 1 วัน เช่น เวลาในการอยู่กับลูกสำคัญเป็นอันดับ 1 เวลาทำงานรองลงมา เป็นต้น

3. เพิ่มหรือลดเวลาสำหรับบางกิจกรรม เมื่อได้เรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่างๆ แล้ว ทำให้ท่านทราบว่าควรเพิ่มหรือลดเวลาสำหรับกิจกรรมใดบ้าง เช่น ควรเพิ่มเวลาในการอยู่กับลูกให้มากขึ้น และลดเวลาในการสังสรรค์กับเพื่อนลง เป็นต้น

ภัทธา พงศ์ศรีเพียร (2545) ได้เสนอแนะพ่อแม่ในการจัดการกับเวลาในครอบครัวว่า พ่อแม่ควรจัดเวลาเพื่อให้ทุกคนในบ้านได้มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การดูรายการโทรทัศน์ และเปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการหรือเนื้อหาที่ได้ดูแล้ว

จะเห็นได้ว่า วิธีการจัดเวลาที่เหมาะสมในครอบครัวดังกล่าวเป็นหนทางหนึ่งที่พ่อแม่สามารถป้องกันลูกจากปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญและรู้จักการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมให้กับตนเองและครอบครัว โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจเวลาของตนเองรวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมนั้นๆ ให้ลงตัว

2.2 การสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว

2.2.1 ความหมายของการสื่อสาร

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2541) ได้ให้ความหมายของการสื่อสาร (Communication) ว่า หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันและกัน ซึ่งการสื่อสารมี 2 แบบ คือ การสื่อสารโดยใช้คำพูด (Verbal Communication) และการสื่อสารแบบไม่ใช้คำพูด (Nonverbal Communication)

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสารเป็นการใช้ภาษาเพื่อให้อีกฝ่ายเข้าใจความคิด ความรู้สึกและความต้องการของกันและกัน

จากความหมายของการสื่อสาร อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันและกัน ซึ่งอาจจะเป็นการสื่อสารแบบใช้คำพูดหรือไม่ใช้คำพูด เพื่อให้อีกฝ่ายเข้าใจความคิด ความรู้สึกหรือความต้องการของตน

2.2.2 ความสำคัญของการสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม (2540) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารว่า การสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างสามีกับภรรยา และระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก ถ้าคนในครอบครัวมีการสื่อสารที่เหมาะสมจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความรัก ความเข้าใจให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อลูกอย่างยิ่ง

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2541) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารภายในครอบครัวว่า ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะสื่อสารได้ชัดเจนและตรงต่อกลุ่มเป้าหมาย ถ้าการสื่อสารมีความคลุมเครือและอ้อมค้อมมากเกินไป ครอบครัวก็จะทำหน้าที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ผู้ที่สื่อสารอย่างคลุมเครือและอ้อมค้อมจะทำให้อีกฝ่ายสื่อกลับมาแบบเดียวกัน โดยปกติการสื่อสารในแต่ละครอบครัวจะแตกต่างกันไป บางครอบครัวการสื่อสารเกี่ยวกับปัญหาที่ขัดแย้งกันนั้นอาจไม่ชัดเจนและไม่ตรงต่อกลุ่มเป้าหมาย แต่ก็จะเป็นอยู่ช่วงสั้นๆ และไม่ทำให้เกิดปัญหาแต่อย่างใด

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2541) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวว่า ครอบครัวที่มีคุณภาพต้องมีลักษณะพร้อมที่จะรับฟังลูกเสมอ ควรให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของลูก อย่ามองข้ามว่าไร้สาระ รู้แล้วเบื่อฟัง ไร้ค่าภูมิใจ หากพ่อแม่ไม่รับฟังลูกลูกอาจหาที่ระบายที่อื่นหรือกับคนอื่น ซึ่งจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี หากผู้อื่นฟังแล้วชี้แนะไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม การฟังลูกพูด ลูกคิดเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้มีความกล้า กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตนเอง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารว่า การสื่อสารระหว่างกันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวันทั้งในเวลาที่มีความคิดเห็นสอดคล้องและขัดแย้งกัน การสื่อสารที่ดีควรเป็นปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายในลักษณะการสื่อสาร 2 ทาง มีการใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทางที่เหมาะสม

จากความสำคัญของการสื่อสารสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสื่อสารมีความสำคัญและความจำเป็นต่อบุคคลทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารกันภายในครอบครัวเป็นหัวใจของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และก่อเกิดความรู้สึที่ดีต่อบุคคลในครอบครัวแล้วยังเป็นเกราะป้องกันปัญหาต่างๆ ได้

2.2.3 วิธีการสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว

นิคม วรรณราชู (2542) ได้นำเสนอวิธีการที่สำคัญในการสื่อสารที่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูก ดังนี้

1. พ่อแม่ควรเป็นผู้ฟังที่ดี พ่อแม่ต้องฟังและพยายามตีความหมายในคำพูดของลูก ต้องแสดงความสนใจอย่างจริงจัง พยายามอย่าพูดขัดหรือพูดสวนในระหว่างที่ลูกพูด
2. ละเว้นและหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ เมื่อลูกมีโอกาสพูดพ่อแม่ควรปล่อยให้ลูกพูดจนจบ ถ้าพ่อแม่สอดแทรกในขณะที่ลูกพูด เขาอาจจะรู้สึกว่าคุณไม่ยอมฟังและขาดความเข้าใจได้
3. สนับสนุนให้ลูกพูด พ่อแม่ควรปล่อยให้ลูกได้พูด ได้ระบายความในใจหรือความคับแค้นออกมาเมื่อเขามีปัญหา ช่วยสนับสนุนให้ลูกพูดโดยพ่อแม่อาจจะพยักหน้าแสดงความสนใจต่อคำพูดของลูก ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่พูดอะไรที่อาจจะทำให้ลูกเกิดความรู้สึกว่าคุณกำลังวิพากษ์วิจารณ์เขาและอย่าพูดขัดหน้าขัดหลังเป็นอันขาด
4. ตีความหมายคำพูดของลูก วิธีการหนึ่งที่พ่อแม่อาจจะนำมาใช้ได้ คือ การตีความหมายในคำพูดของลูก ซึ่งเป็นการแสดงความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดอันแท้จริงของลูก และเป็นการแสดงว่าคุณเข้าใจในปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นของลูก

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ได้นำเสนอวิธีการที่สำคัญในการสื่อสาร ดังนี้

1. การใช้ภาษาท่าทาง หรือเรียกว่าภาษากาย ซึ่งได้แก่ ท่าทางการเดิน การใช้สายตา การเคลื่อนไหวและการสัมผัส
2. การฟังให้เป็น ทักษะการฟังมีความสำคัญมากในกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งสิ่งที่ควรปฏิบัติเมื่อเป็นคนฟัง คือ
 - 2.1 ควรมีการแสดงออกว่ากำลังรับฟังอย่างตั้งใจ
 - 2.2 พูดทวนในสิ่งที่ได้ยินเมื่อไม่แน่ใจ
 - 2.3 ไม่ควรเปลี่ยนหัวข้อการสนทนา
 - 2.4 มีปฏิริยาโต้ตอบกับผู้พูดให้เหมาะสม

Dinkmeyer (1989) ได้เสนอแนะให้พ่อแม่ฝึกทักษะในการฟัง ดังนี้

1. สบตาผู้พูด ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่สนใจและตั้งใจฟังลูก
2. ตั้งใจฟังและพยายามเข้าใจในความรู้สึกของลูก
3. บอกถึงความรู้สึกหลังจากการฟังแล้ว

จากวิธีการสื่อสารต่างๆ สามารถกล่าวได้ว่า วิธีการสื่อสารที่ดีนั้นประกอบด้วย การพูดและการฟังเป็นส่วนสำคัญ การพูดที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพนั้น ผู้พูดต้องพูดด้วยความจริงใจและให้ความเอาใจใส่ต่อผู้ฟัง และทักษะการฟัง ผู้ฟังควรจะฟังด้วยความสนใจ โดยทั้งผู้พูดและผู้ฟังควรจะเคารพซึ่งกันและกันเพื่อให้ทักษะในการสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก

2.3.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2534) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่ตนเป็นที่ยอมรับตนเอง ยกย่อง เคารพ ศรัทธาและรักตนเอง

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า หมายถึง การประเมินค่าตนเอง การรู้คุณค่าของตนเอง การมองส่วนดีหรือศักดิ์ศรีของตนเอง

Branden (1985) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าว่า เป็นการประเมินตนเองของบุคคลว่าตนเองเป็นอย่างไร ถ้าบุคคลใดมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นบุคคลที่ไร้ค่า อาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ในขณะที่บุคคลใดได้แสดงความภาคภูมิใจในตนเอง อาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง

Woolfolk (1995 อ้างถึงใน วัฒนา มัคคสมัน , 2539) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า เป็นการที่บุคคลประเมินอัตมโนทัศน์ของตนแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

กล่าวโดยสรุป การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรู้จักยกย่อง นับถือ หรือรักตนเอง มองตนเองในแง่บวก และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

2.3.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

นิคม วรรณราชู (2542) กล่าวถึงความสำคัญของการปลูกฝังการเห็นคุณค่าในตนเองให้เด็กว่า หน้าที่ที่สำคัญของพ่อแม่อย่างหนึ่งคือ การช่วยปลูกฝังความเชื่อมั่นและการเห็นคุณค่าในตนเองให้ลูก โดยปลูกฝังตั้งแต่เมื่อยังเป็นเด็กเล็ก ยิ่งเริ่มเมื่อลูกอายุน้อยเท่าไรยิ่งดี

Branden (1985) กล่าวถึงคนที่เห็นคุณค่าในตนเองว่าจะมีลักษณะดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
2. เชื่อว่าตนเองฉลาด มีความสามารถ มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพ
3. มีพลังความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง
4. มีความมานะพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคและเผชิญกับปัญหายุ่งยาก

ซับซ้อน

5. กระตือรือร้นเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ
6. ยอมรับความเป็นจริง สามารถพูดถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือ

ข้อบกพร่องต่างๆ ของตนได้อย่างตรงไปตรงมาและซื่อสัตย์

7. รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเอง
8. กล้าแสดงทัศนคติอย่างเปิดเผย
9. อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

จากความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถกล่าวได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เด็กมีมุมมองต่อตนเองในด้านต่างๆ โดยเด็กแต่ละคนมีความรู้สึกต่อตนเองแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก เช่น ก้าวร้าว ชอบทำร้ายตนเอง หรือพึ่งพายาเสพติด เป็นพฤติกรรมที่น่าเป็นห่วง ฉะนั้น การสอนให้เด็กเข้าใจในตนเอง มีความรู้สึกที่ดีและรักตนเองนั้น จะช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้

2.3.3 วิธีการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก

นิรมล ช่างวิวัฒนชัย (2538) เสนอแนะ 3 ประเด็นหลัก ที่จะทำให้เด็กเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. ความรู้สึกว่าคุณค่า เมื่อเด็กรู้สึกว่าคุณเป็นที่รักใคร่ของครอบครัว เป็นคนที่ใครๆ ก็ยอมรับ เป็นคนที่สังคมต้องการ เด็กก็มีความสุขและอยาก่วมคิด ร่วมทำ ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมที่บ้าน โรงเรียนหรือที่ที่เขาไป
2. ความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ เมื่อเด็กมีทักษะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่วัยของเขา ฟังจะเรียนรู้ เด็กก็เกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง ยิ่งทำเขาก็ยิ่งมีทักษะและความเชื่อมั่นในตนเองก็เกิดขึ้นด้วย เมื่อทำแล้ว โอกาสที่จะได้รับความสำเร็จก็ย่อมมากขึ้น
3. ความรู้สึกว่าคุณสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนได้ รู้ว่าตัวเองทำอะไร หน้าที่ความรับผิดชอบมีอะไรบ้าง รู้ว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ

วราภรณ์ รักวิจัย (2540) ได้เสนอแนะถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดู เพื่อสร้างความมั่นใจในตนเอง ดังนี้

1. เด็กในวัยเด็กเล็กมักจะอยู่ไม่เป็นสุข จะต้องมีกิจกรรมตลอดเวลา ดังนั้นเด็ก จะมีความพยายามที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลา หากความพยายามของเด็กบรรลุผลสำเร็จ ด้วยตนเองบ่อยครั้ง เด็กก็เกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเอง ดังนั้น พ่อแม่ควรให้โอกาสเด็ก ได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองมากๆ トラบใดที่กิจกรรมนั้น ไม่ส่งผลอันตรายหรือเสียหาย เช่น หัดเดิน หัดเดิน หัดวิ่ง หัดคิดเลข หรือหัดสร้างบ้าน เป็นต้น
2. ความมั่นใจในตนเองมีส่วนสัมพันธ์มากกับประสบการณ์ ดังนั้นพ่อแม่ควรส่งเสริมให้ลูกได้รู้เห็นและมีประสบการณ์ในสิ่งแวดล้อมของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งจะเป็น การส่งเสริมให้ลูกมีความมั่นใจในตนเองในขณะเดียวกัน
3. ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองของเด็กปฐมวัย มักจะเกิดขึ้นกับลูกคนที่ 2 หรือ 3 มากกว่าลูกคนโต ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าลูกคนโตเกิดมาก่อน ไม่มีเด็กในวัยเดียวกันมาเป็น คู่แข่งหรือคู่แข่งเทียบในการทำกิจกรรม สำหรับลูกคนที่ 2 ที่ 3 ที่วัยไม่ห่างจากคนโตมากนัก เช่น ห่างกันไม่เกิน 2 – 3 ปี มักจะพบว่าตนมีความสามารถในการทำกิจกรรมของตนด้อยกว่าพี่ คนโต การตัดสินใจและการทำกิจกรรมมักจะคล้อยตามและเลียนแบบพี่คนโตและอาจต้องการให้ พี่คนโตคอยช่วยเหลือตนบ่อยๆ อันจะเป็นสาเหตุของการขาดความมั่นใจในตนเองของลูกคนที่ 2 ที่ 3 อย่างมาก ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้ความสนใจปัญหานี้ต่อลูกคนเล็กให้มาก

พาซึน เพชรพิพัฒน์ (2543) ได้นำเสนอหลักการพื้นฐานในการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้เด็ก ดังนี้

1. พ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างในการเคารพตนเอง โดยต้องแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมในการเคารพตนเอง
2. สอนถึงความสนุกสนานของชีวิตในแต่ละวัน พ่อแม่ควรสอนให้ลูกมองโลกในแง่บวก ปลูกฝังความรู้สึกที่ดีต่อการใช้ชีวิตในแต่ละวัน
3. การรู้จักชมเชยมากกว่าการวิจารณ์ เมื่อเด็กถูกวิจารณ์จะเรียนรู้ต่อการทำสิ่งเดิมๆ และจะเป็นคนที่เอาใจใส่ในตนเองต่ำ ถ้าพ่อแม่รู้จักชมเชยจะทำให้ลูกมีความรู้สึกที่ดีขึ้น

Dinkmeyer (1989) ได้เสนอแนะพ่อแม่ในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก ดังนี้

1. เสริมสร้างความสนใจในตนเอง เป้าหมายในชีวิตและพลังสู่ความสำเร็จ
2. ยกย่องในความพยายามของเด็กมากกว่าผลที่เกิดขึ้น
3. สร้างความรู้สึกทางบวกกับตนเองและผู้อื่น
4. ฝึกให้ใช้อารมณ์ความรู้สึกของตนเองในการแสดงทรรศนะในทางบวก
5. ฝึกให้เด็กเข้าใจในความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ซึ่งเขาก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
6. ฝึกให้เด็กให้เวลากับตนเองเพื่อแก้ไขให้ตนเองมีความเข้มแข็งและอดทน
7. ฝึกให้เด็กเข้าใจว่าเขาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้วอาจจะมีส่วนที่ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากวิธีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า วิธีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองมีหลายวิธี พ่อแม่จำเป็นจะต้องมีความรู้และเข้าใจและหารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับรู้คุณค่าในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก เช่น การรู้จักยกย่องชื่นชมลูกเมื่อลูกทำความดี สอนให้ลูกรู้จักมองโลกในแง่ดีและหาจุดเด่นของตนเองให้ได้ รวมทั้งพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกด้วย

งานวิจัยที่ศึกษาถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง และระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย มีนักวิชาการได้ศึกษาวิจัย คือ วัฒนา มัคคสมัน (2539) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการ เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอน

แบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า

1) หลังการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น เด็กกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ

2) หลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น เด็กกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งงานวิจัยของ Virginia (1992) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ระดับของการเห็นคุณค่าในตนเองที่พบในเด็กปฐมวัย วัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาระดับของการเห็นคุณค่าในตนเองที่พบในเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 6 ปี โดยใช้วิธีการสังเกต การใช้แบบวัดพฤติกรรมของเด็กที่เป็นมาตรฐานส่วนประมาณค่า 281 ข้อ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองหลังจากการศึกษาไม่แตกต่างกันกับคะแนนจากแบบวัดมาตรฐานส่วนประมาณค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0001

2.4 การสร้างกฎ ระเบียบที่เหมาะสมในครอบครัว

2.4.1 ความสำคัญของกฎ ระเบียบ

นิคม วรรณราชู (2542) ได้กล่าวถึงการตั้งกฎ ระเบียบให้เด็กว่า พ่อแม่จะต้องตั้งกฎอันอยู่ในขอบเขตให้เด็กตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย เด็กจะสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ ตั้งแต่อายุ 1 ปีขึ้นไป เช่น การสอนให้ลูกรู้จักเวลากินอาหาร เด็กที่ได้รับการฝึกหัดตั้งแต่เล็กจะทำให้เขาคำนึงกับข้อห้ามและกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นอย่างดี

สุชาติ เลาบริพัตร (2543) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกฎ ระเบียบในครอบครัวว่า ลักษณะของการเลี้ยงดูในครอบครัวที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ยาเสพติด ได้แก่ การขาดระเบียบวินัย การที่แม่ไม่ค่อยสนใจความเป็นอยู่และกิจกรรมของลูก

ยุทธ แก้วควรชุม (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการตั้งกฎ ระเบียบในครอบครัวว่า พ่อแม่ต้องวางกฎ ระเบียบที่แน่นอนให้ลูก โดยการพูดตกลงกับลูกถึงการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น พูดกับลูกก่อนการเล่นเกมหรือดูการ์ตูน เพื่อให้ลูกเข้าใจในเรื่องของการแบ่งเวลาให้เป็น

จากความสำคัญของกฎ ระเบียบที่ตั้งกล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า กฎ ระเบียบในครอบครัว ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมี ซึ่งถือเป็นข้อตกลงหรือกติกาของบ้านที่ตั้งเอาไว้เพื่อให้ทุกคนได้ปฏิบัติตาม เพราะถ้าในบ้านขาดกฎ ระเบียบที่จำเป็น ทุกคนต่างคนต่างอยู่ ก็จะทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นได้ ในทางกลับกันถ้าในบ้านได้ตั้งกฎ ระเบียบที่เคร่งครัดเอาไว้ คนในบ้านก็อาจเกิดความกดดันได้ ดังนั้นทุกครอบครัวจึงจำเป็นต้องมีกฎ ระเบียบที่เหมาะสม

2.4.3 วิธีการตั้งกฎ ระเบียบที่เหมาะสมภายในบ้าน

นิคม วรรณราชู (2542) ได้เสนอแนะรูปแบบการตั้งกฎเกณฑ์ในบ้าน ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตหรือออกกฎต่างๆ ภายในบ้านขึ้นมา เช่น เมื่อเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วจะต้องรู้จักเอาเสื้อผ้าสกปรกใส่ลงในตะกร้าพร้อมที่จะนำไปซักได้ หรือเมื่อออกนอกบ้านทุกคนจะต้องสวมรองเท้า เมื่อถึงเวลาจะต้องให้อาหารกับสัตว์เลี้ยง จะต้องไม่ออกไปวิ่งเล่นบนถนนที่รถวิ่งพลุกพล่าน เมื่อถึงเวลาทุกคนจะต้องรับประทานอาหารร่วมกัน และไม่ดูโทรทัศน์มากกว่าวันละชั่วโมงนอกจากวันสุดสัปดาห์

2. การชี้แจงเหตุผล หลังจากที่พ่อแม่ได้ตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ในครอบครัวไว้แล้ว จะต้องสามารถชี้แจงหรือให้เหตุผลแก่ลูกได้ว่าเพราะเหตุใดจึงต้องตั้งกฎแต่ละข้อ และกฎเกณฑ์แต่ละข้อมีความจำเป็นและสำคัญอย่างไร รวมทั้งพ่อแม่ต้องมีวิจรรณญาณว่ากฎเกณฑ์หรือกฎ ระเบียบข้อใดหย่อนยานหรือเคร่งครัดเกินไป เมื่อพบว่าไม่เหมาะสมจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียใหม่

3. พ่อแม่ต้องหนักแน่นและแน่ใจว่าลูกจะต้องปฏิบัติตามกฎทุกครั้ง กล่าวคือ พ่อแม่ต้องเสมอต้นเสมอปลายในกฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นด้วย และจะต้องพยายามให้ลูกปฏิบัติตามทุกครั้ง และต้องไม่ตามใจลูกไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้นำเสนอรูปแบบการตั้งกฎ ระเบียบที่เหมาะสมภายในครอบครัว ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอความคิดเห็นจากทุกคนในบ้านรวมทั้งลูกให้ช่วยกันคิดกฎ ระเบียบที่จำเป็นในบ้าน เช่น เวลาในการกลับบ้าน เวลาตื่นนอน

2. ร่วมกันหาข้อสรุปของกฎ ระเบียบที่เหมาะสม

3. ตั้งกฎ ระเบียบเกี่ยวกับยาเสพติด

4. ร่วมกันกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับความผิด เช่น ถ้าลูกกลับบ้านผิดเวลา

พ่อแม่จะตัดเงินค่าขนม หรือถ้าลูกคบเพื่อนที่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด พ่อแม่จะไม่ให้ออกจากบ้าน นอกจากนี้ ยังได้นำเสนอเทคนิคการตั้งกฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับยาเสพติด ดังนี้

1. ห้ามทุกคนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเด็ดขาด ไม่ว่าจะที่บ้าน โรงเรียนหรือสถานที่ใดๆ
2. ห้ามดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่
3. ห้ามกลับบ้านผิดเวลา
4. ห้ามคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

บทลงโทษที่เหมาะสม เช่น

1. กักบริเวณ ไม่ให้ออกนอกบ้าน
2. ห้ามไปเที่ยวบ้านเพื่อน
3. ตัดเงินค่าขนม
4. ห้ามทำกิจกรรมที่ชอบ เช่น ดูโทรทัศน์
5. ให้ทำงานบ้านเพิ่มมากขึ้น

2.5 การมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็ก

2.5.1 ความสำคัญของการมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็ก

อุมพร ตรังคสมบัติ (2539) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมอบหมายหน้าที่ให้กับเด็ก ว่า วิธีที่ดีที่สุดในการฝึกลูกให้มีความรับผิดชอบคือ การมอบหมายให้ทำงานบ้าน งานบ้านเป็นเหมือนของฟรีที่จะเอามาใช้พัฒนาลูกโดยไม่ต้องไปซื้อหาที่ไหน ต่างจากการซื้อหนังสือให้ลูกอ่าน หรือจ่ายเงินแพงๆ เพื่อให้ลูกไปเข้าค่าย เนื่องจากงานบ้านเป็นสิ่งที่ม่ประจำสม่ำเสมอ ดังนั้น การฝึกวินัยลูกด้วยงานบ้านจึงเป็นวิธีการที่สามารถทำได้อย่างสม่ำเสมอและได้ผลดีอีกด้วย

สิ่งสำคัญที่สุดในการฝึกวินัยและความรับผิดชอบต่อลูกคือ การหัดให้ลูกช่วยเหลือตนเอง เป็น ขั้นตอนแรกของการหัดคือ ปล่อยให้ลูกทำอะไรเอง พ่อแม่ควรจะให้ลูกทำอะไรเล็กๆ น้อยๆ เองบ้าง เช่น การหยิบของ การรินน้ำดื่ม การเก็บของเล่นให้เรียบร้อยหลังจากเล่นเสร็จแล้ว เป็นต้น

วรภรณ์ รักวิชัย (2540) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหน้าที่ว่า ในปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมเมือง เด็กจะมีหน้าที่สำคัญคือการเรียนเท่านั้น เพราะพ่อแม่มักเชื่อว่า การที่ลูกเรียนหนังสือหรือกววิชาจะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น วันหยุดเด็กไม่ได้เที่ยวเตร่กับเพื่อน หรือไม่ให้เด็กมีเวลาว่างในกิจกรรมที่ไร้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บางบ้านมีคนรับใช้ หน้าที่ในการ

ช่วยเหลือครอบครัว ทำงานบ้าน เด็กจึงไม่มีโอกาสได้ทำ ซึ่งต่างกับเด็กในต่างประเทศที่พ่อแม่จะเริ่มแบ่งงานให้ทำตั้งแต่ยังเล็ก ในเด็กอนุบาลพ่อแม่ส่วนใหญ่มักมองข้ามข้อนี้ไป เพราะเชื่อว่าเด็กยังเล็กคงไม่สามารถทำงานบ้านหรือช่วยงานเล็กๆ น้อยๆ ได้ และเพื่อตัดความรำคาญพ่อแม่เลยทำแทนทุกอย่าง

จากความสำคัญของการมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็กที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การมอบหมายหน้าที่ให้เด็กนั้น นับว่าเป็นประสบการณ์ที่สำคัญในชีวิตของเด็ก เพราะเป็นการฝึกความรับผิดชอบ การดูแลตนเอง ฝึกการช่วยเหลือตนเองและลดเวลาว่างที่ไม่เป็นประโยชน์ได้ การฝึกให้ลูกทำงานบ้านจะทำให้ลูกมีทักษะชีวิตมากขึ้น ช่วยเหลือตัวเองเป็น มีความเชื่อมั่นในตัวเอง รู้ว่าตัวเองจะเอาตัวรอดได้ ไม่กลัวอะไร รวมทั้งยังเป็นการฝึกความอดทน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความมีวินัยและความรับผิดชอบด้วย

2.5.3 วิธีการมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็ก

คูมาพร ตรังคสมบัติ (2539) ได้เสนอแนะวิธีการมอบหมายหน้าที่ให้ลูก ดังนี้

1. ตกลกกับลูก ไม่ใช่บังคับลูก พ่อแม่ควรนั่งคุยกับลูกอย่างจริงจังว่า ต้องการฝึกลูกเรื่องการทำงานบ้าน ให้โอกาสลูกเลือกงานที่เขาชอบ เช่น อาจกำหนดว่ามีงานทั้งหมดสี่อย่างที่ต้องทำ คือ ล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้านและรดน้ำต้นไม้ ลูกจะช่วยทำงานอะไรในสี่อย่างนี้ ในการสั่งให้ทำงานนั้น เราจะให้เด็กมีโอกาสเลือกบ้างว่าตนต้องการทำอะไร เพื่อมิให้เด็กรู้สึกถูกรังคับไปหมดทุกอย่าง มิฉะนั้นจะเกิดความโกรธ ความขุ่นเคืองใจและการทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่เรื่อย หากพ่อแม่หนักแน่นว่าจะต้องทำงานบ้าน เด็กส่วนใหญ่ก็มักจะยอมรับกฎเกณฑ์ของพ่อแม่และยอมทำตาม ในเด็กที่ดื้อมาก อาจจะต้องบังคับกันในครั้งแรกบ้าง แต่ถ้าพ่อแม่หนักแน่นเด็กก็จะเชื่อฟังและยอมทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมายในที่สุด

2. มอบหมายงานบ้านอย่างชัดเจนและจริงจัง อย่าเพียงแต่พูดลอยๆ หรือพูดเล่นๆ เรื่องงานบ้าน เพราะลูกจะไม่คิดว่าพ่อแม่เอาจริง พ่อแม่ต้องมอบหมายงานให้ลูกแต่ละคนอย่างชัดเจน

3. จัดตารางการทำงาน ควรมีการทำตารางให้ชัดเจนเรื่องวันและเวลาในการทำงานบ้านและควรเขียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ติดตารางไว้ในที่ที่มองเห็นได้ง่าย บนตารางควรมีช่องให้ทำเครื่องหมายว่าทำงานบ้านนั้นเสร็จเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ตารางการทำงานต้องมียืดหยุ่นบ้าง หากลูกมีกิจกรรมหรือเรียนหนักก็อาจเปลี่ยนแปลงตารางบ้างตามความเหมาะสม

4. มอบหมายงานที่พ่อแม่และลูกสามารถทำร่วมกันได้ นอกจากงานที่ลูกทำได้ตามลำพังแล้ว ก็ควรจะมียานพิเศษที่ลูกทำร่วมกับพ่อแม่เป็นครั้งคราวด้วย เช่น งานล้างรถ การทำงานร่วมกันเป็นวิธีที่ดีมากที่จะช่วยให้พ่อแม่กับลูกรู้จักกันดีขึ้น เรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและร่วมมือกัน และเป็นการสร้างความผูกพันใกล้ชิดได้เป็นอย่างดี เมื่อทำงานกับลูกพ่อแม่ควรมีความอดทน และพึงระลึกเสมอว่าเป้าหมายไม่ใช่การทำงานให้เสร็จเรียบร้อยเท่านั้น แต่เพื่อจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกด้วย

5. สอนลูกถึงเทคนิคการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมอบหมายงานให้ลูกทำแล้ว พ่อแม่ควรอธิบายว่าทำไมจึงต้องทำงานนี้และควรทำอย่างไร เมื่อไร และเมื่อทำแล้วเราคาดหวังผลอะไร ลูกควรจะรู้ถึงวัตถุประสงค์ของงานที่ทำด้วย และควรรู้ว่าถ้าจะทำงานต้องทำด้วยความตั้งใจและทำให้ดีไม่ใช่เพียงแต่ทำให้ผ่านไปเท่านั้น

6. อย่าทำงานที่เป็นหน้าที่ของลูก หากลูกละเลยไม่ได้ทำ พ่อแม่ควรให้ลูกรู้ถึงผลของการละเลยนั้น เช่น ถ้าลูกไม่ได้เทขยะก็จงปล่อยให้ถังขยะนั้นล้น จนกระทั่งลูกได้เห็นว่ามีผลของการไม่เทขยะนั้นเป็นอย่างไรและให้ลูกเทเสีย หรือถ้าลูกไม่เก็บข้าวของให้เรียบร้อยก็จงวางมันไว้ที่เดิม เพียงแต่อย่าให้ใครสะดุดเท่านั้น และรอจนกระทั่งลูกมาเก็บเอง เพราะถ้าพ่อแม่ไปทำงานแทนลูก ลูกก็จะถือโอกาสไม่ทำงานนั้นเสียเลย

7. ติดตามและตรวจสอบให้ลูกทำงานครบถ้วน เด็กส่วนใหญ่ไม่ชอบทำงานบ้าน โดยเฉพาะในเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น ดังนั้นพ่อแม่จำเป็นต้องมีนโยบายที่หนักแน่น และคอยดูแลให้ลูกทำตามที่มีมอบหมายอย่างจริงจัง นอกจากดูว่าทำเสร็จหรือยัง จะต้องดูว่าทำอย่างไรเรียบร้อยหรือไม่ด้วย ถ้าทำไม่เรียบร้อยก็ต้องให้ลูกทำใหม่ให้เรียบร้อย เช่น ถ้าลูกล้างจานไม่สะอาดก็ให้ลูกกลับไปล้างเสียใหม่ เพื่อลูกจะได้หัดทำงานให้ดีขึ้น

8. มีบทกำหนดโทษถ้าลูกไม่ทำงาน เมื่อพ่อแม่กำหนดให้ลูกทำงาน พ่อแม่ควรจะบอกให้รู้ถึงนโยบายการลงโทษถ้าลูกไม่ทำตามที่ได้ตกลงกันไว้ นโยบายนี้ควรจะกว้างและยืดหยุ่นพอ เช่น อาจจะบอกว่าถ้าไม่ทำงานบ้านครบถ้วน พ่อแม่จะลดเวลาดูโทรทัศน์ลงไป และถ้าลูกไม่ทำงานตามหน้าที่ในวันใดก็ตาม พ่อแม่จะต้องให้ลูกงดดูโทรทัศน์ในวันนั้นจริงๆ ลูกจะต้องได้รับผลลัพธ์ของการที่ไม่ทำงานทุกครั้ง อย่าเก็บสะสมไว้หลายครั้งแล้วค่อยทำโทษทีหนึ่ง

9. ยืดหยุ่นบ้าง แม้จะมีบทลงโทษที่แน่นอนแล้วก็ตามแต่ควรจะยืดหยุ่นและมีทางเลือกให้ลูกบ้างเมื่อจำเป็น เช่น หากลูกใกล้สอบหรือมีกิจกรรมที่โรงเรียนและต้องกลับบ้านค่ำไม่สามารถทำงานบ้านได้ในเย็นวันนั้น พ่อแม่ควรจะตกลงกับลูกว่าลูกจะมาทำทดแทนได้เมื่อไร พ่อแม่อาจเปลี่ยนงานหรือเปลี่ยนเวลาให้ลูกตามที่เหมาะสม แต่ไม่ใช่ปล่อยให้ลูกหยุดงานที่ต้องรับผิดชอบไปดื้อๆ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

วารภรณ์ รักวิชัย (2540) ได้นำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังความขยันหมั่นเพียรและการมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับลูก ดังนี้

1. ให้เด็กช่วยทำกิจกรรมเบาๆ ในบ้าน เช่น ช่วยพับผ้า โดยมีแม่พับอยู่ใกล้ๆ กับเด็กหรือช่วยรดน้ำต้นไม้
2. ให้เด็กช่วยดูแลน้อง เด็กปฐมวัย 5-6 ขวบ สามารถช่วยดูแลน้องวัยทารกได้ เช่น คุณแม่ให้ช่วยเอาขวดนมให้น้อง ไปใฝ่าน้องให้นอน ถ้าน้องตื่นให้บอกแม่ คุณน้องคลานเล่นหรือคืบเล่นอยู่ใกล้ๆ ไม่ไปไกล เป็นต้น
3. เล่านิทานเรื่องความดีของคนที่มีความขยันและความรับผิดชอบ รวมทั้งผลที่ได้รับจากความขยันและความรับผิดชอบนั้นๆ
4. จัดกิจกรรมให้เล่นบทบาทสมมุติในบ้าน เช่น ให้เด็กเล่นเป็นแม่ต้องทำงานบ้าน ภูบ้าน กวาดบ้าน รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น

สุรพงษ์ สุวจิตตานนท์ (2542) ได้เสนอแนะหน้าที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก 2 ถึง 5 ขวบ ซึ่งได้แก่

1. ช่วยดูแลน้อง
2. ช่วยรับผิดชอบ
3. เล่านิทานให้สมาชิกในครอบครัวฟัง
4. ช่วยเรียกสมาชิกในครอบครัวเมื่อถึงเวลาอาหาร
5. ช่วยงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ภูบ้าน เก็บเสื้อผ้า เทขยะ ให้อาหารสัตว์เลี้ยงหรือปลูกต้นไม้

จากรูปแบบของการมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็กตามที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า พ่อแม่ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยเริ่มตั้งแต่การสอนให้ลูกรู้จักหน้าที่ของตนเอง คือการเรียน แล้วจึงมอบหมายหน้าที่เล็กๆ น้อยๆ ที่เหมาะสมกับวัยให้ เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง จนกระทั่งการช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน และช่วยเหลือสังคมตามความสามารถของตนเอง

2.6 การสอนให้เด็กจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปร

2.6.1 ความหมายของอารมณ์

ประเวศ วะสี (2531) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งวัยแต่ทารกจะมีผลต่อ พัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่พ่อแม่มีลูกเพียงคนเดียว ถ้าพ่อแม่ทุ่มเทความรักอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมอย่างไม่เหมาะสม เอาแต่ใจตัว ไม่ค่อยคิดถึงคนอื่นและไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังนั้นการเลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมตั้งแต่ทารกจึงมีความสำคัญ

Rubin and McNeil (1981 อ้างถึงใน สำนักงานทดสอบทางการศึกษา , 2539) ได้ให้ความหมายของอารมณ์ว่า หมายถึง สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาที่เกิดขึ้นในร่างกายของคน เป็นความรู้สึกตามความรู้สึกของเรา อันเกิดจากประสบการณ์ของตัวเราได้รับ หรืออาจจะหมายถึง เป็นการแสดงออกของบุคคลในแต่ละคน คนเราทุกคนจะมีอารมณ์ที่แตกต่างกันหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะภายนอกที่มากระทบตัวเรา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ได้แก่ เพศ วัย และสิ่งแวดล้อม

2.6.2 ประเภทของอารมณ์

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2539) ได้จำแนกอารมณ์ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. อารมณ์ทางบวก ได้แก่ อารมณ์ที่เกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความสุข ความพอใจ พอดีใจ เกิดความสนุกสนาน เกิดความรัก เกิดความยินดี
2. อารมณ์ทางลบ ได้แก่ อารมณ์ที่เกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความเศร้า โกรธ เสียใจ ผิดหวัง กลัว
3. อารมณ์ที่ไม่เป็นทางบวกและไม่เป็นทางลบ ได้แก่ อารมณ์ที่เกิดขึ้นแล้วทำให้คนรู้สึกเฉยๆ บางครั้งทำให้เกิดความรู้สึกอยากอยู่คนเดียว อาจเหงา

วราภรณ์ รักริฉัย (2540) ได้จำแนกประเภทของอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ไว้ ดังนี้

1. อารมณ์กลัว เด็กจะหวาดกลัวมากกว่าวัยทารก และเด็กโตกลัวเสียงดัง กลัวความมืด กลัวถูกชัง กลัวผี บางครั้งเลียนแบบพ่อแม่ เช่น แม่กลัวความมืด เด็กก็จะกลัวมากเช่นกัน เมื่อโตขึ้นจะค่อยๆ หายไป พ่อแม่ต้องช่วยอธิบายให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่กลัวและแสดงความกล้าให้เด็กเห็น เด็กจะหายกลัวไปได้

2. อารมณ์อิจฉาริษยา จะเกิดขึ้นเป็นปกติในเด็กอายุ 1-5 ปี เกิดตอนมีน้องใหม่ พ่อแม่ต้องอธิบายให้เข้าใจ และให้เด็กได้มีส่วนร่วมช่วยในการเลี้ยงดูน้องใหม่ แสดงให้เขาเห็นว่า น้องเป็นสมบัติของเขาด้วย เขาจะเริ่มรู้จักหวงน้องเมื่อมีคนอื่นมาจับต้อง พ่อแม่ต้องพยายามแก้ไขอารมณ์เช่นนี้ ถ้าติดนิสัยจนโตจะเข้าสังคมได้ยากและเกิดปัญหาต่อไป

3. ความอยากรู้อยากเห็น เด็กชอบซักถามมากที่สุด เริ่มจาก 2 ปี 3 ปี อยากรู้อยากเห็น ถ้าได้รับคำตอบที่เข้าใจ ทำให้เขาหยุดถามในสิ่งนั้นๆ ได้ ถ้าไม่ได้รับคำตอบหรือถูกห้ามไม่ให้ถามเด็กจะมีสติปัญญาช้า ไม่ฉลาด ไม่ทันเพื่อนในระดับเดียวกัน พ่อแม่ต้องช่วยให้คำตอบและอธิบายเหตุผลให้รู้ชัดเจน

4. ความหรรษา เด็กวัยนี้ยิ้มแย้มแจ่มใส เช่น การเล่น การเล่นตลก การล้อเลียน ทำต่างๆ การยิ้มแย้มเมื่อชอบใจ ตบมือ หัวเราะ กระโดดโลดเต้น เหล่านี้เป็นต้น

กรมวิชาการ (2540) ได้กล่าวถึงอารมณ์เครียดที่มีผลต่อเด็กว่า สภาพจิตใจหรืออารมณ์ของคนเรามีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออก กล่าวคือ จิตใจที่ร่าเริง แจ่มใส จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออก ในทางกลับกัน ถ้าจิตใจเกิดความเครียด วิตกกังวล ก็จะทำให้เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง ขาดความขยันคิด และอาจถึงขั้นเป็นโรคประสาทได้

2.6.3 พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้กล่าวถึง พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย (อายุ 3-6 ปี) ซึ่งมีพัฒนาการด้านต่างๆ คือ เด็กปฐมวัยมักจะพอใจคนที่ตามใจ ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม มีความมั่นใจในตนเองสูงขึ้นมาก ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง ชอบสร้างความพอใจให้ผู้อื่น และชอบแสดงออกและทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้ใหญ่ชมเชย

วราภรณ์ รักวิชัย (2540) ได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ว่า อารมณ์ของเด็กวัยนี้จะรุนแรง เจ้าอารมณ์ อิจฉาริษยา ไม่มีเหตุผล เอาใจตนเองเป็นใหญ่ ไม่ยอมกินอาหารตามต้องการ สนใจการเล่นมาก ต่อต้าน เมื่อได้ตามต้องการจะอารมณ์ดีทันที ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ของเด็กวัยนี้ได้แก่ อารมณ์โกรธ เด็กวัยนี้มีเหตุการณ์ที่ทำให้โกรธได้ง่าย เช่น การขัดขืนไม่ให้เล่นหรือถูกผู้ใหญ่ขัดใจในการเล่น การขบถ่าย การแต่งตัว การกินอาหาร เมื่อโกรธจะร้องกรี๊ด กระแทกเท้า กระโดดทุบตี ลงดินกับพื้น ทำร้ายตนเอง พ่อแม่ต้องเข้าใจและพยายามระงับอารมณ์ตนเองอย่าโกรธตอบ รวมทั้งแนะนำให้เด็กรู้จักเบนความสนใจไปหาสิ่งอื่น เพราะถ้าไม่ช่วยแล้ว เด็กจะมีพฤติกรรมเช่นนี้จนกระทั่งวัยต่อไป

รติชน พีรยสทธิ์ (2541) ได้กล่าวถึงความต้องการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยว่า เด็กปฐมวัยต้องการที่จะระบายอารมณ์อย่างอิสระและเปิดเผย ต้องการความรักและความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการความรักจากครู เหมือนว่าครูเป็นตัวแทนของพ่อแม่ ต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือเมื่อตนเองเกิดความกลัวและไม่ชอบให้ใครขัดใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้น พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย สามารถจะสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีอารมณ์หลายๆ แบบ เช่น บางครั้งเด็กมีอารมณ์ยิ้มแย้มแจ่มใส บางครั้งมีอารมณ์กลัว อารมณ์เครียดหรืออารมณ์อิจฉาริษยา ซึ่งอารมณ์ของเด็กแต่ละประเภทนั้น เป็นไปตามพัฒนาการตามวัย พ่อแม่จำเป็นจะต้องเข้าใจและรู้จักวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปรเมื่อเกิดขึ้นกับเด็กได้

2.6.4 วิธีการสอนให้เด็กจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปร

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2539) ได้นำเสนอวิธีการสอนทักษะการจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปรให้กับเด็ก ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจ เอาใจใส่ติดตาม สังเกตการเปลี่ยนแปลงของเด็กและให้ความช่วยเหลือตามควร
2. สร้างความรู้สึกลึกซึ้งทางบวก ยกย่องลูกอย่างจริงใจและตามโอกาสที่เหมาะสม
3. เปิดโอกาสให้ลูกเข้ามาปรึกษาหารือ ทั้งปัญหาด้านการเรียนและส่วนตัว
4. ฝึกตนเองและให้ไวต่อการรับรู้ภาวะอารมณ์ของเด็กๆ
5. ยอมรับทั้งอารมณ์ด้านลบและด้านบวกของเด็ก ด้วยการรับฟังให้เด็กๆ

เล่าถึงความรู้สึกของเขา แสดงความเห็นอกเห็นใจ ไม่หลีกเลี่ยง คุณหรือตำหนิแต่ให้ปลอบโยนด้วยความรัก

6. ช่วยเด็กๆ หาคำพูดที่ตรงกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น ให้เขาสามารถหาคำอธิบายเกี่ยวกับอารมณ์ และรู้จักอารมณ์ของตนเองให้ชัดเจนขึ้นตามความรู้สึกอย่างที่เขาคือ แต่ไม่ใช่อย่างที่เขาคือควรจะเป็น

7. ให้ข้อเสนอแนะการจัดการกับอารมณ์ของเขา เช่น เมื่อรู้สึกโกรธ เขาควรหายใจลึกๆ หลายๆ ครั้งเพื่อสงบความโกรธ แทนที่จะคิดว่าจะตอบสนองอย่างไรกับคนที่ทำให้เราโกรธ

8. กำหนดขอบเขตของพฤติกรรมและสอนการแสดงออกที่เป็นที่ยอมรับเพราะแม้ว่าความรู้สึกจะเป็นสิ่งที่ทุกคนควรยอมรับ แต่สังคมก็ไม่สามารถยอมรับพฤติกรรมทุกพฤติกรรมได้โดยเฉพาะพฤติกรรมก้าวร้าว

9. สอนทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ การสอนให้เด็กควบคุมอารมณ์อย่างฉลาด เป็นการให้วัคซีนป้องกันให้เด็กสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ที่เป็นความเครียดในชีวิตที่มีทั้งสุขและทุกข์ได้ดี ช่วยให้เด็กพัฒนาประสบการณ์การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและประสบความสำเร็จในชีวิต

10. ชมเชยเมื่อเด็กกระทำสิ่งที่ดี ถ้าพ่อแม่ชมเชยลูกในสิ่งที่เขากระทำดีบ่อยๆ เด็กจะยิ่งทำพฤติกรรมที่ดีนั้นด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น การกล่าวคำชมเด็กนั้น ควรทำในขณะที่เด็กกำลังทำพฤติกรรมนั้นๆ อยู่หรือในเวลาไม่นานหลังจากนั้น เพื่อให้เด็กได้รู้สึกถึงความพอใจจากการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น ให้อาหารสัตว์เลี้ยงในบ้านหรือเก็บรองเท้าเข้าตู้หลังจากถอด

11. เมื่อเริ่มฝึกให้เด็กมั่นใจว่าตนเองสามารถทำงานนั้นๆ ได้เอง ควรช่วยจัดการงานที่เด็กได้ทดลองทำโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์การกระทำสิ่งที่ดีๆ ได้ด้วยตนเอง

12. ควรจัดเวลาว่างที่จะรับฟังสิ่งต่างๆ ที่ลูกอยากจะเล่าทุกวันๆ ละ 15-20 นาที แม้ว่าเรื่องที่เด็กเล่านั้นจะไร้สาระหรือไม่มีความสำคัญในสายตาของผู้ใหญ่ แต่สิ่งนี้มีความหมายสำหรับเด็กว่าเขามีความหมายสำหรับคุณ

13. ไม่อายที่เด็กจะรับรู้ว่า บางครั้งผู้ใหญ่ก็ทำผิดได้เหมือนกัน พ่อแม่หลายคนไม่อยากจะลูกรับรู้ความผิดพลาดของตน คิดว่าเด็กอาจมองว่าพ่อแม่ นั้น ไม่มีความสามารถพอ การที่เด็กรู้ว่า บางครั้งพ่อแม่ทำผิดได้จะช่วยทำให้เด็กเรียนรู้ว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่คนเราไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ก็สามารถทำผิดได้ โดยกล้ารับผิดชอบและเรียนรู้ต่อไปได้ที่จะเริ่มต้นใหม่ ไม่เสียความมั่นใจในตนเองแม้บางครั้งจะทำพลาดก็ตาม

14. ผู้ใหญ่ควรยอมรับว่าเด็กๆ ก็มีวัน เวลาที่เขาอารมณ์ไม่ดี เหนื่อยเกินไป หงุดหงิดได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ควรยอมรับอารมณ์เด็กและไม่ควรเข้มงวดในเวลานั้น เพราะจะเกิดความขัดแย้งกับเด็กได้ สุดท้ายอาจทนไม่ได้ที่จะตำหนิหรือลงโทษเด็ก

15. ควรแสดงความรักอย่างชัดเจนกับเด็กวัยนี้ เพราะเด็กจะรับรู้ว่าเขาเป็นที่รัก มีค่ามากสำหรับพ่อแม่ อย่าลืมนึกว่าความรักที่แสดงออกไม่ชัดเจนนัก นำมาซึ่งความสงสัยโดยเฉพาะเวลาที่คุณต้องลงโทษเด็ก ดังนั้น คุณควรแจ้งถึงพฤติกรรมไม่เหมาะสมที่เป็นสาเหตุการลงโทษ เพื่อไม่ให้เด็กเข้าใจผิดว่าคุณลงโทษเพราะไม่รัก

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) ได้นำเสนอหลักปฏิบัติในการฝึกการระงับความเครียด ดังนี้

1. การมองความเครียดในแง่บวก เนื่องจากความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตเป็นแรงกระตุ้นให้เราเกิดความกระตือรือร้น และขณะเดียวกันความเครียดก็เป็นอันตรายต่อชีวิตได้ ฉะนั้นการฝึกมองความเครียดในแง่บวก ซึ่งจะช่วยให้เราเป็นคนที่ไม่หวาดหวั่นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

2. การฝึกใช้เวลาให้ถูกต้อง การใช้เวลาที่ถูกต้องจะช่วยให้สามารถเอาชนะความเครียดที่เกิดได้ดียิ่งขึ้น เพราะการจัดเวลาที่ลงตัวจะช่วยลดภาวะความเครียดที่อาจจะเกิดขึ้นได้เมื่อเราทำงานไม่ทัน

3. การรู้จักเวลาแห่งการพักผ่อน เป็นวิธีการลดความเครียดที่ดีที่สุดประการหนึ่ง เพราะร่างกายที่เหนื่อยอ่อนจะมีกำลังมากขึ้นเมื่อได้รับการพักผ่อนหรือหยุดพัก ฉะนั้นเราจึงควรมีโอกาสได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ

4. การรักษาสุขภาพ สุขภาพที่เสื่อมโทรมจะส่งผลให้เกิดความเครียดและส่งผลต่อสุขภาพทำให้ร่างกายทรุดโทรมยิ่งขึ้น บางครั้งความเครียดเกิดจากภาวะที่สุขภาพไม่ดี ฉะนั้นจึงควรรักษาสุขภาพให้ดีอยู่เสมอ เช่น นอนเป็นเวลา ตื่นเป็นเวลา รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ

จากวิธีการสอนให้เด็กจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปรดังกล่าวกว่าข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กจำเป็นต้องเข้าใจพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก และยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กให้ได้ พร้อมทั้งช่วยหาวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านั้น เช่น หาทางระบายอารมณ์ ฝึกให้เด็กระงับความเครียด ไม่ลงโทษเด็ก พยายามให้ความรัก ความอบอุ่น และเป็นที่ยิ่งให้เด็กเสมอ

จากการศึกษาวิจัยถึงพัฒนาการด้านอารมณ์และความเข้าใจในอารมณ์ของเด็กปฐมวัย พจนีย์ สิทธิอำพรพรรณ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 4 – 8 ปี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กวัย 4 – 8 ปี รวมทั้งองค์ประกอบความเข้าใจทางอารมณ์ในทุกระดับอายุ ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กไทยอายุ 4 ปี จำนวน 60 เปอร์เซนต์ มีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 1 โดยเด็กสามารถแยกแยะอารมณ์รวมทั้งความเข้มของอารมณ์ในหนึ่งอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง 2) เด็กไทยอายุ 5 และ 6 ปี มีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 1 โดยเด็กสามารถแยกแยะอารมณ์รวมทั้งความเข้มของอารมณ์ในหนึ่งอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง 3) เด็กไทยอายุ 7 ปี มีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 2 โดยเด็กสามารถแยกแยะอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ในทิศทางอารมณ์ที่เหมือนกัน และมีความเข้มของอารมณ์ในระดับที่เท่ากันได้ถูกต้อง 4) เด็กไทยอายุ 8 ปี มีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 3 โดยสามารถแยกแยะอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ในทิศทางที่เหมือนกันและมีความเข้มของอารมณ์ในระดับที่เท่ากันได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณรัตน์ พิมพ์สุตะ (2533) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้าใจอารมณ์ที่แท้จริงและอารมณ์ที่ปรากฏทางใบหน้าในเด็กอายุ 4 – 6 ปี โดยใช้ภาพวาดการ์ตูนประกอบการเล่าเรื่อง 6 เรื่อง แบ่งเป็นเนื้อเรื่องที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางบวกและอารมณ์ทางลบอย่างละ 3 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า เด็กมีความเข้าใจอารมณ์ที่แท้จริงและอารมณ์ที่ปรากฏทางใบหน้าเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เด็กอายุ 4 และ 5 ปี มีความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางลบได้ดีกว่าเนื้อเรื่องที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางบวก สำหรับเด็กอายุ 6 ปี มีความเข้าใจในเรื่องทั้ง 2 ประเภทได้ใกล้เคียงกัน เด็กอายุ 4 ปีมีแนวโน้มที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับอารมณ์ตามสถานการณ์ที่ปรากฏในเรื่องมากกว่าการตอบตามอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

2.7 การสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูก

2.7.1 ความสำคัญของการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูก

สุชาติ เลาบรียัต (2543) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเพื่อนของเด็กว่า อิทธิพลของเพื่อนมีผลอย่างมากด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงทดลองใช้ยาเสพติดซึ่งมักจะถูกชักชวนให้เสพโดยกลุ่มเพื่อนที่ติดยา

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของลูกว่า สังคมของลูกเป็นสังคมแบบอิงเพื่อนเป็นหลัก เพราะเด็กจะถือว่าเพื่อนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดและบางครั้งเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเขามากกว่าพ่อแม่เสียอีก การที่เด็กถูกทอดทิ้งจากกลุ่มเพื่อนจึงเป็นเรื่องใหญ่ที่เด็กทุกคนไม่พึงปรารถนา พ่อแม่จึงควรเอาใจใส่ในสิ่งแวดล้อมของลูก คือรู้จักถามและพูดคุยกับลูกถึงเรื่องเพื่อนๆ ของเขา

จากความสำคัญของการสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของลูกดังที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อมของลูกมีความสำคัญ พ่อแม่จำเป็นจะต้องรู้และเข้าใจในสิ่งแวดล้อมของลูกให้มากขึ้น เพื่อจะได้หาวิธีป้องกันปัญหายาเสพติดที่กำลังเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเขา เพราะเพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กมากในขณะที่อยู่โรงเรียน

2.7.2 วิธีการสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมของลูก

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้นำเสนอวิธีการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูกที่เหมาะสม ดังนี้

1. พูดคุย ซักถามลูกหลังจากกลับจากโรงเรียน
2. ควรรู้จักเพื่อนๆ ของลูกทุกคน อาจจะชวนเพื่อนๆ ของลูกมาที่บ้าน
3. พูดคุย ปรึกษาหารือกับครูของลูก
4. รู้จักกับนักเรียนรุ่นพี่
5. หมั่นสังเกตพฤติกรรมของลูกและเพื่อนๆ ในโรงเรียน

2.8 การสอนเรื่องยาเสพติดให้กับเด็ก

2.8.1 ความสำคัญของการสอนเรื่องยาเสพติดให้กับเด็ก

กองบรรณาธิการ สานปฏิรูป (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนเรื่องยาเสพติดว่า ปัจจุบันยาบ้าได้แพร่ระบาดไปทั่วทุกหัวระแหงของประเทศไทย โดยบรรดาผู้ค้าได้ขยายกลุ่มเป้าหมายลูกค้าไปที่นักเรียนและขณะนี้ได้แพร่ขยายไปถึงเด็กเล็กระดับอนุบาลแล้วในการป้องกันไม่ให้นักเรียนหันไปริลองเสพยา ไม่อาจทำได้สำเร็จเพียงแค่บอกว่า ยาเสพติดเป็นสิ่ง

ไม่ดี แต่ทุกฝ่ายจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาในระยะยาว

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนเรื่องยาเสพติดให้เด็กว่า การสั่งสอนเรื่องยาเสพติดให้เด็กตั้งแต่เยาว์วัยเป็นการวางรากฐานที่ดีที่สุดให้กับลูกเพื่อนำไปสู่การให้ความรู้เรื่องยาเสพติดในวัยเด็กโต

จากความสำคัญของการสอนเรื่องยาเสพติดให้เด็กดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสอนเรื่องยาเสพติดให้เด็กเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือและป้องกันเด็กจากการติดยาเสพติดได้ ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดในการให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดแก่เด็ก คือ พ่อแม่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างถูกต้องเสียก่อน เพราะการสั่งสอนตั้งแต่เยาว์วัยเป็นการวางรากฐานที่ดีที่สุดให้กับลูก เพื่อนำไปสู่การรู้จักหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธยาเสพติดได้

2.8.2 วิธีการสอนเรื่องยาเสพติดให้กับเด็ก

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้นำเสนอวิธีการสอนเรื่องยาเสพติดที่เหมาะสมให้กับเด็ก ดังนี้

1. สอนในบรรยากาศที่เป็นกันเอง สบายๆ ไม่เครียด ซึ่งพ่อแม่อาจจะหยิบยกหัวข้อเรื่องยาเสพติดจากการดูข่าวในโทรทัศน์มาพูดคุยหลังจากรับประทานอาหารพร้อมกันเสร็จแล้ว หรือระหว่างที่ขับรถไปส่งลูกที่โรงเรียน
2. สอนให้รู้ว่า ยาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีและมีอันตรายต่อเขาถ้าเขาคิดจะเข้าไปข้องเกี่ยวกับมัน
3. ยกตัวอย่างจากเหตุการณ์จริงที่เคยเกิดขึ้นในชุมชนหรือในโรงเรียนมาพูดคุยกับลูก
4. พ่อแม่และลูกร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ดีในการหลีกเลี่ยงปัญหาหายาเสพติด
5. พ่อแม่ต้องเป็นตัวอย่งที่ดีให้ลูก กล่าวคือ พ่อแม่ต้องไม่ใช้ยาเสพติดทุกชนิด ไม่เช่นนั้นแล้วคำสอนต่างๆ จะไม่เป็นผล
6. การคบเพื่อนหรือนักเรียนรุ่นพี่เป็นสิ่งที่ดีแต่ให้ลูกรู้จักการระวัง และเมื่อเกิดอะไรขึ้นควรไปปรึกษากับครูหรือผู้ใหญ่

7. สอนให้ลูกรู้จักการระวังตนจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ไม่ดี เช่น เมื่อถูกชักชวนให้ทำอะไรต่างๆ
8. สอนให้ลูกอยู่ห่างๆ จากคนแปลกหน้า
9. สอนให้ลูกรู้จักการดูโฆษณาจากโทรทัศน์ ที่เป็นโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.9 การส่งเสริมให้เด็กรู้จักการคิดและการแก้ปัญหา

2.9.1 ความหมายของปัญหา

ชัยพร วิชชาวุธ (2525) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง ระยะระหว่างสถานการณ์ที่เราเผชิญอยู่กับสถานการณ์ที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น

นุตอนงค์ ทัดบัวขำ (2540) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นสถานการณ์ที่ขัดแย้ง หรือไม่ตรงกับความต้องการของบุคคล

Clarke (1990 อ้างถึงใน บังอร เสรีรัตน์ , 2539) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง สถานการณ์ที่ความต้องการไม่ตรงกับสิ่งที่มีอยู่

จากความหมายของปัญหาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ปัญหา หมายถึง สถานการณ์ที่บุคคลเผชิญอยู่ และเป็นสถานการณ์ขัดแย้งที่จะต้องหาทางแก้ไข

2.9.2 ประเภทของปัญหา

ปัญหาแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทที่แตกต่างกัน ซึ่งนักการศึกษาได้จำแนกไว้ดังนี้

อุนตา นพคุณ (2530) ได้จำแนกปัญหาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัญหาที่อยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะแก้ไขได้ เป็นปัญหาที่มนุษย์สร้างขึ้นเองโดยไม่รู้ตัว เช่น ปัญหาเรื่องการเรียน ต้นเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่อยู่ในวิสัยของเราที่จะหาทางแก้ไขได้

2. ปัญหาที่อยู่เหนือวิสัยที่มนุษย์จะแก้ไขได้ ปัญหาหรือสภาพการณ์บางอย่างที่มนุษย์ไม่พึงปรารถนา เป็นเรื่องที่มนุษย์ไม่มีอำนาจจะแก้ไขได้ เพราะส่วนมากเป็นปัญหาตามธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มนุษย์พยายามที่จะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น แต่ในเรื่องเช่นนี้มนุษย์ต้องยอมรับว่าเราแก้ไขไม่ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537) ได้จำแนกปัญหาของเด็กออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ปัญหาของตนเองที่ต้องแก้ไขทันที คือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขทันทีในช่วงเวลานั้น เช่น ปัญหาจากความเจ็บ ความหิว เป็นต้น

2. ปัญหาของตนเองที่ไม่ต้องแก้ไขทันที คือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของตนเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และไม่จำเป็นต้องแก้ไขทันที เช่น ปัญหาจากความอยากได้ ความชอบหรือความต้องการให้ผู้อื่นรัก เป็นต้น

3. ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น คือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น โดยมีผลเกี่ยวข้องกับซึ่งกันและกันโดยตรง เช่น การทะเลาะวิวาท

4. ปัญหาของผู้อื่น คือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของผู้อื่น แต่ไม่เกี่ยวกับตนเอง แต่ตนเองเห็นเหตุการณ์หรืออยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย เช่น เห็นลูกแมวดกน้ำ

Reitman (1965 อ้างถึงใน บังอร เสรีรัตน์ , 2539) แบ่งปัญหาออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ปัญหาที่สภาพเริ่มต้นและเป้าหมายมีความชัดเจน แต่ไม่ชัดเจนในเรื่องลำดับขั้นในการแก้ปัญหา

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยผู้แก้ปัญหาค้นหาคำตอบเอง หาเป้าหมายเองเพราะเป้าหมายไม่ชัดเจน

3. ปัญหาที่สภาพเริ่มต้นมีหลายองค์ประกอบ และสภาพเป้าหมายสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งหายไปจากองค์ประกอบ

4. ปัญหาที่มีความชัดเจนทุกองค์ประกอบ ทั้งสภาพเริ่มต้น เป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหา เพียงแต่ลงมือปฏิบัติปัญหาก็หมดไป

ประसार มาลากุล ณ อยุธยา (ม.ป.ป. อ้างถึงใน อุ่นตา นพคุณ , 2530) ได้แยก

ปัญหาเป็น 3 ประเภท คือ

1. ปัญหาที่เห็นสภาพชัดเจนและมีวิธีการแก้ปัญหาที่แน่นอน ซึ่งบุคคลรู้อยู่แล้ว โดยการจำความรู้หรือวิธีการแก้ปัญหาเดิมได้ และเชื่อมโยงกับสภาพปัญหาได้ และอาศัยความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) มาใช้ในสภาพการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิม
2. ปัญหาที่เห็นสภาพปัญหาชัดเจน แต่ตัวบุคคลไม่มีความรู้หรือขาดวิธีการที่จะแก้ปัญหา ปัญหาประเภทนี้ปรากฏอยู่มากที่สุดในชีวิตจริง นับว่าเป็นปัญหาที่ต้องใช้กระบวนการคิดผสมผสานกับความรู้ แนวคิด หลักการต่างๆ จากข้อความรู้ที่มีอยู่แล้วหรือค้นพบได้ เพื่อประมวลเป็นการแก้ปัญหาใหม่ที่ได้ผลมากขึ้น (Productive Thinking)
3. ปัญหาประเภทที่อาจรู้ถึงสภาพของปัญหา เกิดความต้องการที่จะแก้ปัญหา แต่ยังไม่มีความรู้ หรือวิธีการที่บุคคลมีอยู่นั้นไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ ปัญหาประเภทนี้ต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ทฤษฎีและวิธีการใหม่ที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน นับเป็นการแก้ปัญหาที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

จากประเภทของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ปัญหาที่เกิดกับตนเองและปัญหาที่เกิดกับบุคคลอื่น ซึ่งปัญหาที่เกิดกับตนเองนั้น อาจแยกย่อยเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขในทันทีและปัญหาที่ไม่ต้องแก้ไขในทันที ส่วนปัญหาที่เกิดกับบุคคลอื่น อาจแยกย่อยออกเป็นปัญหาที่เกิดกับคนอื่นแต่มีผลกระทบต่อตนเองและปัญหาที่เกิดกับบุคคลอื่นและไม่มีผลต่อตัวเรา

2.9.3 การแก้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา

ชัยพร วิชชาวุธ (2525) กล่าวว่า การแก้ปัญหา หมายถึง การทำให้ความแตกต่างระหว่างสภาพที่ต้องการและสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันหมดไป

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2534) กล่าวว่า การแก้ปัญหา หมายถึง การตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังหรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะที่ต้องตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่ง

นุตอนงค์ ทัดบัวขำ (2540) กล่าวว่า การแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาจากการใช้ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเพื่อทำให้สภาพการณ์ที่ขัดแย้งเป็นไปตามที่คาดหวัง

ประสาธ อิศรปริดา (2523) ได้กล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหาไว้ว่า ในการแก้ปัญหา นั้น แต่ละคนย่อมมีวิธีการที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามคนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการที่เกี่ยวกับจิตวิทยา การเรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ การแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูกและการแก้ปัญหาโดยวิธีหยั่งเห็น

1. การแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก (Trial and Error) การแก้ปัญหาดังวิธีนี้ ส่วนใหญ่จะใช้กับปัญหาที่ยุกยากซับซ้อน ซึ่งผู้เผชิญปัญหามองไม่เห็นแนวทางหรือไม่อาจคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้ ต้องใช้วิธีเดาสุ่มหลายอย่างเพื่อจะหาวิธีที่ดีที่สุด

2. การแก้ปัญหาโดยวิธีหยั่งเห็น วิธีการแก้ปัญหานี้ต่างจากวิธีการลองผิดลองถูก เพราะผู้แก้ปัญหาต้องอาศัยกระบวนการทางสติปัญญา การคิดและการรับรู้ การแก้ปัญหาจะเริ่มด้วยการรับรู้เค้าโครงของปัญหา พิจารณาความสัมพันธ์ของส่วนประกอบในปัญหานั้นทั้งหมดแล้วก็เกิดมองเห็นลู่ทางหรือช่องทางที่จะแก้ปัญหาย่างกระจ่างแจ้ง

John Dewey (1910, อ้างถึงใน นุตอนงค์ ทัดบัวขำ 2540) ได้สรุปขั้นตอนในการแก้ปัญหาและเรียกว่าวิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดปัญหา (Location of problem)
2. ตั้งสมมุติฐานการแก้ปัญหา (Setting up of hypothesis)
3. ทดลองและรวบรวมข้อมูล (Experimenting and gathering data)
4. วิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of data)
5. สรุปผล (Conclusion)

นุตอนงค์ ทัดบัวขำ (2540) ได้สรุปว่า กระบวนการแก้ปัญหามีขั้นตอนสำคัญๆ 4 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

1. การกำหนดประเด็นปัญหา เป็นขั้นตอนการทำความเข้าใจปัญหา
2. การพิจารณาเลือกวิธีการปัญหา
3. การทดลองปฏิบัติการแก้ปัญหา
4. การประเมินและสรุปผล

จากการแก้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าวิธีการแก้ปัญหาเป็นวิธีการคิด ไตร่ตรองอย่างมีระบบระเบียบในการที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยการมองปัญหาในหลายแง่มุม หลากหลายวิธีการ แล้วเลือกวิธีการที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดในการจัดการกับปัญหานั้นๆ

2.9.4 การแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

สุวัฒน์ มุทเมธา (2523) ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยว่า เด็กปฐมวัยจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน ทั้งนี้มาจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ ระดับสติปัญญา การอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งประสบการณ์ที่เด็กแต่ละคนได้รับ

นุตอนงค์ ทัดบัวขำ (2540) ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยว่า ในการฝึกฝนเด็กให้รู้จักการแก้ปัญหาที่เหมาะสมนั้น จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการความสามารถและข้อจำกัดด้านประสบการณ์ของเด็กเป็นสำคัญ

Smart and Russel (อ้างถึงใน สุจิตรา ขาวสำอาง , 2532) ได้กล่าวถึงลักษณะการคิดและการแก้ปัญหาในเด็กปฐมวัยไว้ว่า

1. เด็กยังไม่สามารถคิดถึงเรื่องอื่นๆ ได้ นอกจากเรื่องของตนเองหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองเท่านั้น
2. เด็กจะมีความเชื่อและยอมรับในสิ่งที่ป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม
3. เด็กยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลและหาข้อสรุปในสิ่งที่มีความซับซ้อนหรือมีปัญหามากๆ ประการในเวลาเดียวกันได้
4. การคิดของเด็กส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับอิทธิพลจากสังคม เด็กจึงไม่ต้องการให้มีการตัดสินข้อสรุปของตนเอง

Britz (1993) ได้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดว่าปัญหาคืออะไร
2. ช่วยกันระดมความคิดถึงวิธีการในการแก้ปัญหา
3. เลือกวิธีการแก้ปัญหา 1 วิธี แล้วแก้ปัญหาด้วยวิธีนั้นๆ
4. ประเมินผลว่าวิธีที่เลือกใช้ได้ผลหรือไม่

จากวิธีการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยตามที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เด็กจะรู้จักการแก้ปัญหาได้นั้น จะต้องรู้จักการคิดเสียก่อน ซึ่งการฝึกให้เด็กรู้จักการคิดจะต้องเริ่มฝึกตั้งแต่ในระดับครอบครัวก่อน ซึ่งเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ โดยพ่อแม่จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ ตั้งแต่เด็กยังเล็กๆ เพราะเด็กเล็กก็สามารถคิดและแก้ปัญหาเป็น แต่ก็มักจะพบว่า การคิดและการแก้ปัญหาของเด็กนั้นบางครั้งอาจขาดการไตร่ตรอง ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ คือคิดและตัดสินใจตามที่ตนเองเห็นว่าดี ขาดการพิจารณาถึงผลดี ผลร้ายที่จะตามมา จึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องช่วยสอนให้เด็กรู้จัก คิดเป็น ตัดสินใจเป็นและแก้ปัญหาได้

จากการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบการแก้ปัญหาในเด็กปฐมวัย การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา และการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่า เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย อายุ 7-18 ปี และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการแก้ปัญหา รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีสถานภาพทางครอบครัวอยู่ในระดับสูง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นเรียนสูงจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นเรียนต่ำกว่า และ นุตอนงค์ ทัดบัวขำ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กวัยอนุบาลในด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการสอนทักษะการแก้ปัญหาตามกระบวนการแก้ปัญหาและปัญหาอุปสรรคของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์หรือเน้นการแก้ปัญหา คือเลือกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาใช้เป็นสถานการณ์ตัวอย่างให้เด็กร่วมอภิปรายและสรุปวิธีการแก้ปัญหา ในด้านการสอนทักษะการแก้ปัญหา คือ การสอนทักษะการกำหนดประเด็นปัญหา ครูเสนอปัญหาโดยใช้ภาพที่มีเรื่องราวที่เป็นปัญหาให้เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและสรุปสาเหตุของปัญหา ปัญหาและอุปสรรคของครูผู้สอน ได้แก่ เด็กขาดความพร้อม สุขภาพไม่แข็งแรงและมีพื้นฐานการเลี้ยงดูแตกต่างกัน ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา การที่ครูไม่เปิดโอกาสให้เด็กแก้ปัญหาและครูสอนเด็กจำนวนมากดูแลไม่ทั่วถึง รวมทั้ง Yinger (1975) ได้ศึกษาเรื่อง การแก้ปัญหาของเด็กโดยการใช้แบบการเรียนรู้ Flexible Learning System (FLS)

เป็นการสอนสำหรับผู้ใหญ่ที่จะช่วยให้เด็กมีทักษะและทัศนคติที่ดีต่อการแก้ปัญหา โดยเน้นถึงการเปลี่ยนหน้าที่ในการแก้ปัญหาจากครูมาเป็นตัวเด็ก และให้เด็กฝึกการแก้ปัญหาเอง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นโอกาสในการเรียนรู้ที่บุคคลแต่ละคนต้องการที่จะปรับเปลี่ยนตนเองในการแก้ปัญหา และกลุ่มเด็กมองว่าหน้าที่ในการแก้ปัญหาเป็นของตนเอง ปัญหาทางด้านจิตพิสัย สังคม ส่วนตัว และแบบการเรียนรู้แบบนี้ได้ช่วยบ่งบอกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กคืออะไร ปัญหาที่มีความชัดเจนมากขึ้น เด็กสามารถคิดหาวิธีการในการแก้ปัญหา ทดลองวิธีการแก้ปัญหา และการประเมินผลได้ด้วยตนเอง

2.10 การสร้างทักษะการปฏิเสธยาเสพติดให้กับเด็ก

2.10.1 ความสำคัญของการสร้างทักษะการปฏิเสธยาเสพติด

กรมวิชาการ (2540) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปฏิเสธยาเสพติดว่า ปัจจุบันนักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายในการแพร่ระบาดของยาเสพติด ด้วยการอาศัยความเป็นเด็กที่ยังอ่อนต่อโลก ขาดประสบการณ์ และเป็นวัยอยากรู้ อยากลอง ดังนั้นกลุ่มผู้ค้าผู้ผลิตจึงฉวยโอกาสนี้ ตักตวงผลประโยชน์ด้วยการทำทุกวิถีทางให้นักเรียนตกเป็นทาสของยาเสพติดให้ได้ ดังนั้นวิธีการปฏิเสธยาเสพติดจึงเป็นวิธีช่วยเหลือให้เด็กรู้จักหลีกเลี่ยงปัญหานี้ได้

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างทักษะการปฏิเสธยาเสพติด ว่า ในสังคมปัจจุบันที่ยาเสพติดมีอยู่เกลื่อนกลาด โอกาสที่ลูกจะรอดพ้นจากภัยยาเสพติดได้นั้น จึงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของลูกว่าจะเข้าไปข้องเกี่ยวกับมันหรือไม่ พ่อแม่จึงควรฝึกให้ลูกมีทักษะกล้าพอที่จะปฏิเสธยาเสพติด

สมพงษ์ จิตระดับ (2544) กล่าวว่า สาเหตุสำคัญที่เด็กติดยาบ้าส่วนใหญ่เกิดจากการถูกชักชวนแนะนำการบอกต่อของเพื่อนที่รู้จักกันด้วยวัยที่อยากรู้ อยากเห็น ค่านิยมตามเพื่อน

จากความสำคัญของการสร้างทักษะการปฏิเสธยาเสพติดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสอนทักษะการปฏิเสธยาเสพติดแก่เด็ก เป็นหน้าที่ของพ่อแม่โดยตรง เนื่องจากเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากที่ไม่ควรมองข้ามไป ในสถานการณ์เสี่ยงต่างๆ ที่เด็กอาจจะหลงเข้าไปอยู่ เช่น อยู่กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยา ถูกเพื่อนยั่วยุให้ลองเสพยา

หรืออยู่ในภาวะกดดัน ซึ่งการฝึกทักษะการปฏิเสธยาเสพติดนั้น เรามักมองว่าควรฝึกให้กับเด็กวัยรุ่นที่โตพอจะสามารถปฏิเสธได้ ในความเป็นจริงแล้วยาเสพติดได้เข้ามาข้องเกี่ยวกับเด็กทุกวัย ไม่เลือกว่าเป็นเด็กโตหรือเด็กเล็ก ฉะนั้นเราไม่ควรมองข้ามเด็กเล็กไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เด็กเล็กอย่างเด็กอนุบาลกำลังมีแนวโน้มสูงที่จะเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดมากขึ้น

2.10.2 การฝึกเด็กให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติด

กรมวิชาการ (2540) ได้เสนอแนะวิธีการปฏิเสธยาเสพติด ดังนี้

1. ปฏิเสธโดยแข็งขัน เช่น คำพูด น้ำเสียง
2. ใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้าง จะได้แย้งได้ยากกว่าการใช้เหตุผลอื่น
3. การขอหรือถามความเห็นชอบด้วย จะเป็นการรักษาน้ำใจของอีกฝ่ายและ

ขอขอบคุณเมื่อเขายอมรับ

กองบรรณาธิการ สานปฏิรูป (2544) ได้เสนอแนะวิธีการฝึกเด็กให้รู้จักการปฏิเสธยาเสพติด ดังนี้

1. บอกไปตรงๆ เลยกว่า “ไม่หรอก ขอปจนะ” แม้วิธีปฏิเสธเช่นนี้อาจดูว่าแสนธรรมดา แต่ทว่าเป็นคำพูดที่หลายคนมักจะมองข้าม คำว่า “ไม่หรอก ขอปจนะ” จะใช้ได้ผลทั้งเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเพื่อนชวนอย่างเป็นมิตร หรือถูกกดดัน อย่างไรก็ตามดีตามต้องตระหนักอยู่เสมอว่า คำปฏิเสธเช่นนี้อาจจะใช้ไม่ได้ผลเสมอไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีวิธีการปฏิเสธแบบอื่นเตรียมรองรับไว้ด้วย

2. ให้เหตุผลหรือข้ออ้าง บ่อยครั้งที่เด็กๆ มักลำบากใจที่จะบอกปฏิเสธเพื่อน ดังนั้น เด็กต้องรู้เท่าทันที่จะหลีกเลี่ยงการถูกกดดันจากกลุ่ม หรือแก๊งค์ที่ชักชวนให้เสพยา โดยการให้เหตุผลหรือข้ออ้างเพียงแต่ต้องระลึกเสมอว่า เหตุผลหรือข้ออ้างนี้จะต้องทำให้ผู้ชักชวนยอมแพ้ไปเองได้ (เช่น ไม่มีเงิน สุขภาพไม่ดี ไม่อยากทำให้แม่เสียใจ เป็นต้น)

3. พุดปฏิเสธซ้ำซาก การยืนกรานตายตาเดียวว่า “ไม่” อย่างซ้ำซาก นับเป็นวิธีการปฏิเสธที่ได้ผล ต้องการบอจุดยืนของตนเองและอาจใช้เทคนิคปฏิเสธแบบอื่นร่วมด้วยได้

4. เดินหนี วิธีการนี้ นับเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผลมากที่สุด ทั้งนี้จะต้องตระหนักว่าเรามีสิทธิเต็มที่ที่จะปฏิเสธสิ่งไม่ดีที่มีผู้มาหยาบย่นให้

5. เปลี่ยนเรื่องสนทนา ในบางสถานการณ์เราอาจไม่สามารถเดินหนี หรือ

หลีกเลี่ยงสภาวะถูกกดดันได้ ดังนั้น ให้ลองเปลี่ยนหัวข้อการสนทนาเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของผู้ชักชวน เมื่อคุยจนเบื่อแล้วให้หาโอกาสเดินหนีออกมาทันที

6. หลีกเลี่ยงสถานการณ์ สามัญสำนึกของมนุษย์จะบอกว่าสถานที่ใด เวลาใด เสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์รุนแรงหรือต้องตกอยู่ในสภาวะถูกกดดัน ดังนั้น พยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์เหล่านี้มากที่สุด เพื่อความไม่ประมาทควรแจ้งให้พ่อแม่ทราบว่า เราทำกิจกรรมใดบ้างและไปกับใคร

7. ทำเป็นไม่สนใจ หากต้องเผชิญหน้ากับผู้ชักชวนให้เสพยา พยายามอย่าคุยด้วย ให้หันไปคุยกับคนอื่นที่เหลือ เป็นการซื้อเวลาก่อนที่จะนำทักษะปฏิเสธอื่นๆ มาใช้

8. เลือกคบเพื่อนดี วิธีการนี้นับได้ว่าเป็นทักษะการปฏิเสธ (การเสพยา) ที่สำคัญที่สุด การคบเพื่อนที่ดีจะทำให้เราไม่ต้องตกอยู่ในวังวนของการล่อลวงชักนำให้ริลอสเสพยา ตรงกันข้าม หากเราคบแต่เพื่อนที่มีปัญหา ปัญหาก็จะมาถึงตัวเราไม่ช้าก็เร็ว

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้นำเสนอวิธีการฝึกเด็กให้รู้จักการปฏิเสธยาเสพติด โดยพ่อแม่ฝึกซ้อมให้ลูก ดังนี้

1. ปฏิเสธอย่างสุภาพแต่หนักแน่น ไม่มีการลังเลใจ ไม่มีการต่อรอง
2. ปฏิเสธโดยมีข้ออ้างที่ฟังขึ้น
3. ยืนกรานในคำปฏิเสธไม่ว่าจะถูกเข้าชี้เท่าไรก็ตาม
4. เมื่อถูกชวนให้เสพยาเสพติดให้เปลี่ยนเรื่องพูดทันที
5. ไม่ให้ความสนใจต่อคำชวน
6. ให้หลบหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยง
7. ถ้าไม่รู้อะไรจะทำอย่างไรก็ให้เดินหนีจากสถานที่นั้นเสีย
8. ถ้าหลบไม่ทัน เดินหนีไม่ได้ ก็ให้เกาะกลุ่มกับเพื่อนที่ไม่ดื่มเหล้า ไม่เสพยาเสพติดคือให้อยู่กับเพื่อนดีจะได้ไม่ถูกเพื่อนชักชวนให้มัวหมอง

การสอนเรื่องทักษะการปฏิเสธยาเสพติดในเด็กอนุบาลนั้น เนื่องจากว่าเรายังไม่พบกลุ่มเด็กอนุบาลที่ติดยาเสพติดมากนัก แต่โดยธรรมชาติของเด็กวัยอนุบาลแล้ว อยากรู้ อยากลอง และอาจจะถูกชักชวน หรือขู่บังคับจากนักเรียนรุ่นพี่หรือจากบุคคลแปลกหน้าให้เสพยาแล้วพัฒนาตนเองกลายเป็นผู้ส่งของได้ ฉะนั้นการฝึกทักษะในการปฏิเสธยาเสพติดจึงจำเป็นอย่างมากที่พ่อแม่ ครูหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องฝึกให้เด็กได้ โดยเฉพาะพ่อแม่ต้องเป็นบุคคลแรกที่จะช่วยเหลือเขา ซึ่งการฝึกทักษะการปฏิเสธยาเสพติดให้เด็กอนุบาล อาจทำได้ ดังนี้

1. ฝึกให้เด็กหนีห่างจากสถานการณ์เสียงต่างๆ เช่น อยู่ใกล้นักเรียนรุ่นพี่ที่มีพฤติกรรมเสียง ชอบดื่มเหล้า สูบบุหรี่ อยู่ห่างจากที่ลับตาคน เช่น หลังห้องน้ำในโรงเรียน เป็นต้น
2. ฝึกให้เด็กรู้จักพูด หรือบอกบุคคลที่ไว้ใจได้ เช่น เมื่อพบใครเสพยาหรือชักชวนไปทำอะไร ควรจะบอกคุณครูหรือพ่อแม่
3. ฝึกให้เด็กอยู่ห่างจากบุคคลแปลกหน้า เช่น เมื่อมีคนที่ไม่รู้จักเข้ามาที่โรงเรียนและพูดคุยกับเขา เขาควรจะหนีออกมาทันที
4. ฝึกให้เด็กไม่รับของจากบุคคลแปลกหน้า เช่น ขนม เงิน หรือข้อแลกเปลี่ยนต่างๆ ที่คนอื่นหยิบยื่นให้
5. พยายามส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอยู่ในกลุ่มเพื่อนในที่ที่ปลอดภัย มีครูหรือผู้ใหญ่อยู่ใกล้ๆ เช่น ในเวลาพักกลางวันเด็กควรจะอยู่กับเพื่อนและคุณครู
6. ฝึกให้เด็กไม่บริโภคของแบบเสพติด กล่าวคือ ฝึกนิสัยในการรับประทานอาหารหรือขนมที่มีประโยชน์ ไม่พึ่งพาขนมที่ตนชอบมากเกินไป เช่น ลูกอม ลูกกวาด ขนมไส้ดี และชอบรับประทานจนติด
7. ฝึกให้เด็กรู้จักต้านแรงกดดันจากสิ่งยั่วยุต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโฆษณาจากโทรทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่มักชวนเชื่อแบบเกินจริง เช่น โฆษณาเหล้า เบียร์ ที่มักนำเสนอโดยนักแสดงที่เด็กชื่นชอบ โดยพ่อแม่ฝึกให้เด็กได้คิดตามและหาเหตุผลว่าทำไมเขาถึงนำเสนอแบบนั้น
8. ฝึกให้เด็กมีทัศนคติต่อเหล้า บุหรี่หรือสิ่งเสพติดทุกชนิดในทางที่ไม่ดี และต้องหลีกเลี่ยงทันทีเมื่อตนต้องเสพไม่ว่ากรณีใดๆ โดยวิธีนี้พ่อแม่ต้องพูดคุยกับลูก แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่ดีตลอดเวลา

3. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

3.1 ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในทัศนะที่ต่างๆ กัน ดังนี้

อรุณี หรดาล (2536) กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง คือ กระบวนการที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ เจตคติและทักษะในการพัฒนาตนให้เป็นผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพ

เจนจิรา คงสุข (2540) กล่าวว่า การให้การศึกษสำหรับผู้ปกครอง คือ การมุ่งเน้นให้ผู้ปกครองได้มีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อันเป็นหัวใจสำคัญในการวางรากฐานการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็กให้เจริญงอกงามอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างฐานความพร้อมของเด็กต่อไปในอนาคต

อาจสรุปได้ว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้เกิดประโยชน์

3.2 ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

ฉันทนา ภาคบงกช (2528) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจะช่วยลดปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก นอกจากนี้การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองยังช่วยให้ทางบ้านและโรงเรียนมีความเข้าใจที่ตรงกันในการส่งเสริมให้เด็กพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้เด็กไม่ต้องประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง

Karen (1997 อ้างถึงใน เจนจิรา คงสุข, 2540) ได้สรุปว่า การให้การศึกษ่าพ่อแม่สามารถช่วยเหลือในการพัฒนาเด็ก โปรแกรมการสร้างความรู้ด้วยตนเองของพ่อแม่ สามารถช่วยพ่อแม่ในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กได้

จากความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองตามที่เสนอมาย่างตั้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการปกป้อง ดูแลและอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น คือ บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กเอง ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเด็ก ฉะนั้นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสมกับพัฒนาการและสภาพสังคมที่เป็นอยู่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

3.3 หลักการทำให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

นิภา ทอไทย (2525) ได้เสนอแนะลักษณะการจัดการศึกษาแก่ผู้ปกครองว่า ควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นปัญหาที่ผู้ปกครองประสบอยู่
2. เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน
3. เป็นสิ่งที่สามารถที่จะปฏิบัติได้ง่าย และมีวิธีการให้เลือกปฏิบัติได้หลายวิธี
4. เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของผู้ปกครอง

พรรณิกา สันติพงษ์ (2526) ได้เสนอหลักการในการจัดทำโครงการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. โครงการที่จัดขึ้นควรให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครองและเด็กมากที่สุด
2. โครงการที่จัดขึ้นควรสนองความต้องการ ความสนใจและปัญหาของเด็กแต่ละกลุ่ม
3. การจัดโครงการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ควรนำบุคคลจากหลายๆ ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดด้วย

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2539) ได้เสนอแนะว่า การให้ความรู้ผู้ปกครองอาจใช้บ้านหรือสถานศึกษาเป็นแหล่งในการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2545) ได้เสนอหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ 10 ประการ (Adult Learning : Ten Principles) ดังนี้

1. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการเรียน (Motivation to Learn) นั่นคือ บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีถ้าหากมีความต้องการในการเรียนสิ่งนั้นๆ
2. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning Environment) ต้องมีความสะดวกสบายเหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียน (Trust and Respect)
3. ควรคำนึงถึงความต้องการในการเรียนของแต่ละบุคคลและรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Styles) ที่มีความหลากหลาย
4. ต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า

5. ควรได้พิจารณาถึงการดูแลและให้ความสำคัญกับเนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ (Learning Content and Activities)
6. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic Problems) และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา
7. ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
8. ควรให้มีเวลาอย่างเพียงพอในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ การฝึกทักษะใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
9. ให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้
10. ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพหรือสมรรถภาพในการเรียนรู้ จนกระทั่งเขาได้เห็นถึงความก้าวหน้าว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้

3.4 รูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

รัตนา พุ่มไพศาล (2531) ได้เสนอรูปแบบการสอนผู้ใหญ่ ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. วิธีการสอนแบบใช้ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered Method) วิธีการสอนในกลุ่มนี้ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ควบคุมเนื้อหา วัดผลและดำเนินการทุกวิธีเพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย
2. วิธีสอนแบบใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered Method) ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้วางแผนบทเรียน ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้ ผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำไปสู่การค้นคว้า แนะนำสื่อการเรียน จนผู้เรียนได้ทราบ ได้พบความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง เช่น วิธีสอนแบบโครงการ แบบทดลอง แบบสอนเป็นรายบุคคล
3. วิธีสอนแบบผู้สอนและผู้เรียนร่วมกัน (Co-operative Group Method) ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันในการจัดบทเรียน วางแผน ค้นคว้าหาความรู้ สรุปผลความรู้ การสอนแบบนี้จะใช้กลุ่มเป็นหลัก เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การอภิปราย การแสดงบทบาท

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2545) ได้นำเสนอเทคนิคที่นิยมใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ 6 เทคนิค ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) การเล่นบทบาทสมมติ (Role-Playing) การสาธิต (Demonstration) การสัมมนา (Seminar) และเทคนิคการบรรยายเป็นชุดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Symposium)

Diamondstone (1980) ได้นำเสนอรูปแบบการจัดประชุมปฏิบัติการสำหรับผู้ปกครอง ซึ่งมี 10 ขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจความต้องการพื้นฐาน การประเมินก่อนการประชุม กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ร่วมกัน การให้ความรู้ การอภิปราย การฝึกปฏิบัติ การวางแผนการติดตามผล การประเมินผล และการติดตามผลและประเมินผลหลังการประชุม

Verduin (1987) ได้เสนอแนะเทคนิคในการสอนผู้ปกครอง ได้แก่ การอภิปราย การสาธิต การคำถาม การทำแบบฝึกหัด การไต่สวน (Inquiry) การอภิปรายกลุ่ม และการระดมสมอง

Cranton (1989) ได้จำแนกวิธีการสอนผู้ใหญ่ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. วิธีสอนซึ่งผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Instructor - Centered) วิธีการในกลุ่มนี้ผู้สอนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด ซึ่งได้แก่ การบรรยาย การใช้คำถาม การสาธิต

2. วิธีการสอนซึ่งผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interactive Method) วิธีการสอนในกลุ่มนี้ผู้เรียนจะทำงานร่วมกัน ได้แก่ การอภิปรายทั้งชั้น การอภิปรายเป็นกลุ่มย่อย การทำโครงการเป็นกลุ่ม เพื่อนสอนเพื่อน การระดมสมอง Web-Based Instruction (WBI)

3. วิธีการเรียนรายบุคคล (Individualized Learning Method) วิธีการสอนแบบนี้ผู้เรียนสามารถเรียนคนเดียว ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป การเรียนทางไปรษณีย์หรืออินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ตามความสนใจ การฝึกงาน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) Web-Based Instruction (WBI)

4. การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) วิธีการสอนกลุ่มนี้ผู้เรียนจะเรียนจากประสบการณ์ ได้แก่ การฝึกงาน การทำงานในห้องทดลอง การทำแบบฝึกหัด เกม การจำลองสถานการณ์ การแสดงบทบาท

Massoglia (1997) ได้นำเสนอรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจความต้องการของผู้ปกครอง

2. จัดสถานการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง
3. นำเสนอโอกาสการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา
4. ประเมินประสบการณ์การเรียนรู้
5. ส่งเสริมพฤติกรรมใหม่ให้ผู้ปกครอง

จากทฤษฎี หลักการและรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองของนักการศึกษาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง ต้องมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีทฤษฎีรองรับ โดยควรจะเริ่มจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมา กำหนดเป็นวัตถุประสงค์หลักของโปรแกรม นอกจากนี้แล้วยังประกอบด้วยเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อประกอบการจัดกิจกรรม และการประเมินผลโปรแกรมก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างหรือในสถานการณ์จริง หลังจากนั้นจึงนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะได้นำรูปแบบการจัดการศึกษาไปใช้ได้ตรงกับวัตถุประสงค์หรือกลุ่มตัวอย่าง

การจัดกิจกรรมการให้ความรู้สำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในชนบทนั้น เน้นการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งการจัดกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดและการอบรมเลี้ยงดูเด็กถือว่ามี ความจำเป็นและเป็นความต้องการของผู้ปกครองอย่างยิ่ง เพราะจากการสำรวจสภาพชุมชนและการดำรงชีวิตประจำวันแล้ว การให้ความรู้เรื่องดังกล่าวเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องจัดให้กับผู้ปกครองกลุ่มนี้

การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองได้มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาโปรแกรม การศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา หลักการ วัตถุประสงค์ เอกสารและสื่อประกอบการใช้ รวมทั้ง การประเมินผล ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องยาเสพติดที่ถูกต้อง รวมทั้งการดูแลเด็กเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเสพติดที่อาจจะเกิดขึ้นได้

3.5 การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาวิจัยการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ในหลายรูปแบบ และ งานวิจัยที่ได้ศึกษามุ่งเน้นถึงการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในด้านการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการ ความรู้และทักษะในด้านต่างๆ สูงขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการแก้ปัญหาของเด็กในฐานะที่เป็นพ่อแม่

เช่น การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ดังที่ *ปัทมศิริ ชีวานุรักษ์ (2539)* ได้ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล* โดยการจัดการประชุม การทำกิจกรรมกับลูก การบันทึกพฤติกรรมการรู้หนังสือและการรายงานความก้าวหน้า ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นหลังการทดลองใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ *เจนจิรา คงสุข (2540)* ได้ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา* ผลการวิจัยพบว่า ด้านการดูแลการแปร่งฟันของเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมจากการที่ไม่ได้ติดตามดูแลการแปร่งฟันของเด็กหรือติดตามอย่างไม่สม่ำเสมอ มาเป็นการติดตามดูแลการแปร่งฟันของเด็กอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในด้านการแปร่งฟันและการให้เด็กรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมจากการปล่อยให้เด็กเลือกซื้ออาหารเอง และรับประทานอาหารที่ไม่มีคุณค่าของสารอาหารตามความชอบมาเป็นพฤติกรรมดูแลการรับประทานอาหารของเด็ก ด้วยการซื้ออาหารที่มีประโยชน์ให้เด็กรับประทาน คอยดูแลการเลือกซื้อและการรับประทานอาหารของเด็กอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

นอกจากนั้นแล้ว งานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองยังได้เน้นถึงบทบาทหน้าที่และความจำเป็นของผู้ปกครองในการช่วยเหลือเด็กเกี่ยวกับการแก้ปัญหาต่างๆ ดังที่ *กิตติศักดิ์ เกตุนุติ (2540)* ได้ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสมองพิการ* กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นกรณีศึกษา คือผู้ปกครองเด็กสมองพิการที่มารับบริการที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครอง 3 คนจาก 4 คน มีค่าร้อยละของคะแนนความถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กในระยะก่อนการทดลองต่ำกว่าร้อยละ 50 ผู้ปกครองทุกคนมีค่าร้อยละของคะแนนความถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กสูงขึ้นกว่าเดิมและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ในระยะระหว่างและหลังการทดลอง ทั้งนี้ ค่าร้อยละของคะแนนของแต่ละคนแตกต่างกันไปตามค่าร้อยละของคะแนนในระยะก่อนการทดลอง และผู้ปกครองมีค่าร้อยละของจำนวนครั้งในการให้ความช่วยเหลือในระยะระหว่างและหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65

และ สุณิสา เฮงสวัสดิ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียที่มารับบริการที่คลินิกโรคเลือด โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับโรคธาลัสซีเมียและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์ที่สูงขึ้น และหลังการทดลอง ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียไปในทางที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์

4. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษา

4.1 ความหมายของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษา

ดวงเดือน อ่อนน้อม (2529) ได้อธิบายความหมายของโปรแกรมการศึกษา หรือโปรแกรมการสอนว่า หมายถึง รายละเอียดของแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไป หรือผู้เรียนที่มีคุณสมบัติพิเศษเพื่อให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้ ซึ่งส่วนใหญ่รายละเอียดของโปรแกรมจะประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโปรแกรม วิธีการจัดกิจกรรมและการประเมินผลโปรแกรม

4.2 องค์ประกอบของโปรแกรมการศึกษา

Cooper and Worden (1983 อ้างถึงใน เจนจิรา คงสุข, 2540) กล่าวถึงโปรแกรมการสอนว่าควรมีส่วนประกอบ ดังนี้

1. จุดประสงค์
2. ความต้องการของผู้เรียน ลักษณะผู้เรียน ความสามารถของนักเรียน
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ หนังสือ เกม และสิ่งอื่นที่ต้องการให้

4.3 การประเมินผลโปรแกรมการศึกษา

Diamonstone(1980) กล่าวถึง การประเมินผลโปรแกรมไว้ว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมในด้านรูปแบบของโปรแกรมด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมและผู้ดำเนินการประชุม การประเมินสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น ประเมินด้วยแบบสอบถาม แบบสำรวจ การสัมภาษณ์ เป็นต้น

การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การประเมินผลจึงต้องอาศัยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การวิเคราะห์และการสังเกตเป็นพื้นฐานสำคัญในการประเมินและยังเห็นว่าการประเมินนั้นต้องยึดความสำเร็จของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ส่วนการตีความจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบเพื่อการประเมินผลนั้น ต้องอาศัยคะแนนรวมเป็นหลักและแบบทดสอบที่ใช้้นั้นควรเป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) จึงจะสามารถตีความหมายของคะแนนรวมได้ถูกต้อง การประเมินผลนี้ต้องวัดพฤติกรรมทั้งก่อนและหลังเรียน และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าว่าความสำเร็จระดับใดจึงจะถือว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ , 2535)

4.4 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเรื่องยาเสพติด

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเรื่องยาเสพติดโดยใช้วิธีการต่างๆ รวมไปถึงการจัดโปรแกรมป้องกันปัญหาเสพติด พบว่าการจัดโปรแกรมป้องกันปัญหาเสพติดในรูปแบบต่างๆ มีวิธีการ เนื้อหาและสื่อที่แตกต่างกันในเด็กแต่ละกลุ่ม เช่น การจัดโปรแกรมป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กเล็ก ดังที่ ธีรพร กุลนันทน์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลของการใช้หนังสือภาพประกอบและหนังสือภาพสามมิติ ในการพัฒนาความรู้เรื่องยาเสพติดสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การใช้หนังสือภาพประกอบและภาพสามมิติเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องยาเสพติดกับกลุ่มเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ดังกล่าว มีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มีความรู้ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยที่เป็นการจัดโปรแกรมป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กระดับประถมศึกษาของ หน่วยศึกษานิเทศก์ สบอ.บางบ่อ สบจ.สมุทรปราการ (2538) ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อป้องกันการใช้สิ่งเสพติดให้โทษในโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมหลังการทดลองสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลอง และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายกลุ่มโรงเรียน พบว่า กลุ่มพระองค์เจ้า กลุ่มบูรณการ กลุ่มหลวงพ่อบาน และกลุ่มเจ้าพ่อหลวงต่างก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ มีการจัดโปรแกรมป้องกันปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กระดับมัธยมศึกษา ดังที่ มณีรัตน์ วีระวิวัฒน์ และนิรัตน์ อิมามี(2542)ได้ศึกษาเรื่อง การจัดโปรแกรมป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งวัดโดยการซักถามและให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโทษและอันตรายจากยาเสพติดและคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อยาเสพติดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังการจัดโปรแกรมนักเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากปัญหาเสพติดแตกต่างกว่าก่อนการจัดโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมากำหนดแนวทางในการสร้างโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติด มีวิธีการศึกษา ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่

1.2 ศึกษาเรื่องยาเสพติดจากแหล่งความรู้ต่างๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้รู้ การศึกษาดูงานจากโรงพยาบาลธัญญารักษ์ การศึกษาจากเอกสาร ตำรา การเข้าร่วมการอบรมสัมมนาและจากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษาพื้นที่หรือชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของยาเสพติด รวมทั้งการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนนั้นๆ

1.4 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองโดยรวม ในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด

1.5 ประมวลข้อมูลที่ได้มาและสรุปเป็นประเด็นปัญหาด้านต่างๆ

ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหายาเสพติด ในเด็ก ได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

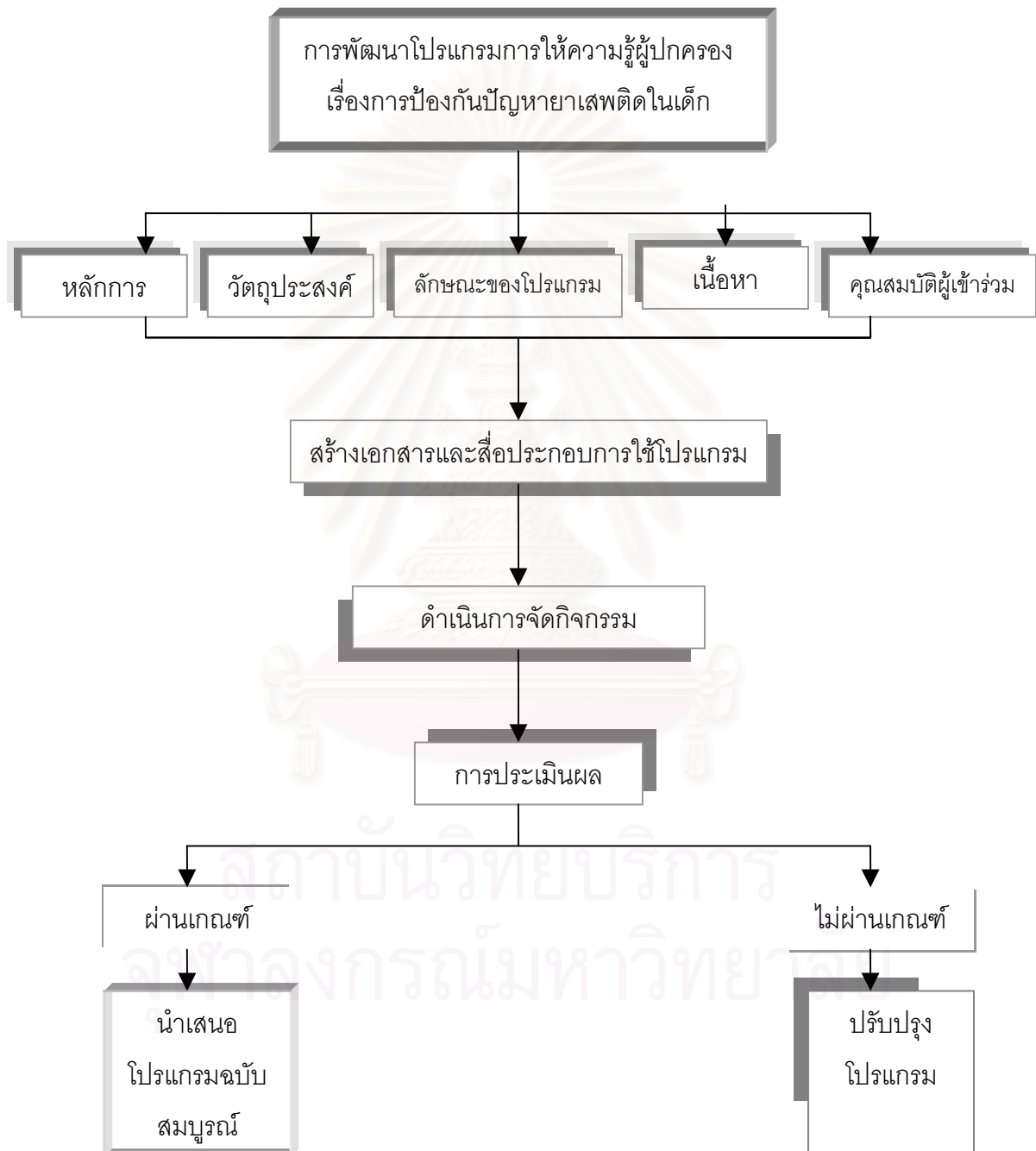
2.1 สังเคราะห์แนวคิด หลักการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบ
ความคิดในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติด
ซึ่งประกอบด้วย

1. หลักการของโปรแกรม
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. ลักษณะของโปรแกรม
4. เนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรม
5. คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม
6. เอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม
7. การดำเนินการจัดกิจกรรม
8. การประเมินผลของโปรแกรม

2.2 นำกรอบแนวคิดที่สังเคราะห์ได้ในข้อ 2.1 มาเขียนรายละเอียดของโปรแกรมการให้
ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก

รายละเอียดของกรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก มีดังนี้

2.2.1 หลักการ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่อง การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก มีหลักการสำคัญ คือ

2.2.1.1 เป็นการดำเนินการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการให้การศึกษาเรื่องยาเสพติดและการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดจากสื่อต่างๆ เช่น การฉายซีดี-รวมวีดีทัศน์และการศึกษาจากคู่มือผู้ปกครอง

2.2.1.2 เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทของตนเองและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการฝึกฝนเทคนิควิธีต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหายาเสพติดที่อาจเกิดขึ้นกับลูกของตน

2.2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดอย่างถูกต้องและมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงดูลูกให้พ้นภัยยาเสพติด

2.2.3 ลักษณะของโปรแกรม โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก จัดเป็นโปรแกรมการให้ความรู้สำหรับชุมชนต่างๆ ที่ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 10 สัปดาห์ๆ ละ 2 ชั่วโมง ส่วนวันเวลาและสถานที่ในการจัดกิจกรรมผู้ใช้โปรแกรมสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

2.2.4 เนื้อหา เนื้อหาของโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก แบ่งเป็น หน่วยการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ดังนี้

2.2.4.1 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 1 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 1 เรื่องสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน

2.2.4.2 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 2 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 2 เรื่องความรู้เรื่องยาเสพติด

2.2.4.3 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 3-5 เรื่องเข้าใจเด็กวัยอนุบาล ความสำคัญของพ่อแม่และการสังเกตผู้ติดยาเสพติด

2.2.4.4 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 4 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 6-7 เรื่อง การจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัวและการสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว

2.2.4.5 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 5 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 8 เรื่องการ
สร้างคุณค่าในตนเอง

2.2.4.6 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 6 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 9-10 เรื่องการ
สร้างกฎระเบียบที่เหมาะสมภายในบ้านและการมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็ก

2.2.4.7 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 7 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 11 เรื่อง
การจัดการกับอารมณ์ปรวนแปร

2.2.4.8 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 8 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 12-13 เรื่อง
การสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูกและการสอนเรื่องยาเสพติดให้แก่เด็ก

2.2.4.9 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 9 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 14 เรื่องการ
ฝึกให้เด็กรู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.2.4.10 การจัดกิจกรรมครั้งที่ 10 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 15 เรื่อง
การฝึกให้เด็กรู้จักการปฏิเสธยาเสพติด

2.2.5 คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม เป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองของ
เด็กปฐมวัย (อายุ 3 – 6 ปี) ที่สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกัน
ปัญหาเสพติดในเด็ก

2.2.6 เอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม ได้แก่ คู่มือผู้ปกครองชุดดูแลลูก
อย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด ซีดี-รวมความรู้เรื่องดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด วิดีทัศน์ความ
รู้เรื่องยาเสพติด เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง แผนการจัดกิจ
กรรมและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดและแบบสอบถามความคิดเห็น
การเข้าร่วมโปรแกรม

2.2.7 การดำเนินการจัดกิจกรรม คือการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง
ตามแผนที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น 10 ครั้ง (รายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมนำเสนอไว้ในภาค
ผนวก ง หน้า 157-170)

2.2.8 การประเมินผลของโปรแกรม

2.2.8.1 หลังการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง

ยาเสพติดสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2.8.2 หลังการเข้าร่วมโปรแกรมผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 80% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 กำหนดเนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 สังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติด รวมไปถึงการศึกษาสถานเหตุของปัญหาเสพติดหลายๆ ด้าน

2.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นเนื้อหาคร่าวๆในโปรแกรม ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด
2. สถานการณ์ปัญหาเสพติดในปัจจุบัน
3. ผลกระทบของปัญหาเสพติดต่อเด็กและเยาวชน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
 - 4.1 บทบาทของครอบครัว
 - 4.2 บทบาทของชุมชน
 - 4.3 บทบาทของประเทศชาติ
5. การอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด
 - 5.1 การสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูก
 - 5.2 การสอนเรื่องยาเสพติดให้ลูก
 - 5.3 การฝึกทักษะต่อต้านยาเสพติดให้ลูก
 - 5.4 การฝึกให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 5.5 การฝึกให้เด็กรู้จักการคิดและการแก้ปัญหา

2.4 กำหนดวิธีการในการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง โดยเริ่มจากการสังเคราะห์ความรู้ แนวคิด หลักการของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักการศึกษาหลายๆ ท่าน อาทิ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2545) อาชัญญา รัตนอุบล (2540) สมคิด อิศรวัฒน์ (2543) รัตนา พุ่มไพศาล (2531) Diamondstone(1980) Massoglia (1997) Verduin (1987) และCranton (1989) ซึ่งรูปแบบในการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปก

ครองนั้น ได้คำนึงถึงความรู้ ความสามารถและจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่ จึงได้เน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การถ่ายทอดความรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี ผ่านคอมพิวเตอร์ การฉายซีดี-รอมและวีดีทัศน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และช่วยให้ความสามารถในการรับรู้สูงขึ้นไปถึงการนำวิธีการสอนจากการศึกษาวิธีการต่างๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ การสอนโดยใช้คำถาม การร่วมกันแสดงความคิดเห็น การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม การเล่นเกมบทบาทสมมติและการฝึกปฏิบัตินอกเหนือจากการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง รายละเอียดของวิธีการจัดกิจกรรมได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

วิธีการจัดกิจกรรม	รายละเอียดของวิธีการจัดกิจกรรม
1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (Lecturing with Media)	เป็นการฝึกอบรมที่วิทยากรบรรยายหรืออธิบายตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้หรือตามที่ได้รับมอบหมาย โดยวิทยากรใช้สื่อประกอบการบรรยาย ได้แก่ การฉายวีดีทัศน์และซีดี-รอม ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการบรรยายความรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมแทนการบรรยายจากตัววิทยากรเอง การบรรยายแบบนี้ได้นำเสนอเนื้อหาสาระตามที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนและเป็นไปตามลำดับขั้น ซึ่งสามารถใช้ในการฝึกอบรมที่มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวนมาก รวมทั้งการให้ผู้ที่เคยติดยาเสพติดมาแล้วประสบการณ์ของตนเองให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรับฟัง
2. การถามคำถาม (Questioning)	การสอนแบบถามคำถามเป็นการทดสอบความความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนและเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือเพื่อดึงความสนใจของผู้เรียน ซึ่งคำถามที่ใช้ อาจจะเป็นคำถามประเภทความจำรวมความคิด ขยายความคิดหรือคำถามประเภทประเมินค่า ซึ่งลักษณะของคำถามที่ใช้จะต้องชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือและท้าทาย ทั้งนี้เพื่อเร้าความคิดหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและแสดงความรู้สึกรออกมา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วิธีการจัดกิจกรรม	รายละเอียดของวิธีการจัดกิจกรรม
3. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion)	<p>เป็นการรวมกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ระหว่างผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 5-20 คน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่วิทยากรกำหนดให้อภิปราย หรือเป็นเรื่องที่สนใจร่วมกัน ข้อสรุปที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่กว้างขวาง ส่วนใหญ่แล้วสมาชิกในกลุ่มจะเลือกคนใดคนหนึ่งเป็นผู้นำการอภิปรายคอยกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปของกลุ่มแล้วอาจนำเสนอผลต่อกลุ่มใหญ่ต่อไป</p>
4. การระดมสมอง (Brain Storming)	<p>เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้เสนอความคิดเห็นของตนอย่างเสรี โดยกำหนดระยะเวลาให้ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยไม่มีการคำนึงว่าถูกหรือผิดอย่างไร ความคิดเห็นทุกเรื่องจะได้รับยอมรับจากกลุ่ม เมื่อเสร็จสิ้นการระดมความคิดเห็นจากทุกคนแล้ว จึงจะนำความคิดเห็นที่หลากหลายเหล่านั้นมาอภิปรายอีกครั้งเพื่อคัดสรร เลือกหาความคิดเห็นของกลุ่มที่กลุ่มจะเห็นว่าเหมาะสมที่สุด และสามารถนำไปใช้ได้จริงมากที่สุด</p>
5. การเล่นบทบาทสมมติ (Role Playing)	<p>เป็นการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงบทบาทในสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยให้แสดงในกิจกรรมที่เป็นจริงและเกิดขึ้นจริงโดยไม่มีการซักซ้อมมาก่อนแต่อย่างใด เพื่อให้ฝึกปฏิบัติได้เหมือนจริง วิทยากรจะกำหนดสถานการณ์หรือเค้าโครงเรื่องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงตามความคิดเห็นและบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย เมื่อแสดงบทบาทสมมติเสร็จแล้วจึงให้ผู้เข้ารับการอบรมคนอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูได้วิเคราะห์บทบาทที่แสดงนั้นและนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น การแสดงบทบาทสมมุติยังใช้ได้ในการพัฒนาทัศนคติและฝึกทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้อีกด้วย</p>

2.5 สร้างเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม ซึ่งมีทั้งสิ้น 7 รายการ ประกอบด้วย

- 2.5.1 แผนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- 2.5.2 คู่มือผู้ปกครอง ชุด ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด
- 2.5.3 แผ่นซีดี-รอม ความรู้เรื่อง ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด
- 2.5.4 เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม
- 2.5.5 แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด
- 2.5.6 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด
- 2.5.7 แบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม

ขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือแต่ละรายการ มีรายละเอียด ดังนี้

2.5.1 แผนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.5.1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดและวิธีการสร้างจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครอง

2.5.1.2 ศึกษาหลักการ และเทคนิคการฝึกอบรมผู้ใหญ่ รวมทั้งจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่

2.5.1.3 กำหนดเนื้อหาเรื่องยาเสพติดและการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดจากการศึกษาในข้อ 2.3.2 แล้วจำแนกเนื้อหาเพื่อสร้างแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งจำแนกได้ 15 เนื้อหาหลัก และได้กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมเป็นสัปดาห์ละ ครั้งๆ ละ 2 ชั่วโมง มีการดำเนินการจัดกิจกรรม 10 ครั้ง (รายละเอียดของเนื้อหาในการสร้างแผนการจัดกิจกรรม นำเสนอในตารางที่ 2 และสรุปการจัดกิจกรรม เนื้อหาและวิธีการจัดกิจกรรมนำเสนอในตารางที่ 3)

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 รายละเอียดของเนื้อหาในโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหา
ยาเสพติดในเด็ก

เรื่อง	รายละเอียดของเนื้อหา
1. ความรู้เรื่องยาเสพติด	ความหมาย ประเภท สาเหตุของการติดยาเสพติด การสังเกตอาการผู้ที่ติดยาเสพติดประเภทต่างๆ
2. สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด	การแพร่ระบาดของยาเสพติด สถิติต่างๆ เกี่ยวกับยาเสพติด
3. เข้าใจเด็กวัยอนุบาล	ธรรมชาติและความต้องการ ด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย
4. ความสำคัญของพ่อแม่	ความหมายและความสำคัญของพ่อแม่ รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
5. การสังเกตผู้ติดยาเสพติด	การสังเกตอาการที่แสดงออกของผู้ที่ติดยาเสพติด
6. การจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว	การสำรวจเวลา การจัดลำดับความสำคัญของเวลา และการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว
7. การสื่อสารที่มีคุณภาพ	ความหมาย ความสำคัญ และวิธีการสื่อสารที่มีคุณภาพ
8. การสร้างคุณค่าในตนเอง	ความหมาย ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง และการวิธีการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก
9. การสร้างกฎระเบียบที่เหมาะสมภายในบ้าน	ความสำคัญและวิธีการสร้างกฎระเบียบที่เหมาะสมภายในครอบครัว
10. การมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็ก	ความสำคัญและวิธีการมอบหมายหน้าที่ด้านต่างๆ ให้กับลูก และเทคนิคการฝึกให้ลูกทำงานบ้าน
11. การจัดการกับอารมณ์ปรวนแปร	ความหมายและประเภทของอารมณ์ ความต้องการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย อารมณ์ปรวนแปรที่เกิดขึ้นกับเด็ก การสอนทักษะการจัดการกับอารมณ์ให้กับเด็ก
12. การสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูก	ความสำคัญและวิธีการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูก
13. การสอนเรื่องยาเสพติดให้เด็ก	ความสำคัญและวิธีการสอนเรื่องยาเสพติดให้เด็ก
14. การฝึกให้เด็กรู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหา	ความหมายและประเภทของปัญหา การแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย วิธีการฝึกให้เด็กรู้จักการคิด และแก้ปัญหา
15. การฝึกให้เด็กรู้จักการปฏิเสธยาเสพติด	ความสำคัญและการฝึกการปฏิเสธยาเสพติด รวมทั้งการฝึกทักษะการปฏิเสธยาเสพติดให้เด็กอนุบาล

ตารางที่ 3 สรุปการจัดกิจกรรม เนื้อหา และวิธีการจัดกิจกรรม 10 ครั้ง

ครั้งที่	เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม	เอกสารและสื่อ	การประเมินผล
1	1. สถานการณ์ปัญหายาเสพติด	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายวีดิทัศน์) 2. การถามคำถาม 3. การอภิปรายกลุ่ม	1. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจยาเสพติดและแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด 3. วีดิทัศน์เรื่อง เรื่องจริงผ่านจอ	1. คะแนนจากแบบทดสอบและแบบสอบถาม (Pre-test) 2. การตอบคำถามและร่วมแสดงความคิดเห็น
2	1. ความรู้เรื่องยาเสพติด	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รอมและวีดิทัศน์) 2. การอภิปรายกลุ่ม	1. ซีดี-รอมและวีดิทัศน์ 2. คู่มือผู้ปกครอง	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น
3	1. เข้าใจเด็กวัยอนุบาล 2. ความสำคัญของพ่อแม่ 3. การสังเกตผู้ติดยาเสพติด	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รอมและการเล่าประสบการณ์จากผู้เคยติดยาเสพติด) 2. การอภิปรายกลุ่ม	1. ซีดี-รอม 2. คู่มือผู้ปกครอง 3. ผู้เคยติดยาเสพติด	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น
4	1. การจัดเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว 2. การสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รอม) 2. การอภิปรายกลุ่ม 3. การระดมสมอง 4. การแสดงบทบาทสมมุติ	1. ซีดี-รอม 2. คู่มือผู้ปกครอง 3. แบบฝึกเทคนิคการจัดเวลาและการพูดจา	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น 2. แบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ
5	1. การสร้างคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รอม) 2. การระดมสมอง	1. ซีดี-รอมและคู่มือผู้ปกครอง 3. แบบฝึกเทคนิคการสร้างคุณค่าในตนเอง	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น 2. แบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ครั้งที่	เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	วิธีการจัดกิจกรรม	เอกสารและสื่อ	การประเมินผล
6	1. การสร้างกฎระเบียบที่เหมาะสม 2. การมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็ก	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รวม) 2. การอภิปรายกลุ่ม	1. ซีดี-รวม 2. คู่มือผู้ปกครอง 3. แบบฝึกเทคนิคการสร้างกฎ ระเบียบที่เหมาะสม	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น 2. แบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ
7	1. การจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปร	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รวม) 2. การอภิปรายกลุ่ม	1. ซีดี-รวม 2. คู่มือผู้ปกครอง 3. แบบฝึกเทคนิคการจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปร	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น 2. แบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ
8	1. การสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูก 2. การสอนเรื่องยาเสพติดให้เด็ก	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รวม) 2. การอภิปรายกลุ่ม 3. การระดมสมอง	1. ซีดี-รวม 2. คู่มือผู้ปกครอง 3. แบบฝึกเทคนิคการสอนเรื่องยาเสพติดให้ลูก	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น 2. แบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ
9	1. การฝึกให้เด็กรู้จักการตัดสินใจและแก้ปัญหา	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รวม) 2. การอภิปรายกลุ่ม 3. การระดมสมอง	1. ซีดี-รวม 2. คู่มือผู้ปกครอง 3. แบบฝึกเทคนิคการตัดสินใจและแก้ปัญหา	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น 2. แบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ
10	1. การฝึกเด็กให้รู้จักการปฏิเสธยาเสพติด	1. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (การฉายซีดี-รวม) 2. การอภิปรายกลุ่ม 3. การถามคำถาม	1. ซีดี-รวม 2. คู่มือผู้ปกครอง 3. แบบฝึกเทคนิคการตัดสินใจและแก้ปัญหา 4. แนวคำถาม 5. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจยาเสพติด แบบสอบถามความคิดเห็นการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดและแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม	1. การร่วมแสดงความคิดเห็น 2. แบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ 3. คะแนนจากแบบทดสอบและสอบถาม (Post-test)

2.5.1.4 เขียนแผนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก เป็นการนำแนวการจัดกิจกรรมการให้ความรู้สำหรับผู้ปกครองในรูปแบบต่างๆ มากำหนดองค์ประกอบของการเขียนแผนการจัดกิจกรรม คือ แนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน และการประเมินผล

2.5.1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.5.1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ปกครองในหมู่บ้านผักกูด บ้านลิมและหมู่บ้านโพนทราย จำนวน 50 คน ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ เพื่อดูความเหมาะสมในด้านการจัดกิจกรรมในทุกขั้นตอน รวมทั้งระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง

2.5.2 คู่มือผู้ปกครอง ชุด คู่มืออย่างใดให้พินัยยาเสพติด เป็นหนังสือคู่มือความรู้สำหรับผู้ปกครองในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาเสพติด ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูกทุกขณะ เป็นลักษณะของคู่มือประจำบ้าน ประกอบด้วยความรู้หน่วยต่างๆ คือ เด็กอนุบาลกับพ่อแม่ ยาเสพติดคืออะไร สัญญาณอันตรายที่ควรระวัง ทำไมเด็กจึงติดยา เมื่อรู้ว่าลูกติดยาจะทำอย่างไร 10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พินัยยาเสพติด และตัวอย่างเหล่านี้เคยเกิดกับคุณหรือไม่

ขั้นตอนในการสร้างคู่มือผู้ปกครอง มีดังนี้

2.5.2.1 สังเคราะห์ความรู้เรื่องยาเสพติดจากเอกสารต่างๆ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดทุกระดับ ทั้งระดับครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

2.5.2.2 จัดประเด็นการนำเสนอความรู้และข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เป็นหมวดหมู่

2.5.2.3 นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา

2.5.2.4 นำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

2.5.2.5 นำคู่มือที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมซ้ำอีกครั้ง

2.5.2.6 นำคู่มือที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ คือ กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในหมู่บ้านผักกูด จำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษา รวมทั้งความเข้าใจของผู้ปกครองหลังจากการศึกษาคู่มือแล้ว หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขซ้ำอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

2.5.3 แผ่นซีดี-รอม ความรู้เรื่อง ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด เป็นซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้และแนวปฏิบัติแก่ผู้ปกครองในครอบครัวเลี้ยงดูเด็กให้พ้นภัยยาเสพติด ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.5.3.1 สังเคราะห์ความรู้เรื่องยาเสพติดจากเอกสารต่างๆ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดทุกระดับ ทั้งระดับครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

2.5.3.2 จัดประเด็นความรู้เรื่องยาเสพติดให้เป็นหมวดหมู่

2.5.3.3 นำเนื้อหาที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา

2.5.3.4 นำเนื้อหาไปสร้างในแผ่นซีดี-รอม

2.5.3.5 นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบซ้ำอีกครั้ง พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีใช้ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบซ้ำ

2.5.3.6 นำแผ่นซีดี-รอมที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ คือ กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในหมู่บ้านผักกูด จำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษา รวมทั้งความเข้าใจของผู้ปกครองหลังจากการชมแล้ว หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขซ้ำอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

2.5.4 เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม เป็นเอกสารที่รวบรวมรายละเอียดของเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก ประกอบด้วยใบความรู้ทั้งสิ้น 15 ใบความรู้ และแบบฝึกปฏิบัติในกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นเอกสารที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งได้อย่างราบรื่น มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.5.4.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด เนื้อหาและแบบฝึกปฏิบัติต่างๆ ในเรื่องการป้องกันปัญหาเสพติด จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ

2.5.4.2 สังเคราะห์ความรู้จากการศึกษาในขั้นตอนแรก จัดประเด็นเป็นหน่วยความรู้ต่างๆ และจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่จะใช้ในการจัดกิจกรรม

2.5.4.3 รวบรวมและสรุปข้อความรู้เป็นหน่วยต่างๆ

2.5.4.4 นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และความเป็นไปได้ในการใช้เพื่อจัดกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.5.4.5 นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมในด้านต่างๆ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้จริง

2.5.5 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.5.5.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบทดสอบ คือ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด

2.5.5.2 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ และหลักการสร้างแบบทดสอบให้ตรงตามเนื้อหา

2.5.5.3 กำหนดโครงสร้างของข้อสอบ (Table of Specification) รายละเอียดนำเสนอในตารางที่ 3

ตารางที่ 4 โครงสร้างของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด

เนื้อหาที่ต้องการวัด	น้ำหนัก (%)	ข้อสอบที่ ต้องการ	ข้อสอบที่ สร้างขึ้น	ข้อสอบข้อที่
1. ความหมายของยาเสพติด	20	3	5	1-5
2. ประเภทของยาเสพติด	33.3	5	9	6-14
3. สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด	46.7	7	11	15-25
รวม	100	15	25	

2.5.5.4 กำหนดลักษณะของแบบทดสอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ มีตัวเลือก 3 ตัวเลือก มีตัวเลือกที่ถูกต้องเพียง 1 ตัวเลือก มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือ ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

2.5.5.5 สร้างข้อสอบตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเนื้อหา ทั้งหมด 25 ข้อ

2.5.5.6 นำข้อสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruency Index : IOC) ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อสอบที่สามารถใช้ได้จะต้องมีค่า ≥ 0.5 (รายละเอียดนำเสนอในตารางที่ 5 ภาคผนวก ค)

2.5.5.7 คัดเลือกข้อสอบที่สร้างขึ้นจาก 25 ข้อ ให้เหลือ 15 ข้อ โดยใช้หลักเกณฑ์ความตรงของเนื้อหาจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ ซึ่งข้อสอบทุกข้อที่คัดเลือกได้มีค่า > 0.5 ถือว่าเป็นข้อสอบที่สามารถนำไปใช้ได้

2.5.5.8 หลังจากนั้นจึงนำข้อสอบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ปกครองที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ คือ กลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในหมู่บ้านผักกูด หมู่บ้านสิม และหมู่บ้านโพนทราย รวมทั้งสิ้น 50 คน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่กลุ่มดังกล่าว เป็นเวลา 2 ครั้ง ซึ่งรายละเอียดการจัดกิจกรรมเป็นไปตามแผนการจัดกิจกรรม ครั้งที่ 1 และ 3 หลังจากการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว จึงให้ทำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น

2.5.5.9 นำผลการทดสอบที่ได้จากข้อ 2.5.5.8 มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) และหาค่าระดับความยาก (Level of Difficulty) ของแบบทดสอบ โดยแบบทดสอบทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนก 0.2 ขึ้นไป และมีค่าระดับความยากอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่ใช้ได้ (รายละเอียดของค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 7 ในภาคผนวก ค)

2.5.5.10 นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีคูเดอริชชาร์ดสัน (Kuder-Richardson KR-20) ได้ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจทั้งฉบับ เท่ากับ 0.73 ซึ่งถือว่าเป็นค่าความเที่ยงที่สูง จึงสามารถนำแบบทดสอบไปใช้ได้ (รายละเอียดของการหาค่าความเที่ยงได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 6 ในภาคผนวก ค)

2.5.6 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด

2.5.6.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามความคิดเห็น คือ เพื่อวัดความรู้สึกลงและความคิดเห็นต่อการดูแลเด็กให้พ้นภัยยาเสพติด

2.5.6.2 กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามความคิดเห็น ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 โครงสร้างของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด

เนื้อหาที่ต้องการวัด	น้ำหนัก (%)	ข้อสอบที่สร้างขึ้น	ข้อสอบที่ต้องการ	ข้อสอบข้อที่
1.จัดเวลาแบบใหม่	10	4	2	1-4
2.ใส่ใจการพูดจา	10	4	2	5-8
3.สร้างคุณค่าในตนเอง	10	4	2	9-12
4.กฎระเบียบอย่าเคร่งเกินไป	10	4	2	13-16
5.มอบหมายหน้าที่ให้ดูแล	5	2	1	17-18
6.อารมณ์ปรวนแปรต้องรีบจัดการ	10	4	2	19-22
7.เพื่อนลูกก็สำคัญต้องคุ้นเคยไว้	5	2	1	23-24
8.ยาเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ลูกต้องรู้	10	4	2	25-28
9.กล้าตัดสินใจควบคู่กับแก้ปัญหา	15	6	3	29-34
10.สร้างทักษะการปฏิเสธยาเสพติด	15	6	3	35-40
รวม	100	40	20	

2.5.6.3 สร้างข้อสอบตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเนื้อหา โดยสร้างแบบสอบถามตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมีข้อความที่แสดงถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ทั้งสิ้น 40 ข้อ ประกอบด้วยข้อความเชิงนิมมาน (Positive) ซึ่งเป็นข้อความทางบวก และเชิงนิเสธ (Negative) ซึ่งเป็นข้อความทางลบ มีลักษณะการตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 9 เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด

การให้คะแนนข้อความทางบวก		การให้คะแนนข้อความทางลบ	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4 คะแนน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน
เห็นด้วย	3 คะแนน	เห็นด้วย	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน	ไม่เห็นด้วย	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4 คะแนน

ดังนั้นแบบสอบถามความคิดเห็นจึงมีคะแนนเต็ม 80 คะแนน และได้กำหนดคะแนนในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ดังนี้

61 – 80 คะแนน	หมายความว่า	มีคะแนนความคิดเห็นสูงมาก
41 – 60 คะแนน	หมายความว่า	มีคะแนนความคิดเห็นสูง
21 – 40 คะแนน	หมายความว่า	มีคะแนนความคิดเห็นปานกลาง
0 – 20 คะแนน	หมายความว่า	มีคะแนนความคิดเห็นต่ำ

2.5.6.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา(Content Validity) โดยวิธีตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์(Item – Objective Congruency Index : IOC) ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อสอบที่สามารถใช้ได้จะต้องมีค่า ≥ 0.5 (รายละเอียดนำเสนอไว้ในตารางที่ 10 ในภาคผนวก ค)

2.5.6.5 คัดเลือกจำนวนข้อความในแบบสอบถามความคิดเห็นจาก 40 ข้อ เป็น 20 ข้อ โดยใช้เกณฑ์จากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นข้อความทางบวกและลบอย่างละ 10 ข้อความ และข้อความทุกข้อที่คัดเลือกได้มีค่า > 0.5 ถือว่าสามารถนำไปใช้ได้

2.5.6.6 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้ไปทดลองกับกลุ่มผู้ปกครอง (Try-out) ที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ คือ กลุ่มผู้ปกครองในหมู่บ้านผักกูด บ้านลิ้มและบ้านโพนทราย จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

2.5.6.7 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.67 ซึ่งเป็นค่าความเที่ยงในระดับปานกลาง และสามารถนำไปใช้ได้ โดยปกติค่าความเที่ยงที่เหมาะสมไม่ควรต่ำกว่า 0.50 (รายละเอียดของการหาค่าความเที่ยงได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 11 ภาคผนวก ค)

2.5.7 แบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.5.7.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม คือ เพื่อให้ทราบระดับของความเหมาะสม ความพึงพอใจ และประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรม รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรม

2.5.7.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

2.5.7.3 กำหนดลักษณะของแบบสอบถามความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมในด้านต่างๆ ของโปรแกรม รวมทั้งความพึงพอใจและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาที่พบระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรมฯ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.5.7.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมและการใช้ภาษา แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำก่อนการนำไปใช้จริง

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมตามลำดับ ดังนี้

3.1 กำหนดประชากรและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในภาควันออกเฉียงเหนือ โดยคัดเลือกผู้ปกครองจากชุมชนบ้านดุน จังหวัดศรีสะเกษเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งชุมชนบ้านดุน มีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นชุมชนขนาดกลาง มีทั้งสิ้น 127 ครอบครั
- 2) เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนนี้ ในระดับปานกลางถึงรุนแรงจากจำนวนทั้งสิ้น 11 ชุมชน (ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อ.กันทรารมย์, 2545)
- 3) เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร คือ การทำนา ปลูกผัก
- 4) เด็กที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป พบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมข้องเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า

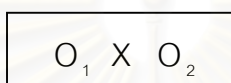
3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในชุมชนบ้านดุน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 25 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านดุน อำเภอ

กัณฑ์ธรรมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

- 2) สามารถฟังและ/หรือ อ่าน/ดูหนังสือภาพประกอบหรือซีดี-รอมได้
- 3) มีความสนใจและสมัครใจในการเข้าร่วมงานวิจัย

3.2 แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างเดี่ยวและมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest posttest design) ซึ่งมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

O_1	แทน	การวัดก่อนการทดลอง
O_2	แทน	การวัดหลังการทดลอง
X	แทน	การให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก

3.3 ติดต่อขอความร่วมมือในการทดลองใช้โปรแกรมฯ

3.4 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมเป็นการจัดกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ๆ ละ 1 ครั้งๆ ละ 2 ชั่วโมง (รายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมได้นำเสนอไว้ใน ภาคผนวก ง, หน้า 157-170)

3.5 การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ

3.5.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติด ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้วิธีการทดสอบค่าที (t-test)

3.5.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที (t-test) และนำเสนอค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นหลังการทดลองเป็นรายชื่อ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนความคิดเห็น รายละเอียดแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 12 เกณฑ์คะแนนของแบบสอบถามความคิดเห็นและการแปลความหมายเป็นรายข้อ

คะแนนเฉลี่ย (\bar{x})	ระดับของความคิดเห็นทางบวก	ระดับของความคิดเห็นทางลบ
1.00 - 1.49	น้อยที่สุด	มากที่สุด
1.50 - 2.49	น้อย	มาก
2.50 - 3.49	มาก	น้อย
3.50 - 4.00	มากที่สุด	น้อยที่สุด

3.5.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม ชนิดปลายเปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า นำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการกำหนดเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.00 หมายความว่า มาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายความว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายความว่า น้อย

(ประคอง กรรณสูต , 2538)

ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบปลายเปิด นำเสนอในรูปความเรียง

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหายาเสพติด ในเด็ก ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 นำข้อมูลและข้อบกพร่องที่ค้นพบจากการทดลองใช้โปรแกรม เช่น การพัฒนาเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม คู่มือผู้ปกครอง ชุด ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด และอื่นๆ มาปรับปรุงใหม่ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.2 นำข้อมูลที่เป็นผลจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติด คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมและข้อมูลจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด และคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์การประเมินโปรแกรม มาวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญ เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไข โปรแกรมให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4.3 นำเสนอโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก ฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลองการใช้โปรแกรมด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด และหลังการดำเนินการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้ปกครองทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อปรับปรุงและนำเสนอโปรแกรม ซึ่งรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ได้นำเสนอเป็น 4 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ตอนที่ 3 คะแนนความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม

ตอนที่ 4 การนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

1.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ของผู้ปกครองก่อนและหลัง การเข้าร่วมโปรแกรม

ระยะเวลา	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	5.76	1.80	
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	13.36	1.07	26.33*

* $p < .01$ ($.01 t_{24} = 2.492$)

จากตารางที่ 16 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 26.33 ซึ่งมากกว่าค่า t ในตาราง แสดงว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์การประเมินโปรแกรม

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์การประเมินโปรแกรม

การทดสอบ เกณฑ์ (75%ของคะแนนเต็ม) เกณฑ์ =11.25 คะแนน	\bar{X} (n = 25)	S.D.	คิดเป็น ร้อยละ	t
หลังการเข้าร่วมโปรแกรม	13.36	1.07	89.0	9.85*

*p < .01 (.01 $t_{24} = 2.492$)

จากตารางที่ 17 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 9.85 ซึ่งมากกว่าค่า t ในตาราง แสดงว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ระยะเวลา	\bar{x}	S.D.	t
ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	54.32	4.93	
หลังการเข้าร่วมโปรแกรม	75.96	1.81	27.79*

* $p < .01$ ($.01 t_{24} = 2.492$)

จากตารางที่ 18 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 27.79 ซึ่งมากกว่าค่า t ในตาราง แสดงว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์การประเมินโปรแกรม

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลเด็กให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์การประเมินโปรแกรม

การทดสอบ (เกณฑ์ = 80%ของคะแนนเต็ม) เกณฑ์ = 64 คะแนน	\bar{X} n = 25	S.D.	คิดเป็น ร้อยละ	t
หลังการทดลอง	75.96	1.81	94.95	33.03*

*p < .01 (.01 $t_{24} = 2.492$)

จากตารางที่ 19 ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 33.03 ซึ่งมากกว่าค่า t ในตาราง แสดงว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ก่อนและหลังการทดลองเป็นรายข้อ ซึ่งรายละเอียดของผลการวิเคราะห์นำเสนอในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดก่อนและหลังการทดลองเป็นรายข้อ

ข้อความ	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. พ่อแม่ควรจะให้ความสำคัญกับการทำงานหาเงินมากกว่าจะมานั่งคุยกับลูกเรื่องต่างๆ ไป	2.28	0.73	มาก	3.72	0.45	น้อยที่สุด
2. เวลาสำหรับเอาใจใส่ลูกถือเป็นเวลาที่มีค่ามากที่สุด เพื่อเป็นการป้องกันลูกให้พ้นภัยยาเสพติด	3.32	0.62	มาก	3.92	0.27	มากที่สุด
3. เมื่อลูกพูดอะไรให้เราฟัง เราควรจะสนใจในคำพูดของเขา เพราะจะได้เข้าใจลูกมากขึ้น ไม่ควรมองว่าไร้สาระ	3.28	0.84	มาก	4.00	0	มากที่สุด
4. พ่อแม่ต้องพูดกับลูกดีๆ ถึงแม้เขาจะทำอะไรผิดมาก็ตาม	3.24	0.52	มาก	3.96	0.20	มากที่สุด
5. เด็กที่รักตนเองและมีความมั่นใจในตนเองสูง มักสามารถปฏิเสธยาเสพติดได้	2.92	0.70	มาก	3.72	0.45	มากที่สุด
6. เราไม่ควรชื่นชมหรือยกย่องลูก เพราะจะทำให้เด็กหลงตัวเอง ไม่ยอมฟังใคร	2.08	0.86	มาก	3.88	0.33	น้อยที่สุด
7. เด็กที่หนีออกจากบ้าน สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะเบื่อบ้าน พ่อแม่เข้มงวดมาก จนไม่สามารถจะทนอยู่ในบ้านได้	2.32	0.80	น้อย	3.68	0.47	มากที่สุด
8. ถ้าเด็กเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด เราควรกักบริเวณทันที หรือลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อให้หลายจำ	2.36	0.70	มาก	3.88	0.33	น้อยที่สุด
9. หน้าที่ของลูกคือเรียนหนังสืออย่างเดียว พ่อแม่ไม่ควรมอบหมายหน้าที่อื่นให้ลูก เพราะจะทำให้ลูกเรียนไม่เก่ง สู้เพื่อนไม่ได้	2.24	0.83	มาก	3.40	0.50	น้อย

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อความ	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
10. เด็กที่อารมณ์ร้าย ชอบทำลายข้าวของและเอาแต่ใจตนเอง มีโอกาสที่จะฟังพยาสาเสพติดได้	2.92	0.81	มาก	3.60	0.50	มากที่สุด
11. ถ้าลูกโกรธหรือเครียดมากๆ เราควรจะให้ลูกทานยาแก้เครียด ซึ่งจะช่วยระงับอารมณ์เหล่านี้ได้	3.08	0.75	น้อย	3.80	0.40	น้อยที่สุด
12. พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจกับเพื่อนๆ ของลูก แต่ควรใส่ใจกับลูกของตนเองมากกว่า	2.40	0.81	มาก	3.96	0.20	น้อยที่สุด
13. เราควรจะสอนเรื่องยาเสพติดให้ลูกบ่อยๆ โดยพูดคุยกันง่ายๆ บรรยากาศไม่เครียด	3.00	0.76	มาก	4.00	0	มากที่สุด
14. หน้าที่ในการสอนเรื่องยาเสพติดเป็นหน้าที่ของครู เพราะครูมีความรู้มากกว่าพ่อแม่	2.32	0.74	มาก	3.80	0.50	น้อยที่สุด
15. การฝึกเด็กให้รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ เขาจะเอาตัวรอดได้เมื่อถูกชักชวนให้เสพยา	3.28	0.61	มาก	4.00	0	มากที่สุด
16. เด็กวัยอนุบาลมักไม่มีปัญหา พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฝึกการแก้ปัญหาให้ ควรรอให้โตกว่านี้	2.44	0.50	มาก	3.56	0.50	น้อยที่สุด
17. ปัญหาสำหรับเด็กอนุบาลเป็นปัญหาเล็กน้อย เช่น ทะเลาะกัน ส่วนปัญหาเรื่องยาเสพติดในเด็กคงไม่มีเกิดขึ้น	2.20	0.76	มาก	3.52	0.58	น้อยที่สุด
18. เด็กที่จะติดหรือไม่ติดยาเสพติด ส่วนหนึ่งมักเกิดจากไม่รู้จักการปฏิเสธที่หนักแน่น	2.92	0.57	มาก	4.00	0	มากที่สุด
19. การสอนให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติด ใช้ได้เฉพาะในเด็กโตเท่านั้น ส่วนเด็กอนุบาลไม่ควรสอน เพราะไกลตัวเกินไป	2.36	0.63	มาก	3.52	0.50	น้อยที่สุด

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อความ	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
20. หน้าที่ในการสอนเรื่องทักษะการปฏิเสธยาเสพติด ควรร่วมมือกันสอนระหว่างครูกับพ่อแม่	3.40	0.57	มาก	4.00	0	มากที่สุด

จากตารางที่ 20 มีจำนวนข้อความที่ได้กำหนดสถานการณ์เกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ทั้งหมด 20 ข้อความ โดยแบ่งเป็นข้อความทางบวก 10 ข้อความ และข้อความทางลบ 10 ข้อความ ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นมากกับข้อความ 18 ข้อความ และมีระดับความคิดเห็นน้อย 2 ข้อความ หลังการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 10 ข้อความ น้อย 1 ข้อความและน้อยที่สุด 9 ข้อความ

ตอนที่ 3 คะแนนความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม

3.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม รายละเอียดนำเสนอไว้ในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม			
1.1 ระยะเวลาการจัดกิจกรรมครั้งละ 2 ชั่วโมงเหมาะสมเพียงใด	2.32	0.47	ปานกลาง
1.2 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้งเหมาะสมเพียงใด	2.16	0.47	ปานกลาง
1.3 ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม 10.00 – 12.00 น. เหมาะสมเพียงใด	2.16	0.74	ปานกลาง
2. ด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม			
2.1 ท่านพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ที่เข้าร่วมเพียงใด	2.72	0.54	มาก
2.2 ท่านพึงพอใจต่อการชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์เพียงใด	2.64	0.48	มาก
2.3 ท่านพึงพอใจต่อการแสดงความคิดเห็นหลังจากชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์เพียงใด	2.60	0.57	มาก
3. ด้านความเหมาะสมของเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม			
3.1 ท่านคิดว่าคู่มือผู้ปกครองมีความเหมาะสมเพียงใด	2.64	0.56	มาก
3.2 ท่านคิดว่าซีดี-รอมมีความเหมาะสมเพียงใด	2.68	0.47	มาก
3.3 ท่านคิดว่าวีดีทัศน์มีความเหมาะสมเพียงใด	2.64	0.57	มาก
3.4 ท่านคิดว่าแบบฝึกประกอบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงใด	2.80	0.40	มาก

ตารางที่ 21 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
4. ด้านความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้			
4.1 ท่านได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรมเพียงใด	2.76	0.43	มาก
4.2 ท่านคิดว่าจะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เพียงใด	2.68	0.92	มาก
4.3 ท่านคิดว่าความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปเผยแพร่แก่ผู้อื่นได้เพียงใด	2.40	0.57	ปานกลาง
5. ด้านอื่นๆ			
5.1 สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเหมาะสมเพียงใด	2.64	0.48	มาก
5.2 คุณลักษณะของผู้ให้ความรู้ในการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสมเพียงใด	2.84	0.37	มาก

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมในระดับมาก 11 รายการ จากทั้งหมด 15 รายการ ในด้านต่อไปนี้ คือ ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม ความพึงพอใจต่อการชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ ความพึงพอใจต่อการแสดงความคิดเห็นหลังจากชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ ความเหมาะสมของคู่มือผู้ปกครอง ความเหมาะสมของซีดี-รอม ความเหมาะสมของวีดีทัศน์ ความเหมาะสมของแบบฝึกประกอบการจัดกิจกรรม ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและคุณลักษณะของผู้ให้ความรู้ในการจัดโปรแกรม

3.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม ในตอนที่ 2 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมโปรแกรม นำเสนอ ดังนี้

3.2.1 ปัญหาที่พบระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรม ได้แก่ บางครั้งคนอื่นพูดคุยกันเสียงดังทำให้ไม่เข้าใจในบางเรื่อง ต้องอ่านหนังสือเพิ่มจึงจะเข้าใจ ในช่วงที่ทำกิจกรรมหน้าห้องมีเด็กๆ เข้ามารบกวนทำให้ไม่สะดวกในการทำกิจกรรม

3.2.2 ผู้ปกครองมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ด้านระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ครั้งจากเดิม 2 ชั่วโมง เป็น 3-4 ชั่วโมง และจัดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
- 2) ด้านการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า การอบรมเป็นที่น่าพอใจ ได้รับความรู้และความสนุกสนานมาก
- 3) ด้านเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า เอกสารที่ได้รับมีประโยชน์ต่อตนมาก เพราะจะได้เก็บไว้อ่านและนำไปใช้เพื่อดูแลลูกให้ห่างไกลจากยาเสพติด และคู่มือผู้ปกครองที่ได้รับมีสีสันสวยงาม น่าอ่าน
- 4) ด้านความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้ ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า การเข้าอบรมได้รับความรู้และความสนุกสนานทุกสัปดาห์ที่เข้าร่วมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในครอบครัวได้
- 5) ด้านอื่นๆ ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า จากการเข้าร่วมโปรแกรมแล้ว ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อไปสอนลูกไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 การนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก

จากผลการทดลองโดยภาพรวมแล้ว แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมที่จัดขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพน่าพอใจ เนื่องจากหลังการทดลอง ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมมีผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดและความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลเด็กให้พ้นภัยยาเสพติดสูงขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองมาก อีกทั้งเนื้อหาที่ใช้ในการอบรมกำลังอยู่ในความสนใจของผู้ปกครอง การเข้าร่วมโปรแกรมจึงเป็นไปด้วยความราบรื่น ผู้ปกครองยินดีที่จะเข้ามาร่วมทุกครั้งและหลังจากการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ผู้ปกครองได้สนทนากันถึงเรื่องที่ได้อบรมมา แต่ในระหว่างที่ดำเนินการทดลองยังมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้ได้โปรแกรมที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดกิจกรรม เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากในการร่วมกิจกรรมกับผู้ปกครอง กล่าวคือ สถานที่ในการจัดต้องมีความเป็นกันเอง บรรยากาศไม่เคร่งเครียด ไม่แบ่งแยกระหว่างผู้เข้าอบรมกับผู้ให้การอบรมมากนัก รวมทั้งหลังจากการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งหรือช่วงเวลาพัก ผู้วิจัยควรสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ
- 2) เวลาในการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ คือ สัปดาห์ละ 1 ครั้งละ 2 ชั่วโมงนั้น ในระหว่างการทดลองในแต่ละครั้ง พบว่า ยังไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม เนื่องจากผู้วิจัยและผู้ปกครองต้องพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งในแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมงสาเหตุที่ต้องใช้เวลานาน คือ ผู้ปกครองต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นหลังจากชมวีดิทัศน์หรือซีดี-รอมเสร็จ และหลังจากที่ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็น รวมทั้ง ผู้ปกครองใช้เวลานานในการศึกษาแต่ละหัวข้อในแต่ละกลุ่มย่อยที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นการกำหนดเวลาจึงต้องยืดหยุ่นและควรชะยเวลาตามสมควร
- 3) การนำเสนอความรู้แก่ผู้ปกครอง ในรูปแบบการฉายซีดี-รอมและวีดิทัศน์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมการล่วงหน้าไว้ให้พร้อม เพราะในเวลาที่จำกัด ผู้วิจัยต้องรีบนำเสนอให้ผู้ปกครองชม ไม่ควรปล่อยให้รอนานเกินไป เพราะความสนใจของผู้ปกครองจะเปลี่ยนไป อีกทั้งระหว่างที่รอผู้ปกครองจะพูดคุยกันเสียงดังมาก บางครั้งในระหว่างการฉายซีดี-รอมและวีดิทัศน์ หากผู้ปกครองสนใจเนื้อหาใดเป็นพิเศษ ผู้วิจัยควรจะจดจำแล้วนำมาพูดคุยแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
- 4) การร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะการเล่นบทบาทสมมุติ ที่กำหนดให้ผู้ปกครองแต่ละกลุ่ม

ออกมานำเสนอผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม เช่น การพูดคุยกับลูกในสถาน การณ์ต่างๆ โดยให้ผู้ปกครองเล่นบทบาทแม่และลูกนั้น เนื่องจากผู้ปกครองขาดความกล้าพอที่จะ แสดงออก ผู้วิจัยจึงต้องแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เริ่มจากการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครอง ก่อนทำกิจกรรมทุกครั้ง ไม่คาดหวังกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากเกินไป หรือสอดแทรกกิจกรรมที่เพิ่ม ความสนุกสนานเพื่อคลายความเครียดหรือวิตกที่อาจจะเกิดขึ้นได้

5) กระบวนการทำงานกลุ่ม ในการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้ปกครอง ผู้วิจัยจำเป็นต้อง ศึกษาจิตวิทยาผู้ใหญ่ให้มาก และพยายามอธิบายกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม โดยเริ่มตั้งแต่การ เลือกหัวหน้ากลุ่ม เลือกผู้ที่จะนำเสนองาน และทำความเข้าใจถึงวิธีการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งต้องให้ความช่วยเหลือขณะที่ผู้ปกครองรวมกลุ่มกันหรือ ต้องเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ผู้ วิจัยต้องไม่ลืมว่า การทำงานกับผู้ปกครองต้องคำนึงถึงความเป็นกันเอง บรรยากาศในการทำงาน ต้องไม่ตึงเครียด

6) การมอบหมายให้ผู้ปกครองไปลองฝึกเทคนิควิธีทั้ง 10 เทคนิค นอกเหนือจากเวลาที่ ได้ชมและแสดงความคิดเห็นร่วมกันในเวลาที่กำหนดนั้น ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงความสะดวก หรือ เวลาของผู้ปกครองด้วย รวมทั้งต้องเอาใจใส่ต่อผู้ปกครองทุกคน กล่าวคือ ผู้วิจัยควรจะไปเยี่ยม ที่บ้านของผู้ปกครอง สอบถามถึงความคิดเห็น ความคับหน้าและปัญหาที่พบระหว่างที่ลองมาฝึก เทคนิคที่บ้าน เช่น การปรับปรุงการพูดของตนเองให้ดีขึ้น หรือการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมใน ครอบครัว

7) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้ปกครองและผู้วิจัย หลังจากการชมเรื่องราว จากวีดิทัศน์หรือซีดี-รอมเสร็จสิ้นในแต่ละครั้งแล้ว ผู้วิจัยต้องสอดแทรกการดำเนินชีวิตประจำวัน ของผู้ปกครองเข้าไปด้วย และผู้วิจัยต้องรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองให้มาก หมั่นสังเกต กริยา ท่าทาง หรือคำพูดของผู้ปกครองที่สะท้อนกลับมา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้ และทัศนคติที่ดีในเรื่องยาเสพติดและการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก มีวัตถุประสงค์ สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก

สมมุติฐานการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 80% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

- 1.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 ศึกษาเรื่องยาเสพติดจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ จากเอกสารตำรา จากการเข้าร่วมการอบรมสัมมนาและจากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 1.3 ศึกษาพื้นที่หรือชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของยาเสพติด รวมทั้งการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนนั้นๆ
- 1.4 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองโดยรวม

ในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของยาเสพติด

1.5 ประมวลข้อมูลที่นำมาและสรุปเป็นประเด็นปัญหาต่างๆ

ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติด ในเด็ก ได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

2.1 สังเคราะห์แนวคิด หลักการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบความคิดในการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง

2.2 กำหนดสาระสำคัญในโปรแกรม โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สาระสำคัญในโปรแกรม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย วิธีดำเนินการ สื่อประกอบการใช้โปรแกรม และการประเมินผล

2.3 สร้างเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองตามที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติด ในเด็ก

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมตามลำดับ ดังนี้

3.1 กำหนดประชากรและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคัดเลือกผู้ปกครองจากชุมชนบ้านดุน จังหวัดศรีสะเกษเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในชุมชนบ้านดุน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 25 คน

3.2 แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างเดียวและมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest posttest design) ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

$$O_1 \quad X \quad O_2$$

O_1 แทน การวัดก่อนการทดลอง

O_2 แทน การวัดหลังการทดลอง

X แทน การให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก

3.3 ติดต่อขอความร่วมมือในการทดลองใช้โปรแกรม

3.4 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ เป็นการจำกัดกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 10 ครั้ง (รายละเอียดของการจำกัดกิจกรรมนำเสนอไว้ในภาคผนวก ง หน้า 157-170)

3.5 การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้โปรแกรม

3.5.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้วิธีการทดสอบค่าที (t-test)

3.5.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้วิธีการทดสอบค่าที (t-test)

3.5.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม ชนิดปลายเปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จะหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแบบปลายเปิด นำเสนอในรูปความเรียง

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่อง การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 นำข้อมูลและข้อบกพร่องที่ค้นพบจากการทดลองใช้โปรแกรม เช่น การพัฒนาเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม คู่มือผู้ปกครอง ชุด ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติดและอื่นๆ มาปรับปรุงใหม่ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรม ทั้งข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด และแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรมมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4.3 นำเสนอโปรแกรมฉบับสมบูรณ์

สงวนลิขสิทธิ์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการทดลองใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็ก มีดังนี้

1.1 หลังเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ปกครองมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 หลังเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ปกครองมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ซึ่งแบ่งเป็นข้อความทางบวกและข้อความทางลบอย่างละ 10 ข้อความ ดังนี้

ข้อความทางบวก ก่อนการทดลองผู้ปกครองเห็นด้วยในระดับมากและ หลังการทดลองเห็นด้วยในระดับมากที่สุด กับข้อความ “เวลาสำหรับเอาใจใส่ลูกถือเป็นเวลาที่มีค่ามากที่สุดเพื่อเป็นการป้องกันลูกให้พ้นภัยยาเสพติด” “เมื่อลูกพูดอะไรให้เราฟังเราควรจะสนใจในคำพูดของเขาเพราะจะได้เข้าใจลูกมากขึ้น ไม่ควรมองว่าไร้สาระ” “พ่อแม่ต้องพูดกับลูกดีๆ ถึงแม้เขาจะทำอะไรผิดมาก็ตาม” “เด็กที่รักตนเองและมีความมั่นใจในตนเองสูง มักสามารถปฏิเสธยาเสพติดได้” “เด็กที่อารมณ์ร้าย ชอบทำลายข้าวของและเอาแต่ใจตนเอง มีโอกาสที่จะพึ่งพายาเสพติดได้” “เราควรจะสอนเรื่องยาเสพติดให้ลูกบ่อยๆ โดยพูดคุยกันง่ายๆ บรรยายภาคไม่เครียด” “การฝึกเด็กให้รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ เขาจะเอาตัวรอดได้เมื่อถูกชักชวนให้เสพยา” “เด็กที่จะติดหรือไม่ติดยาเสพติด ส่วนหนึ่งมักเกิดจากไม่รู้จักการปฏิเสธที่หนักแน่น” และ “หน้าที่ในการสอนเรื่องทักษะการปฏิเสธยาเสพติด ควรร่วมมือกันสอนระหว่างครูกับพ่อแม่” และก่อนการทดลองผู้ปกครองเห็นด้วยในระดับน้อยและหลังการทดลองเห็นด้วยในระดับมากที่สุด กับข้อความ “เด็กที่หนีออกจากบ้าน สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะเบื่อบ้าน พ่อแม่เข้มงวดมาก จนไม่สามารถจะทนอยู่ในบ้านได้”

ข้อความทางลบ ก่อนการทดลองผู้ปกครองเห็นด้วยในระดับมากและ หลังการทดลองเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด กับข้อความ “พ่อแม่ควรจะให้ความสำคัญกับการทำงานหาเงินมากกว่าจะมานั่งคุยกับลูกเรื่องทั่วๆ ไป” “เราไม่ควรชื่นชมหรือยกย่องลูก เพราะจะทำให้เด็กหลงตัวเอง ไม่ยอมฟังใคร” “ถ้าเด็กเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด เราควรกักบริเวณทันทีหรือลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อให้หยาบจำ” “พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจกับเพื่อนๆ ของลูก แต่ควรจะได้ใจกับลูกของตนเองมากกว่า” “หน้าที่ในการสอนเรื่องยาเสพติดเป็นหน้าที่ของครู เพราะครูมีความรู้มากกว่าพ่อแม่” “เด็กวัยอนุบาลมักไม่มีปัญหา พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฝึกการแก้ปัญหาให้

ควรรอให้โตกว่านี้ ” “ปัญหาสำหรับเด็กอนุบาลเป็นปัญหาเล็กน้อย เช่น ทะเลาะกัน ส่วนปัญหาเรื่องยาเสพติดในเด็กคงไม่มีเกิดขึ้น ” และ “การสอนให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติด ใช้ได้เฉพาะในเด็กโตเท่านั้น ส่วนเด็กอนุบาลไม่ควรสอนเพราะไกลตัวเกินไป” ก่อนการทดลองผู้ปกครองเห็นด้วยในระดับมากและหลังการทดลองเห็นด้วยในระดับน้อย กับข้อความ “หน้าที่ของลูกคือเรียนหนังสืออย่างเดียว พ่อแม่ไม่ควรมอบหมายหน้าที่อื่นให้ลูก เพราะจะทำให้ลูกเรียนไม่เก่ง สู้เพื่อนไม่ได้” และก่อนการทดลองผู้ปกครองเห็นด้วยในระดับน้อยและหลังการทดลองเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด กับข้อความ “ถ้าลูกโกรธหรือเครียดมากๆ เราควรจะให้ลูกทานยาแก้เครียด ซึ่งจะช่วยระงับอารมณ์เหล่านี้ได้”

1.3 หลังเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ปกครองมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 75% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.4 หลังเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ปกครองมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดสูงกว่าเกณฑ์การประเมินโปรแกรม คือ 80% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความคิดเห็นของผู้ปกครองจากการเข้าร่วมโปรแกรม

จากการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมในระดับมาก 11 รายการ จากทั้งหมด 15 รายการ ในด้านต่อไปนี้ คือ ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม ความพึงพอใจต่อการชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ ความพึงพอใจต่อการแสดงความคิดเห็นหลังจากชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ ความเหมาะสมของคู่มือผู้ปกครอง ความเหมาะสมของซีดี-รอม ความเหมาะสมของวีดีทัศน์ ความเหมาะสมของแบบฝึกประกอบกิจกรรม ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และคุณลักษณะของผู้ให้ความรู้ในการจัดโปรแกรม

นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังได้เสนอปัญหาที่พบระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรม คือ บางครั้งคนอื่นพูดคุยกันเสียงดังทำให้ไม่เข้าใจในบางเรื่อง ต้องอ่านหนังสือเพิ่มจึงจะเข้าใจ (3 คน) ในช่วงที่ทำกิจกรรมหน้าห้องมีเด็กๆ เข้ามารบกวนทำให้ไม่สะดวกในการทำกิจกรรม (5 คน) ในด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (16 คน) เห็นว่า ควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจากเดิม 2 ชั่วโมง เป็น 3-4 ชั่วโมง และจัดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง การจัดกิจกรรม ได้รับ ความรู้และความสนุกสนานมาก (23 คน) เอกสารที่ได้รับมีประโยชน์ต่อตนมาก เพราะจะได้เก็บไว้อ่านและนำไปใช้เพื่อดูแลลูกให้ห่างไกลจากยาเสพติด (14 คน) การเข้าร่วมได้รับความรู้และความสนุกสนานทุกสัปดาห์ที่เข้าร่วมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในครอบครัว

ครัวได้(9 คน) และหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมแล้วทำให้ได้ข้อมูลเพื่อไปสอนลูกไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด(12 คน)

3. โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก ประกอบด้วยสาระสำคัญและมีรายละเอียดของโปรแกรม ดังนี้

1. หลักการของโปรแกรม
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. ลักษณะของโปรแกรม
4. เนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรม
5. คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม
6. เอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม
7. การดำเนินการจัดกิจกรรม
8. การประเมินผลของโปรแกรม

โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง
เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

1. หลักการ

1. เน้นการดำเนินการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการให้การศึกษาเรื่องยาเสพติด และการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดจากสื่อต่างๆ เช่น การฉายซีดี-รอม วีดีทัศน์และการศึกษาจากคู่มือผู้ปกครอง

2. เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทของตนเองและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการฝึกฝนเทคนิควิธีต่างๆ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาเสพติดที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูกของตน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดอย่างถูกต้องและมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงดูลูกให้พ้นภัยยาเสพติด

3. ลักษณะของโปรแกรม

โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก จัดเป็นโปรแกรมการให้ความรู้สำหรับชุมชนต่างๆ ที่ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 10 สัปดาห์ๆ ละ 2 ชั่วโมง ส่วนวัน เวลาและสถานที่ในการจัดกิจกรรมผู้ใช้โปรแกรมสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

4. เนื้อหา

1. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 1 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน
2. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 2 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 2 เรื่องความรู้เรื่องยาเสพติด
3. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 3-5 เรื่อง เข้าใจเด็กวัยอนุบาล ความสำคัญของพ่อแม่และการสังเกตผู้ติดยาเสพติด
4. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 4 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 6-7 เรื่อง การจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัวและการสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว
5. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 5 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 8 เรื่องการสร้างคุณค่าในตนเอง
6. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 6 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 9-10 เรื่องการสร้างกฎ ระเบียบที่เหมาะสมภายในบ้านและการมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับเด็ก
7. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 7 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 11 เรื่องการจัดการกับอารมณ์ปรวนแปร
8. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 8 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 12-13 เรื่องการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูกและการสอนเรื่องยาเสพติดให้แก่เด็ก

9. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 9 ประกอบด้วย ใบความรู้ที่ 14 เรื่องการฝึกให้เด็กรู้จักตัดสินใจ และแก้ปัญหา

10. การจัดกิจกรรมครั้งที่ 10 ประกอบด้วยใบความรู้ที่ 15 เรื่องการฝึกให้เด็กรู้จักการปฏิบัติยาเสพติด

5. คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม

เป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย (อายุ 3 – 6 ปี) ที่สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก

6. เอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม

1. คู่มือผู้ปกครองชุดดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด
2. ซีดี-รวมความรู้เรื่องยาเสพติด
3. วีดิทัศน์ความรู้เรื่องยาเสพติด
4. เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง
5. แผนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง จำนวน 10 แผน
6. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

6.1 แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด จำนวน 15 ข้อ

6.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด จำนวน 20 ข้อ

6.3 แบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม

7. การดำเนินการจัดกิจกรรม

จัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองตามแผนที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น 10 ครั้ง (รายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมนำเสนอไว้ในภาคผนวก ง, หน้า 157-170)

8. การประเมินผลของโปรแกรม

1. คะแนนด้านความรู้ ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติด ประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด
2. คะแนนด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด
3. ด้านความคิดเห็นจากการเข้าร่วมโปรแกรม ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม

เกณฑ์การผ่านของโปรแกรม กำหนดไว้ ดังนี้

1. หลังเข้าร่วมโปรแกรมผู้ปกครองต้องมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดสูงกว่า 11 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน
2. หลังการเข้าร่วมโปรแกรมผู้ปกครองต้องมีคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดสูงกว่า 64 คะแนน จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก มีประเด็นต่างๆ ในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลที่ได้จากการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก
 - 1.1 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติด
 - 1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด
 - 1.3 ความคิดเห็นจากการเข้าร่วมโปรแกรม
2. ข้อสังเกตจากการวิจัย
 - 2.1 การปฐมนิเทศผู้ปกครอง
 - 2.2 การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ปกครอง
 - 2.3 การนำรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองที่หลากหลายมาใช้

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลที่ได้จากการใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก

1.1 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติด

จากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองสูงขึ้นก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมครั้งนี้มีความรู้ในเรื่องยาเสพติดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุณิสา เสงส์สวัสดิ์ (2542) และปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ (2539) ที่จัดกิจกรรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองแล้ว ภายหลังการทดลองพบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองในการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยใช้วิธีการที่หลากหลายนั้น ช่วยให้ผู้ปกครองเกิดการเรียนรู้ที่ดี สอดคล้องกับ สมคิด อิศระวัฒน์ (2543) ที่ได้กล่าวว่า การสอนผู้ใหญ่ให้ได้ผลต้องใช้หลายวิธี ความหลากหลายของวิธีการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ซึ่งก็คือ ผู้ที่เคยติดยาเสพติดมาก่อน มาเป็นผู้ร่วมอภิปราย ทำให้ผู้ปกครองที่เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และถูกต้องมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้รับฟังปัญหาและผลที่เกิดขึ้นโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาชัญญา รัตนอุบล (2545) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การนำตัวอย่างและเรื่องราวต่างๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่เข้าใจข้อเท็จจริงและข้อมูลเหล่านั้นได้ หากยังช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลเหล่านั้นได้เป็นอย่างดีด้วย

นอกจากนี้แล้วเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้เป็นสิ่งที่ผู้ปกครองทุกคนที่เข้าร่วมต้องการที่จะรู้ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และร่วมกันหาวิธีการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2545) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดกิจกรรมว่า ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่นั้น หลักสูตรควรจะได้สร้างขึ้นมาจากความสนใจและความต้องการของนักศึกษาเป็นสำคัญ และ Kidd (1973 อ้างถึงใน อาชัญญา รัตนอุบล 2542) ได้กล่าวว่า กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับปัญหาในชีวิตประจำวันที่ใหญ่เห็นว่าจำเป็น สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ได้มุ่งเน้นให้ผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็นภายหลังจากการรับชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์แล้ว ซึ่งการรับชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ทำให้ผู้ปกครองได้รับรู้ปัญหาเรื่องยาเสพติดที่เกิดขึ้นในแง่มุมที่น่าสนใจ เห็นปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งปัญหาดังกล่าวกำลังเป็นปัญหาใหญ่ของชุมชน ผู้ปกครอง

ทุกคนที่เข้าร่วมมีความต้องการที่จะหาวิธีในการช่วยเหลือบุตรหลานให้รอดพ้นจากปัญหานี้ด้วยกัน เช่นกัน จึงทำให้การร่วมแสดงความคิดเห็นโดยการนำปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมาอภิปรายร่วมกัน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี จึงส่งผลให้คะแนนความรู้ ความเข้าใจ เรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองที่วัดจากแบบทดสอบสูงขึ้นมาก

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด

จากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ให้พ้นภัยยาเสพติดของผู้ปกครองสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน โปรแกรมที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อโณทัย อุบลสวัสดิ์ (2535) ที่จัดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กก่อนวัยเรียนแล้วผู้ปกครองมีคะแนนความคิดเห็นสูงขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณีรัตน์ ธีระวิวัฒน์และนิรัตน์ อิมามี (2542) ที่จัดโปรแกรมป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา แล้วหลังการเข้าร่วมการจัดกิจกรรม ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อยาเสพติดสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ปกครองได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดจากการสอนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งรูปแบบของการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง ได้มุ่งเน้นให้ผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็นและหาข้อสรุปที่ดีที่สุดเพื่อนำมาเสนอให้กลุ่มใหญ่ได้รับทราบ โดยเฉพาะการอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง และการสอนแบบใช้คำถามที่ผู้วิจัยจะเป็นคนถามแล้วให้ผู้ปกครองทุกคนร่วมกันอภิปรายในชั้นเป็นกลุ่มใหญ่และตัดสินว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร หรือเห็นด้วยหรือไม่แล้วให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม สอดคล้องกับแนวคิดของ Lindeman (1962) ที่กล่าวไว้ว่า ในการเรียนรู้นั้นควรจะมีการเริ่มต้นโดยใช้สถานการณ์ต่างๆ มากกว่าการเริ่มต้นจากเนื้อหาวิชา รวมไปถึงการแบ่งกลุ่มเพื่อให้ผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็นและนำเสนอความคิดเห็นจากกลุ่มในหัวข้อต่างๆ ช่วยให้ผู้ปกครองเกิดความคิด การร่วมมือ การปรึกษาหารือ เพื่อหาทางออกของปัญหา ยาเสพติดในด้านต่างๆ ซึ่งวิธีการนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองมีความคิดเห็นในแง่บวกมากขึ้น นอกจากนี้รูปแบบการสอนที่สำคัญและเหมาะสมกับผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ (2541) ที่กล่าวถึงเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการระดมสมองและการร่วมกันคิด อภิปรายถึงวิธีการแก้ปัญหา ว่าเป็นเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้คิดอย่างถ่องแท้ อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและนำไปสู่การเพิ่มพูนความรู้ให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการร่วมกันอภิปรายหลังจากการทำกิจกรรมเสร็จสิ้นในแต่ละครั้ง ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองเห็นภาพปัญหาของการอบรมเลี้ยงดูลูกของตนเอง หรือเกิดความรู้สึกใหม่ที่ดีขึ้นใน

การหาทางช่วยเหลือลูกให้พ้นภัยยาเสพติดและช่วยให้ผู้ปกครองมีความคิดเห็นที่ดีขึ้น ส่งผลให้คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดสูงขึ้นมาก

1.3 ความคิดเห็นของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

หลังการทดลองใช้โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหา ยาเสพติดเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ปกครองได้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม และผลจากการตอบแบบสอบถาม มีประเด็นที่จะอภิปราย ดังนี้

1. ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากต่อการจัดกิจกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก รูปแบบของการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองที่หลากหลาย โดยเริ่มจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน การรับชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ การร่วมกันแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายกลุ่มที่ทุกกิจกรรมจัดอยู่ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ไม่เครียด ทั้งผู้วิจัยและกลุ่มผู้ปกครอง สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกันอย่างอิสระ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้พูดแสดงความรู้สึกและเสนอแนะร่วมกัน ภายใต้บรรยากาศที่สนุกสนาน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2545) ที่กล่าวถึงการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ว่า ต้องพยายามดำเนินงานให้มีบรรยากาศที่ปราศจากความกลัวและการวิตกกังวลทางด้านร่างกายและอารมณ์ โดยก่อให้เกิดบรรยากาศที่เป็นกันเองและไม่ควรเป็นพิธีการ นอกจากนี้แล้วผู้ปกครองมีความรู้สึกพึงพอใจมากต่อการรับชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ อาจเนื่องมาจาก สื่อที่ผลิตขึ้นช่วยให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกที่ดี เรียนรู้ง่าย ทำให้ผู้ปกครองเรียนรู้ได้เร็ว และช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองที่ไม่ชอบการอ่านหนังสือ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากต่อการแสดงความคิดเห็นหลังจากรับชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดีทัศน์ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้พูดแสดงความรู้สึกต่อเรื่องราวต่างๆ อย่างอิสระเสรี ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากต่อคู่มือผู้ปกครอง ซีดี-รอม วีดีทัศน์ และแบบฝึกประกอบการจัดกิจกรรม โดยเอกสารและสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้ ความเข้าใจต่อเรื่องยาเสพติดและการอบรมเลี้ยงดูลูกมากยิ่งขึ้น เพราะมุ่งเน้นให้สื่อทุกประเภทเหมาะสมกับผู้เรียน กล่าวคือ คู่มือผู้ปกครองมีเนื้อหาสาระที่ไม่มากจนเกินไป จัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาให้เหมาะสม มีรูปภาพประกอบทุกหน้าเพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านอยากอ่าน ซีดี-รอมมีทั้งตัวหนังสือเคลื่อนไหว ภาพเคลื่อนไหวและเสียงบรรยายประกอบเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและเร็ว ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากต่อความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องดังกล่าวกำลังเป็นที่สนใจของผู้ปกครองในชุมชนนี้ เนื่องจากผู้ปกครองกำลังประสบปัญหาเรื่องเด็กติดยาเสพติดมากขึ้น และต้องการศึกษาถึงวิธีการป้องกันปัญหาดังกล่าวด้วย นอก

จากนั้นแล้วผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากต่อสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและคุณลักษณะของผู้ให้ความรู้ในการจัดโปรแกรม กล่าวคือสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้คือบ้านของผู้ปกครอง และบริเวณบ้านที่มีบรรยากาศเป็นกันเอง สบาย ร่มรื่น ไม่ตึงเครียด และผู้วิจัยเองได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองทุกคนในระหว่างที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมและภายหลังจากการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว โดยผู้วิจัยกล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็น กระตุ้นให้ผู้ปกครองกล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็นโดยไม่รู้สึกเขินอาย และให้ความช่วยเหลือในด้านคำแนะนำต่างๆ ขณะที่ผู้ปกครองร่วมกันทำงานกลุ่มและช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีเป็นกันเอง

2. ข้อสังเกตจากการวิจัย

2.1 การปฐมนิเทศผู้ปกครอง เนื่องจากการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องชี้แจงหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อที่จะให้การดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และปัญหาเรื่องยาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชน นับว่าเป็นปัญหาใหญ่และล่อแหลมอย่างยิ่งที่จะนำกลุ่มผู้ปกครองในชุมชนนี้มาเข้ารับการอบรมให้ความรู้ ซึ่งหากผู้ปกครองไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดในการจัดกิจกรรมอาจจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นได้ ฉะนั้นการจัปฐมนิเทศผู้ปกครองจึงเป็นกลวิธีที่สำคัญมากที่ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2545) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ควรจะมีการปฐมนิเทศให้การต้อนรับและแนะนำสมาชิก เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้มีความเป็นกันเอง โดยขั้นแรก ผู้วิจัยได้เข้าปรึกษาและชี้แจงเหตุผลกับผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน หลังจากนั้นจึงได้จัดปฐมนิเทศผู้ปกครองที่จะเข้าร่วมการอบรม ทั้งสิ้น 25 คน เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ใน 1 วัน เพื่ออธิบายและทำความเข้าใจร่วมกันถึงแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรม รวมไปถึงการชี้แจงวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดยวัตถุประสงค์หลักในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องยาเสพติด และเสนอแนะวิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกให้พ้นภัยยาเสพติดเท่านั้น

2.2 การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ปกครอง เป็นความจำเป็นอีกประการที่ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงและหากลวิธีในการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองในชุมชนแห่งนี้ให้ได้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง ทั้งผู้วิจัยและผู้ปกครองจะต้องแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทำงานร่วมกัน อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้การดำเนินการจัด

กิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Draves (1984) ที่กล่าวว่า ผู้สอนควรจะทำให้ความรู้จักกับผู้ใหญ่ทุกๆ คนโดยเฉพาะให้มากที่สุดเท่าที่จะพึงกระทำได้และควรแนะนำตัวเองอย่างเป็นกันเอง เพื่อจะได้ก่อให้เกิดความคุ้นเคยกันมากขึ้น ฉะนั้นวิธีการที่ผู้วิจัยใช้คือ พยายามสร้างความคุ้นเคยและสนิทสนมกับผู้ปกครองบางคนก่อน ซึ่งผู้ปกครองคนนั้นจะต้องเป็นเสมือนหัวหน้า หรือผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ โดยรวมทั้งบทบาทในการพูด การแสดงความคิดเห็น และการช่วยอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่กลุ่มเพื่อน ทั้งนี้เพื่อช่วยลดภาระของผู้วิจัยที่จะต้องดูแลและช่วยเหลือผู้ปกครองเป็นรายบุคคล ซึ่งก็ได้ผลดี การดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สะดวก และบรรยากาศไม่ตึงเครียด และในแต่ละครั้งก่อนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยจะต้องสร้างสัมพันธภาพกับผู้ปกครองก่อนทุกครั้ง โดยการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สอบถามความรู้สึกและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ปกครอง

2.3 การนำรูปแบบการให้ความรู้ผู้ปกครองที่หลากหลายมาใช้ โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก ได้นำรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมาใช้ ได้แก่ การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ การสอนแบบถามคำถาม การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง และการเล่นบทบาทสมมติ ถือว่าเป็นการจัดกิจกรรมผสมผสานกันในแต่ละครั้ง ซึ่งบางครั้งสามารถจะจัดโดยใช้ทั้งการบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ การสอนแบบถามคำถาม รวมไปถึงการอภิปรายกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการศึกษาผู้ใหญ่ เช่น Draves (1984) Verduin (1987) Cranton (1989) Apps (1991) และ Brookfield (1991) ที่มีความเห็นว่า ไม่มีวิธีการสอนแบบใดที่ดีที่สุดสำหรับการสอนผู้ใหญ่ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องใช้หลายวิธีร่วมกัน ดังนั้นผู้สอนผู้ใหญ่จึงควรรู้จักวิธีการสอนให้มากที่สุดเพื่อจะได้เลือกเครื่องมือหรือวิธีการสอนได้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างดีที่สุด

2.4 สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในครั้งนี้ ได้เลือกใช้บ้านของผู้ปกครองที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมเป็นสถานที่ในการจัดตลอดระยะเวลาทั้ง 10 ครั้ง เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีบริเวณบ้านกว้างขวาง และบรรยากาศร่มรื่นเหมาะแก่การจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ สอดคล้องกับแนวความคิดของ อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ที่มีความเห็นว่า การที่ผู้ใหญ่จะมีส่วนร่วมและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ควรให้ผู้ใหญ่แต่ละคนมีความรู้สึกสบายทั้งทางกายภาพและอารมณ์

สภาพแวดล้อมทางกายภาพสามารถจัดได้ด้วยการเตรียมสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และสมคิด อิศระวัฒน์ (2543) มีความเห็นเพิ่มเติมว่าการที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมโดยรอบผู้เรียน หากสภาพแวดล้อมเอื้อหรือสนับสนุน การเรียนรู้จะเกิดขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นอุปสรรคหรือสิ่งขัดขวางมิให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้เช่นกัน ซึ่งการเลือกบ้านเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมทำให้ผู้ปกครองรู้สึกสบาย ผ่อนคลายและลดความตึงเครียดในขณะที่ทำกิจกรรมด้วย และผู้ปกครองทุกคนมีความพึงพอใจมากต่อสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

2.5 วิธีการกระตุ้นและการจูงใจผู้ปกครอง ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ การกระตุ้นและการสร้างแรงจูงใจผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ สอดคล้องกับแนวความคิดของ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2545) ที่มีความเห็นว่า ในการฝึกอบรมจะต้องให้ความเอาใจใส่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพราะจะช่วยให้กิจกรรมการฝึกอบรมในโครงการนั้นประสบความสำเร็จด้วยดี ซึ่งวิธีการที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ ได้แก่ การที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดเวลาในการเรียนเอง คือทุกวันเสาร์ สอดคล้องกับแนวความคิดของ Brundage & McKeracher (1980) ที่เสนอไว้ว่า ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีที่สุดเมื่อเขาสามารถกำหนดเวลาเรียนด้วยตนเองและไม่มีความกดดันในเรื่องเวลา

การทำให้ผู้เรียนรู้ว่าสิ่งที่เรียนมีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างไร ซึ่งวิธีการจูงใจวิธีนี้ ผู้วิจัยได้จัดปฐมนิเทศให้กับผู้ปกครองทุกคน โดยชี้แจงถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้ปกครองทุกคนต้องทราบเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดที่ถูกต้องและแนวทางในการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ซึ่งในช่วงแรกๆที่ผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองหลายคนยังมีความคิดเห็นว่า ปัญหาเรื่องยาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนทุกคนทราบดีอยู่แล้ว คงไม่จำเป็นต้องไปศึกษาเพิ่มเติมแต่ยังขาดทักษะในการป้องกันลูกไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้นเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ชักชวนผู้ปกครองที่สนใจมาเข้าร่วมเพื่อจะได้รับความรู้ปัญหาและหาแนวทางดูแลลูกร่วมกัน โดยจะจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน ไม่เครียดและไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่สนใจและยินดีเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ

การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย วิธีการสอนที่ผู้วิจัยใช้ ได้แก่ การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ การสอนแบบถามคำถาม การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง และการเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งการสอนหลากหลายวิธีทำให้ผู้ปกครองไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เนื่องจากผู้ปกครองทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยเฉพาะการสอนแบบใช้คำถามนำที่ผู้ปกครองร่วมแสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ และการชมเรื่องราวจากวีดีทัศน์และซีดี-รอม ที่ระหว่างการชม

ผู้ปกครองหลายคนได้แสดงความรู้สึกของตนต่อภาพเหตุการณ์ต่างๆ ไปด้วย รวมทั้งการเล่นบทบาทสมมุติที่ช่วงแรกผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่กล้าในการนำเสนอ แต่ผู้วิจัยพุดีให้กำลังใจและผู้ปกครองคนอื่นๆ สนับสนุนและร่วมทำกิจกรรม จึงทำให้ระยะหลังๆ ผู้ปกครองกล้ามากขึ้นและสนุกสนานกับการทำกิจกรรม

การใช้วิธีการนำเสนอความรู้หลายรูปแบบ วิธีการนำเสนอที่ผู้วิจัยนำมาใช้ ได้แก่ การฉายวีดีทัศน์ การฉายซีดี-รอม การนำวิทยากรมาให้ความรู้ และการใช้คำถามนำ ซึ่งวิธีการแต่ละแบบผู้ปกครองให้ความสนใจด้วยดี

การให้รางวัลเป็นเครื่องมือกระตุ้น ผู้วิจัยได้นำรางวัลมาเป็นเทคนิคในการจูงใจผู้ปกครองให้มีความอยากเรียนมากขึ้นและเข้าร่วมกิจกรรมครบทุกครั้ง ซึ่งรางวัลที่ให้คือ คู่มือผู้ปกครอง ชุด ตุ๊กตาอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด และเสื้อผ้า โดยให้หลังจากการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นทุกครั้งแล้ว

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก จัดเป็นโปรแกรมการให้ความรู้ที่จำเป็นสำหรับชุมชนต่างๆ ที่ประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งหน่วยงานต่างๆ สามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนที่เหมาะสมได้ ซึ่งลักษณะ และรูปแบบของการจัดนั้นอาจขึ้นอยู่กับความต้องการหรือความจำเป็นของชุมชนในการจัดกิจกรรมลักษณะนี้ รวมไปถึงเอกสารและสื่อที่จะใช้ประกอบการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เข้ารับการอบรมด้วย ซึ่งหากหน่วยงานใดจะนำไปประยุกต์ใช้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของโปรแกรม
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เพื่อหาความสัมพันธ์ หรือความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมนี้ไปใช้
3. วางแผนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองให้ชัดเจนทุกขั้นตอน โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดในการจัดกิจกรรม กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมในทุกขั้นตอน กำหนดสื่อและเอกสารประกอบการจัดกิจกรรม กำหนดรูปแบบในการนำเสนอความรู้ รวมไปถึงการกำหนดวิธีการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. นำแผนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ที่ได้ไปทดลองใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาขึ้นใหม่เพื่อให้เป็นโปรแกรมที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนให้มากที่สุด

5. การจัดกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดจะบังเกิดประโยชน์สูงสุดควรจะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น ผู้นำชุมชน หน่วยงานของราชการ โรงเรียน นักการศึกษา และผู้ปกครอง เพราะแนวทางในการป้องกันปัญหาเสพติดจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงจะได้ผลดีที่สุด

6. เวลาในการจัดกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้น สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ความต้องการหรือความจำเป็นของชุมชนนั้นๆ

7. โปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง เรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดที่พัฒนาขึ้นนี้ถือเป็นโปรแกรมเฉพาะสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย แต่สามารถจะประยุกต์ใช้ได้กับกลุ่มผู้ปกครองกลุ่มอื่นๆ ได้ เพียงแต่จะต้องปรับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนกลุ่มใหม่ ส่วนรูปแบบในการดำเนินการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองสามารถจะประยุกต์หรือเพิ่มเติมขึ้นได้ เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันปัญหาในระดับครอบครัว

2. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการป้องกันปัญหาเสพติดในกลุ่มผู้ปกครองกลุ่มอื่นๆ ด้วย เช่น กลุ่มผู้ปกครองเด็กวัยเด็กตอนปลาย กลุ่มผู้ปกครองเด็กวัยรุ่น และกลุ่มผู้ปกครองที่ยังไม่มีบุตร ทั้งนี้เพื่อเป็นการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ที่ต่อเนื่องและครอบคลุมกับกลุ่มผู้ปกครองทุกกลุ่ม เพราะปัญหายาเสพติดสามารถแพร่ระบาดได้ในเด็กทุกวัย

3. ควรมีการศึกษาและวิจัยถึงรูปแบบการสร้างทักษะชีวิตที่จำเป็นให้กับเด็ก อันจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาต่างๆ ให้กับเด็กได้ ไม่เฉพาะปัญหายาเสพติดเท่านั้น อาจรวมไปถึงปัญหาเรื่องเพศ ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ และปัญหาสังคมอื่นๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด . 2542 . **โครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (โครงการ D.A.R.E. ประเทศไทย)** . กรุงเทพมหานคร . สำนักงานตำรวจแห่งชาติ .

การศึกษานอกโรงเรียน , กรม . 2541 . **เทคนิคการสอนแนวใหม่** . กรุงเทพมหานคร . รัชสีการพิมพ์ .

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ . 2528 . **จิตวิทยาการศึกษา ฉบับปรับปรุงใหม่** . กรุงเทพมหานคร . ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .

กองบรรณาธิการ . 2544 . **วิธีฝึกเด็กให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติด . วารสาร สานปฏิรูป . ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 เมษายน 2544.**

กิตติศักดิ์ เกตุนุติ . 2540 . **การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสมองพิการ .** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ . 2541 . **ครอบครัวฝ่าวิกฤติ : แนวคิดพิชิตความทุกข์ครอบครัวไทยในยุคนี้** . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร . ชัดเชสมี่เดีย .

เกียรติวรรณ อมาตยกุล . 2534 . **การศึกษา ชีวิตและความสุข** .ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . (เอกสารอัดสำเนา)

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ,สำนักงาน . 2540 . **หลักสูตรก่อนประถมศึกษา อายุ 3-6 ปี** . กรุงเทพมหานคร .

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด , สำนักงาน . 2544 . **ความรู้เรื่องยาและสารเสพติด** . [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.oncb.go.th> [15 ตุลาคม 2545]

เจนจิรา คงสุข . 2540 . **การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา** . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

- ฉันทนา ภาคบงกช . 2528 . **การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย** . เอกสารประกอบการ
เรียนวิชา ปช 541 การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- ชามี อัฐกิจและระพีพรรณ วงษ์ทอง . 2541 . **ยาเสพติดมหาภัย** . กรุงเทพมหานคร .
ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและครอบครัวของมูลนิธิคริสตจักรวันเสาร์แห่งประเทศไทย . สำนัก
พิมพ์ช่างประเสริฐ .
- ชัยพร วิชชาวุธ . 2525 . **วารสารจิตวิทยา** . กรุงเทพมหานคร . สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ .
- ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ . 2541 . **เอกสารประกอบการสอนวิชาการประเมินผลการเรียน
การสอน (2702302)** . ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดวงเดือน อ่อนน่วม . 2529 . **รูปแบบโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กสามารถพิเศษในชั้น
ประถมศึกษา** . รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ดุษฎี โยเหลา และคณะ . 2540 . **ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และติดสารระเหยของเด็กและ
เยาวชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดยโสธร** . สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- ทองเกียรติ ปิยะกะ . 2544 . **เลี้ยงลูกให้พ้นภัยยาเสพติด** . กรุงเทพมหานคร . สำนักพิมพ์มติชน .
- ธีราพร กุลนานันท์ . 2536 . **การศึกษาผลของการใช้หนังสือภาพประกอบและหนังสือภาพ
สามมิติ ในการพัฒนาความรู้เรื่อง ยาเสพติดสำหรับเด็กปฐมวัย** .
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ .
- นุดอนงค์ ทัดบัวขำ . 2540 . **การศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของ
เด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี** .
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิคม วรรณราชู . 2542 . **อบรมบ่มนิสัยลูกด้วยความรัก** . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร .
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ .
- นิภา ทองไทย . 2535 . **หลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชน
เกษตรกรรมชนบท** . ปรินญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร .
- นิรมล ช่างวัฒนชัย . 2538 . **การส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง** . **รักลูก** . 12 มกราคม 2538 .
หน้า 149-151 .
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ . 2534 . **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์** . กรุงเทพมหานคร .
การพิมพ์พระนคร .

- บุญเรียง ขจรศิลป์ . 2542 . **สถิติวิจัย 1** .พิมพ์ครั้งที่ 7 . กรุงเทพมหานคร . พี เอ็น การพิมพ์ .
- บังอร เสรีรัตน์ . 2539 . **แบบแผนการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 :**
การศึกษาพหุกรณีในจังหวัดสมุทรปราการ . วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต
 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรดุสิตบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ประคอง กรวรรณสูตร . 2538 . **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ .** กรุงเทพมหานคร .
 สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ . 2541 . **พัฒนาทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพใน**
การป้องกันโรคไม่ติดต่อในเด็กและเยาวชน . กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์ชุมนุม
 สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .
- ประสาธ อิศรปริดา . 2523 . **จิตวิทยาการเรียนรู้และการสอน .** กรุงเทพมหานคร .
 กราฟฟิคอาร์ต .
- ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ . 2539 . **การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริม**
การรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชา
 ประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ปรีชา วิหคโต และคณะ . 2540 . **การศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับ**
ประถมศึกษา . ส่วนวิจัยและพัฒนาวิชาการ สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหา
 เสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด .
- ผองจิต อินทสุวรรณ และคณะ . 2539 . **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดยาเสพติดของเยาวชน .**
 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- พรธนิภา สันติพงษ์ . 2536 . **การสร้างชุดการสอนเพื่อช่วยผู้ปกครองเตรียมความพร้อม**
ทางการอ่านแก่เด็กก่อนวัยเรียนที่ยังไม่พร้อมทางการอ่าน . วิทยานิพนธ์
 มหบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- พาชื่น เพชรภาพิพัฒน์ . 2543 . **เลี้ยงลูกสไตล์อเมริกัน .** กรุงเทพมหานคร . สำนักพิมพ์สุขภาพใจ
- พยนต์ พันธุ์ศรี . 2539 . **สภาพปัญหาเสพติดของประเทศไทยและแนวทางแก้ไข**
ปัญหาเสพติดในระดับจังหวัด . เอกสารประกอบการบรรยายในการอบรมหลักสูตร
 วิทยากรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแอมเฟตามีน . กองฝึกอบรม สำนักงานคณะกรรมการ
 ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด .
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . 2540 . **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ .** สำนักทดสอบ
 ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- ภัทรา พงศ์ศรีเพียร . 2545 . **เด็กกับการดูโทรทัศน์ . วารสารกรมสุขภาพจิต .** ปีที่ 9 ฉบับที่ 1
 เดือนมกราคม 2545 หน้า 8-9 .

ปฏิญญา ทองชัย . 2543 . **สถานการณ์และมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหา**

ยาเสพติด . กรุงเทพมหานคร . สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
มนตรีรัตน์ ธีระวิวัฒน์ และนิรัตน์ อิมามี . 2542 . **การจัดโปรแกรมป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน**

มัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี . ภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล .

ยุทธ แก้วควรชุม . 2545 . **เมื่อสายสัมพันธ์เปราะบาง . ข่าวสารกรมสุขภาพจิต** . ปีที่ 9 ฉบับที่ 4
เมษายน 2545 หน้า 8-9 .

รติชน พีรยสทธิ์ . 2539 . **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย** . กรุงเทพมหานคร . สำนักพิมพ์สุขภาพใจ
รัตนา พุ่มไพศาล และคณะ . 2531 . **วิทยาการการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน**

ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

ละเอียด วงศ์อินทร์ . 2537 . **แก้ปัญหาสุขภาพจิตกับ ดร. เดวิด รูเบน (เล่ม 1)** . สถาบัน
สุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข .

วิชาการ , กรม . 2540 . **เริ่มต้นชีวิตสดใส คู่มือการปฏิบัติงานการใช้กระบวนการแนะแนว**
เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา .

พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์การศาสนา .

วารสารณ์ รักวิจัย . 2540 . **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย** . กรุงเทพมหานคร . บริษัท ต้นอ่อน
แกรมมี จำกัด

วัฒนา มัคคสมัน . 2539 . **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบ**
โครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล .

วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

ศรีวรรณ เจริญวัฒน์ชัย . 2539 . **บทบาทของครอบครัวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคา
ติดยาเสพติดในเด็กและเยาวชน** . วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร .

ศิริรัตน์ แอดสกุล . 2541 . **ครอบครัวที่มีคุณภาพ . วิทยากร** . ปีที่ 97 ฉบับที่ 9 กันยายน 2541
(หน้า 31-33).

ศุภานัฐ เผือกคง . 2541 . **การศึกษารายกรณีนักเรียนที่ติดยาเสพติดในสถานบำบัดและ**
ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โรงพยาบาลค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

จังหวัดพิษณุโลก . วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร .

ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำเภอกันทรารมย์ . 2545 . **บรรยายสรุปการแก้ไข**
ปัญหาเสพติด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ . มปท .

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ . 2535 . **รวมบทความทางการประเมินโครงการ** . พิมพ์ครั้งที่ 3 .
กรุงเทพมหานคร . สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สันชัย วสุนธรา . 2544 . **ยาเสพติดเล็กเองก็ได้** . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร . ห้างหุ้นส่วน
สามัญนิติบุคคลสหประชาพานิชย์ .
- สุภาพจิต , กรม . 2545 . **คู่มือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวสำหรับ
ประชาชน** . กรุงเทพมหานคร . เอกสารพิมพ์เผยแพร่ ศูนย์สารนิเทศ
และประชาสัมพันธ์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข .
- สุภาพจิต , กรม . 2545 . **คุณเข้าใจผู้อื่นแค่ไหน** . กรุงเทพมหานคร เอกสารพิมพ์เผยแพร่
ศูนย์สารนิเทศและประชาสัมพันธ์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข .
- สุชาติ เลาบริพัตร . 2543 . **ทางรอด : วิกฤติและทางออกของปัญหาการระบาดของยาบ้า** .
พิมพ์ครั้งที่ 2 กองประสานการปฏิบัติการบำบัดรักษาผู้ติดยาและสารเสพติด กรมการ
แพทย์ กระทรวงสาธารณสุข .
- สุชาติ เลาบริพัตร . 2543 . **มาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเด็กและ
เยาวชน : กลไกทางสังคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด** .
(เอกสารจัดสำเนา)
- สุณิสสา เฮงสวัสดิ์ . 2542 . **การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการอบรม
เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เป็นโรคธาลัสซีเมียโดยใช้วิธีการนี้ตัวอย่าง** . วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ . 2534 . **การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย** . กรุงเทพมหานคร .
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุรพงษ์ สุวจิตตานนท์ . 2542 . **พิชิตความสำเร็จให้เด็ก ๆ ของคุณ** . พิมพ์ครั้งที่ 1 .
กรุงเทพมหานคร . เบรินมีเดีย .
- สุวัฒน์ มุทเมธา . 2523 . **การเรียนการสอนในปัจจุบัน** . กรุงเทพมหานคร . โอเดียนสโตร์ .
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ . 2545 . **จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่** . กรุงเทพมหานคร . เอกซเปอร์เน็ต .
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ . 2529 . **การศึกษานอกระบบโรงเรียน** . กรุงเทพมหานคร .
โรงพิมพ์อมรรкарพิมพ์ .
- สุจิตรา ขาวลำปาง . 2532 . **ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กปฐมวัยที่
ได้รับการจัดประสบการณ์โดยเด็กเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบภาพและครูเป็นผู้เล่า
เรื่องประกอบภาพ** . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .

สมพงษ์ จิตระดับ . 2543 . **สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย** . กรุงเทพมหานคร .

(เอกสารอัดสำเนา)

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา . 2539 . **สุขภาพจิตและความมั่นคงทางอารมณ์** .

กรุงเทพมหานคร . (ม.ป.ท.)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ . 2545 . **ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและการป้องกัน** . [ออนไลน์]

แหล่งที่มา <http://www.police.go.th> [20 ตุลาคม 2545]

ส่วนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด . 2545 .

ความรู้เรื่อง ยาเสพติด . กรุงเทพมหานคร . สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด .

สมคิด อิศระวัฒน์ . 2543 . **การสอนผู้ใหญ่** . กรุงเทพมหานคร . จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ .

อุ้นตา นพคุณ . 2530 . **แก้ปัญหาเป็น** . กรุงเทพมหานคร . โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

อุ้นตา นพคุณ . 2527 , **การเรียนการสอนผู้ใหญ่เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์** .

กรุงเทพมหานคร . กรุงเทพมหานครการพิมพ์ .

อุ้นตา นพคุณ . 2530 . **การศึกษานอกระบบโรงเรียน** . กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์เจริญผล .

อุมาพร ตรังคสมบัติ . 2542 . **สร้างวินัยให้ลูกคุณ** . กรุงเทพมหานคร . บริษัท ศูนย์วิจัยและ

พัฒนาครอบครัว จำกัด .

อุมาพร ตรังคสมบัติ . 2541 . **จิตวิทยาและการให้คำปรึกษาครอบครัว** . กรุงเทพมหานคร .

เฟื่องฟ้าพรินติ้ง .

อรุณี หรอดาล . 2537 . **ผู้ปกครองกับการจัดการปฐมวัยศึกษา . ประมวลสารชุดวิชา หลักการ**

และแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา . หน่วยที่ 15 เล่มที่ 4 นนทบุรี . สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .

อาชัญญา รัตนอุบล . 2540 **กระบวนการฝึกอบรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน**

กรุงเทพมหานคร . บริษัท ประชาชน จำกัด .

อาชัญญา รัตนอุบล . 2542 . **การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่** .

ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

อาชัญญา รัตนอุบล . 2544 . **การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน** . ภาควิชา

การศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

อโณทัย อุบลสวัสดิ์ . 2535 . **ผลของการจัดกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีต่อทักษะ**

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กก่อนวัยเรียน . วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

อรุณรัตน์ พิมพ์สุตะ . 2533 . การศึกษาความเข้าใจอารมณ์ที่แท้จริงและอารมณ์ที่ปรากฏ
ทางใบหน้าในเด็กอายุ 4 – 6 ปี . ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา
ปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
หน่วยศึกษานิเทศก์ สปอ. บางป่อ สปจ. สมุทรปราการ . 2538 . โครงการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อป้องกันการใช้สิ่งเสพติดในโรงเรียน
ประถมศึกษา . (เอกสารอัดสำเนา 2)

ภาษาอังกฤษ

- Apps, J. W ,1981 . *The adult learner on campus* . Chicago : follett Publishing
Company .
- Britz, J. 1993 . *Problem solving in early childhood classrooms*. [On-line].
Available from : <http://thailis.uni.net.th/eric/detail.nsp> [2002 , November 20]
- Brookfield,S. D , 1991 . *The skillful teacher* . San Francisco : Jossey-Bass.
- Brundage, D. H . and Dorothy ,M. , 1980 . *Adult learning : principles and
their application to program planning*. Ontario, Canada : Ministry of Education .
- Cranton,P. , 1989 . *Planning Instruction for adult learners*. Ontario, Canada :
Wall Thomson .
- Cranton,P. , 1993 . *Planning Instruction for adult learners*. Toronto : Wall Thomson
- Diamondstone, J. M. Design 1980 . *Leading and evaluating workshops for teachers
and parent : A manual for trainers and leadership personnel in early
childhood education* . London : High/Scope press.
- Dinkmeyer, D. 1989 . *Parenting young children*. American Guidance Service, Circle
Pines , Minnesota.
- Draves, A.W.,1984 . *How to teach adults*. Kansas : Lern .
- Irwin, R. 1988 . *Drugs: A prevention approach in early childhood*. Australian early
childhood resource booklets No.4 . [On-line]. Available from :
<http://thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp> [2002 , October 18]
- Lindeman, E.L.,1962 . *The meaning of adult education* . Montral ; Harvest House Ltd.,

- MacKinnon, B. H. 2000 . **Early childhood special educators' knowledge about and attitudes toward children with a history of prenatal exposure to crack/cocaine** . [On-line]. Available from :
<http://thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp> [2002 , October 18]
- Rollin, S.A . 2000 . **The evolution of a community-based drug prevention program for youth**. [On-line]. Available from :
<http://thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp> [2002 , October 18]
- Verduin, J. R. , 1977 . **Adults teaching adults** . San Diego, California: University Associates, Inc .
- Verduin, J. R , Jr., Harr G Miller and Charles E .Greer , 1987 . **Adults teaching adults**. San Diego, California. : University Associates, Inc .
- Verginia A, O'Connell . 1992 . **Level of presented self-esteem of young children attending early childhood centres** . . [On-line]. Available from :
<http://thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp> [2002 , November 20]

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล
อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร.นิภา ณีสกุล
พยาบาลวิชาชีพ 7 ฝ่ายนโยบายและแผน โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี
3. อาจารย์ สุกัญญา กาญจนกิจ
อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยา

คำชี้แจง ข้อสอบมีทั้งสิ้น 15 ข้อ ให้ผู้ปกครองทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับ ตัวเลือกในข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ยาเสพติดหมายถึงอะไร

- ก. ยาหรือสารเคมีที่เสพนานๆ จะมีโทษต่อร่างกาย
- ข. ยาหรือสารเคมีที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
- ค. ยาหรือสารเคมีทุกชนิด

2. ข้อใดต่อไปนี้เป็นไม่ใช่ยาเสพติด

- ก. ยานอนหลับ
- ข. เห็ดขี้ควาย
- ค. ยาแก้ปวด ลดไข้

3. อาการ "ลงแดง" เกิดจากอะไร

- ก. ความทรمانจากการขาดยา
- ข. พิษของยาบ้าที่เข้าทำลายสมอง
- ค. การเสพยาเกินขนาด

4. ยาเสพติดชนิดใดที่สามารถติดได้ทันที หากลองแม้เพียงครั้งเดียว

- ก. เหล้า บุหรี่
- ข. ยาบ้า
- ค. เฮโรอีน

5. ยาบ้า เป็นยาเสพติดประเภทใด

- ก. ประเภทกดประสาท
- ข. ประเภทกระตุ้นประสาท
- ค. ประเภทหลอนประสาท

6. หากเสพยาบ้าจะเกิดผลต่อร่างกายอย่างไร

- ก. กระปรี้กระเปร่า นอนไม่หลับ
- ข. ไม่ตอบสนองต่อสิ่งใด มึนงง
- ค. เคลิบเคลิ้ม ผันเฟื่อง

7. ยาเสพติดชนิดใดที่ออกฤทธิ์ กดประสาท กระตุ้นประสาทและหลอนประสาทในตัวเดียว
- ก. กัญชา
 - ข. ยาบ้า
 - ค. กาว ทินเนอร์
8. ยาเสพติดชนิดใด โดยส่วนใหญ่แล้วเด็กมักจะลองก่อนชนิดอื่น
- ก. ยาบ้า
 - ข. เหล้า บุหรี่
 - ค. กาว ทินเนอร์
9. ในปัจจุบันมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดประมาณกี่คน
- ก. 1 ล้านคน
 - ข. 2 ล้านคน
 - ค. 3 ล้านคน
10. ปัจจุบัน ยาเสพติดชนิดใดที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว
- ก. เหล้า บุหรี่
 - ข. ยาบ้า
 - ค. เฮโรอีน
11. คนกลุ่มใดที่มีแนวโน้มว่าจะติดยาเสพติดมากขึ้น
- ก. กลุ่มเด็กและเยาวชน
 - ข. กลุ่มคนทำงานก่อสร้าง
 - ค. กลุ่มคนขับรถบรรทุก
12. แต่เดิม ยาบ้ามักนิยมใช้ในกลุ่มใด
- ก. กลุ่มนักเรียน นักศึกษา
 - ข. กลุ่มผู้ใช้แรงงาน
 - ค. กลุ่มคนวัยทำงาน
13. ยาเสพติดชนิดใดที่เด็กและเยาวชนเข้าไปข้องเกี่ยวมากที่สุด
- ก. ยาบ้า
 - ข. กัญชา
 - ค. สารระเหย

14. สถานที่ใดที่ยาเสพติดแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว

- ก. โรงเรียน
- ข. โรงหนัง
- ค. โรงพยาบาล

15. ข้อใดเป็นสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

- ก. โรงพยาบาลธัญญารักษ์
- ข. โรงพยาบาลศรีธัญญา
- ค. โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเงื่อนไขดังนี้

คะแนน 4	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนน 3	หมายถึง	เห็นด้วย
คะแนน 2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
คะแนน 1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
1. พ่อแม่ควรจะให้ความสำคัญกับการทำงานหาเงินมากกว่าจะมานั่งคุยกับลูกเรื่องต่างๆ ไป				
2. เวลาสำหรับเอาใจใส่ลูกถือเป็นเวลาที่มีค่ามากที่สุด เพื่อเป็นการป้องกันลูกให้พ้นภัยยาเสพติด				
3. เมื่อลูกพูดอะไรให้เราฟัง เราควรจะสนใจในคำพูดของเขา เพราะจะได้เข้าใจลูกมากขึ้น ไม่ควรมองว่าไร้สาระ				
4. พ่อแม่ควรจะพูดกับลูกดีๆ ถึงแม้เขาจะทำอะไรผิดก็ตาม				
5. เด็กที่รักตนเองและมีความมั่นใจในตนเองสูง มักสามารถปฏิเสธยาเสพติดได้				
6. เราไม่ควรชื่นชมหรือยกย่องลูก เพราะจะทำให้เด็กหลงตัวเอง ไม่ยอมฟังใคร				
7. เด็กที่หนีออกจากบ้าน สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะเบื่อบ้าน พ่อแม่เข้มงวดมาก จนไม่สามารถจะทนอยู่ในบ้านได้				
8. ถ้าเด็กเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด เราควรกักบริเวณทันที หรือลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อให้หลบจำ				
9. หน้าที่ของลูกคือเรียนหนังสืออย่างเดียว พ่อแม่ไม่ควรมอบหมายหน้าที่อื่นให้ลูก เพราะจะทำให้ลูกเรียนไม่เก่ง สู้เพื่อนไม่ได้				
10. เด็กที่อารมณ์ร้าย ชอบทำลายข้าวของ และเอาแต่ใจตนเองนั้น มีโอกาสที่จะฟังพยายาเสพติดได้				

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
11. ถ้าลูกโกรธหรือเครียดมากๆ เราควรจะให้ลูกทานยาแก้เครียด ซึ่งจะช่วยระงับอารมณ์เหล่านี้ได้				
12. พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจกับเพื่อนๆ ของลูก แต่ควรจะได้ใจกับลูกของตนเองมากกว่า				
13. เราควรจะสอนเรื่องยาเสพติดให้ลูกบ่อยๆ โดยพูดคุยกันง่ายๆ บรรยายภาคไม่เครียด				
14. หน้าที่ในการสอนเรื่องยาเสพติดเป็นหน้าที่ของคุณ เพราะคุณมีความรู้มากกว่าพ่อแม่				
15. การฝึกเด็กให้รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ เขาจะเอาตัวรอดได้เมื่อถูกชักชวนให้เสพยา				
16. เด็กวัยอนุบาลมักไม่มีปัญหา พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฝึกการแก้ปัญหาให้ ควรรอให้โตกว่านี้				
17. ปัญหาสำหรับเด็กอนุบาลเป็นปัญหาเล็กน้อย เช่น ทะเลาะกัน ส่วนปัญหาเรื่องยาเสพติดในเด็กคงไม่มีเกิดขึ้น				
18. เด็กที่จะติดหรือไม่ติดยาเสพติด ส่วนหนึ่งมักเกิดจากไม่รู้จักรากปฏิบัติที่หนักแน่น				
19. การสอนให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติด ใช้ได้เฉพาะในเด็กโตเท่านั้น ส่วนเด็กอนุบาลไม่ควรสอนเพราะไกลตัวเกินไป				
20. หน้าที่ในการสอนเรื่องทักษะการปฏิเสธยาเสพติด ควรร่วมมือกันสอนระหว่างครูกับพ่อแม่				

**แบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง
เรื่องการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก**

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจ ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะตลอดระยะเวลาในการเข้าร่วมโปรแกรมของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นและความพึงพอใจจากการเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม ด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม ด้านความเหมาะสมของเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม ด้านความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้และด้านอื่นๆ

ตอนที่ 2 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมโปรแกรม เป็นข้อคำถามที่ท่านสามารถจะเสนอแนะได้อย่างอิสระในด้านต่างๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นและความพึงพอใจจากการเข้าร่วมโปรแกรม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อคำถามแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม			
1.1 ระยะเวลาการจัดกิจกรรมครั้งละ 2 ชั่วโมงเหมาะสมเพียงใด			
1.2 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 ครั้งเหมาะสมเพียงใด			
1.3 ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม 10.00 – 12.00 น. เหมาะสมเพียงใด			
2. ด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม			
2.1 ท่านพึงพอใจต่อกิจกรรมต่างๆ ที่เข้าร่วมเพียงใด			
2.2 ท่านพึงพอใจต่อการชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดิทัศน์เพียงใด			
2.3 ท่านพึงพอใจต่อการแสดงความคิดเห็นหลังจากชมเรื่องราวจากซีดี-รอมและวีดิทัศน์เพียงใด			
3. ด้านความเหมาะสมของเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม			
3.1 ท่านคิดว่าคู่มือผู้ปกครองมีความเหมาะสมเพียงใด			
3.2 ท่านคิดว่าซีดี-รอมมีความเหมาะสมเพียงใด			
3.3 ท่านคิดว่าวีดิทัศน์มีความเหมาะสมเพียงใด			
3.4 ท่านคิดว่าแบบฝึกประกอบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงใด			
4. ด้านความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้			
4.1 ท่านได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรมเพียงใด			
4.2 ท่านคิดว่าจะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เพียงใด			
4.3 ท่านคิดว่าความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปเผยแพร่แก่ผู้อื่นได้เพียงใด			

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
5. ด้านอื่นๆ			
5.1 สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเหมาะสมเพียงใด			
5.2 คุณลักษณะของผู้ให้ความรู้ในการจัดโปรแกรมมีความเหมาะสมเพียงใด			

ตอนที่ 2 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมโปรแกรม

1. ปัญหาที่ท่านพบระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรม คือ

.....

.....

.....

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในด้านต่อไปนี้

2.1 ด้านระยะเวลา

.....

.....

2.2 ด้านการจัดกิจกรรม

.....

.....

2.3 ด้านเอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรม

.....

.....

2.4 ด้านความรู้ที่ได้รับและการนำไปใช้

.....

.....

2.5 ด้านอื่นๆ

.....

.....

ภาคผนวก ค
การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ตารางที่ 5 การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับเนื้อหาของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด (Item – Objective Congruency Index: IOC)

ข้อคำถาม	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ความหมาย
	+1	0	-1		
1	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
2	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
3	0	1	2	-0.66	ไม่ตรงตามเนื้อหา
4	1	1	1	0.00	ไม่ตรงตามเนื้อหา
5	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
6	2	1	0	0.66	ตรงตามเนื้อหา
7	2	1	0	0.66	ตรงตามเนื้อหา
8	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
9	2	1	0	0.66	ตรงตามเนื้อหา
10	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
11	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
12	1	1	1	0.00	ไม่ตรงตามเนื้อหา
13	2	1	0	0.66	ตรงตามเนื้อหา
14	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
15	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
16	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
17	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
18	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
19	1	2	0	0.33	ไม่ตรงตามเนื้อหา
20	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
21	3	0	0	1.00	ตรงตามเนื้อหา
22	1	2	0	0.33	ไม่ตรงตามเนื้อหา
23	0	0	3	-1.00	ไม่ตรงตามเนื้อหา
24	2	1	0	0.66	ตรงตามเนื้อหา
25	2	1	0	0.66	ตรงตามเนื้อหา

ตารางที่ 6 คะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของกลุ่ม Try-out

คนที่	ข้อที่															$\sum X$	$\sum X^2$	H/L H=สูง L=ต่ำ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	5	25	-
2	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	11	121	H
3	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	8	64	H
4	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	4	16	L
5	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	4	16	L
6	0	1	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	10	100	H
7	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	10	100	H
8	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	5	25	-
9	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	5	25	-
10	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	3	9	L
11	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	4	16	L
12	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	4	16	L
13	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	11	121	H
14	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	11	121	H
15	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	5	25	-
16	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	5	25	-
17	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	5	25	-
18	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	4	16	L
19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	4	16	L
20	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	11	121	H
21	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	3	9	L
22	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	11	121	H
23	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	8	64	H
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	3	9	L
25	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	10	100	H
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	3	9	L
27	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	8	64	H
28	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	11	121	H
29	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	9	L
30	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	4	16	L

ตารางที่ 6 (ต่อ)

คนที่	ข้อที่															$\sum X$	$\sum X^2$	H/L H=สูง L=ต่ำ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	4	16	L
32	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	7	49	H
33	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	8	64	H
34	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	5	25	-
35	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	5	25	-
36	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	10	100	H
37	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	8	64	H
38	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	3	9	L
39	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	5	25	-
40	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	8	64	H
41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	L
42	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	13	169	H
43	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	3	9	L
44	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	5	25	-
45	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	13	169	H
46	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	3	9	L
47	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	4	16	L
48	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	4	16	L
49	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	4	16	L
50	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	10	100	H
$\sum x$	26	13	17	12	16	12	11	33	15	27	31	17	39	33	16	316	2496	
p	.52	.26	.34	.24	.32	.24	.22	.66	.3	.54	.62	.34	.78	.66	.32			
r	.4	.36	.36	.48	.20	.32	.44	.36	.48	.28	.32	.24	.28	.20	.28			
R_H	15	10	12	12	9	9	11	17	13	15	17	8	19	14	10			
R_L	5	1	3	0	4	1	0	8	1	8	9	2	12	9	3			
p	.52	.26	.34	.24	.32	.24	.22	.66	.3	.54	.62	.34	.78	.66	.32			
q	.48	.74	.66	.76	.68	.76	.78	.34	.7	.46	.38	.66	.22	.34	.68			
pq	.24	.19	.22	.18	.21	.18	.17	.22	.21	.24	.23	.22	.17	.22	.21			
	96	24	44	24	76	24	16	44		84	56	44	16	44	76			
																		$\sum pq = 3.1768$
$S_t^2 = 10.1812$																		$r_{tt} = 0.73$

ตารางที่ 7 ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติด

ข้อ	ค่าระดับความยาก (P)	ค่าอำนาจจำแนก(r)
1	0.52	0.4
2	0.26	0.36
3	0.34	0.36
4	0.24	0.48
5	0.32	0.20
6	0.24	0.32
7	0.22	0.44
8	0.66	0.36
9	0.3	0.48
10	0.54	0.28
11	0.62	0.32
12	0.34	0.24
13	0.78	0.28
14	0.66	0.20
15	0.32	0.28

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 การหาค่าความสอดคล้องของข้อสอบกับเนื้อหา ของแบบสอบถามความคิดเห็น
เกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด (Item – Objective Congruency Index: IOC)

ข้อความ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ความ หมาย
	+1	0	-1		
1. พ่อแม่ที่ดี ควรรู้จักพูดคุยกับลูกทุกเรื่อง และสนใจในตัว ตัวของลูก ไม่ปล่อยปละละเลย	1	1	1	0.00	ไม่ตรง*
2. ถ้าพ่อแม่คนใด ชอบดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่ ลูกมักจะ เอาอย่าง	0	2	1	-0.33	ไม่ตรง
3. พ่อแม่ควรจะให้ความสำคัญกับการทำงานหาเงินมาก กว่าจะคุยกับลูกเรื่องทั่วไป	3	0	0	1.00	ตรง**
4. เวลาสำหรับเอาใจใส่ลูกถือเป็นเวลาที่มีค่ามากที่สุด เพื่อเป็นการป้องกันลูกให้พ้นภัยยาเสพติด	3	0	0	1.00	ตรง
5. ถ้ารู้ว่าลูกเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด เราต้องรีบขู่ ลูกไว้ เพื่อจะได้ไม่กล้าเข้าไปยุ่งอีก	1	2	0	0.33	ไม่ตรง
6. เมื่อลูกพูดอะไรให้เราฟัง เราควรจะสนใจในคำพูดของ เขา เพราะจะได้เข้าใจลูกมากขึ้น ไม่ควรมองว่าไร้สาระ	3	0	0	1.00	ตรง
7. คำพูดของเด็กมักเชื่อถือไม่ได้ เพราะเด็กยังเล็กมาก	1	2	0	0.33	ไม่ตรง
8. พ่อแม่ต้องพูดกับลูกกับลูกดีๆ ถึงแม้เขาจะทำอะไร ผิดมาก็ตาม	2	1	0	0.66	ตรง
9. เด็กที่รักตนเองและมีความมั่นใจในตนเองสูง มัก สามารถปฏิเสธยาเสพติดได้	3	0	0	1.00	ตรง
10. เราไม่ควรชื่นชมหรือยกย่องลูก เพราะจะทำให้เด็ก หลงตัวเอง ไม่ยอมฟังใคร	3	0	0	1.00	ตรง
11. พ่อแม่ควรสอนให้เด็กเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน อย่า ไปขี้ดใจใคร เพราะเพื่อนอาจจะไม่รักก็ได้	2	1	0	0.66	ตรง
12. การตีเมื่อลูกทำผิดอาจจะทำให้เด็กขาดความเชื่อ มั่นในตนเอง ไม่กล้าทำอะไรอีก ฉะนั้นพ่อแม่ควรหลีกเลี่ยงข้อนี้	2	1	0	0.66	ตรง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ความหมาย
	+1	0	-1		
13. พ่อแม่ต้องวางกฎ ระเบียบในบ้านให้เคร่งครัด เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้	2	1	0	0.66	ตรง
14. เด็กที่หนีออกจากบ้าน สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะเบื่อ บ้าน พ่อแม่เข้มงวดมาก จนไม่สามารถจะทนอยู่ในบ้านได้	3	0	0	1.00	ตรง
15. พ่อแม่ต้องเข้มงวดกับลูกมากๆ เพื่อป้องกันไม่ให้คบเพื่อนไม่ดี หรือห้ามออกจากบ้านถ้าไม่จำเป็น	1	1	1	0.00	ไม่ตรง
16. ถ้าเด็กเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด เราควรกักบริเวณทันที หรือลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อให้หลานจำ	3	0	0	1.00	ตรง
17. หน้าที่ของลูกคือเรียนหนังสืออย่างเดียว พ่อแม่ไม่ควรมอบหมายหน้าที่อื่นให้ลูก เพราะจะทำให้ลูกเรียนไม่เก่ง สู้เพื่อนไม่ได้	3	0	0	1.00	ตรง
18. เราไม่ควรให้ลูกออกมาช่วยงานสังคม เช่น งานวัด งานโรงเรียน เพราะลูกเราอาจเข้าไปติดยาเสพติดจากเพื่อนๆ ได้	2	1	0	0.66	ตรง
19. เด็กที่อารมณ์ร้าย ชอบทำลายข้าวของ และเอาแต่ใจตนเองนั้น มีโอกาสที่จะพึ่งพายาเสพติดได้	2	1	0	0.66	ตรง
20. เราไม่ควรจะไปใส่ใจกับลูก เมื่อเขาเกิดอารมณ์ร้าย โมโห หรือเครียด แต่ควรจะอยู่ห่างๆ สักพักเขาก็คงเงียบไปเอง	2	1	0	0.66	ตรง
21. ถ้าเราโกรธหรือเครียดมากๆ เราควรจะทานยาแก้เครียด ซึ่งจะช่วยระงับอารมณ์เหล่านี้ได้	3	0	0	1.00	ตรง
22. หากเกิดอารมณ์โกรธมากๆ จนทนไม่ได้ เราควรหาทางแก้แค้น เพื่อจะได้สบายใจขึ้น	2	1	0	0.66	ตรง
23. พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องให้ความสนใจกับเพื่อนๆ ของลูก แต่ควรจะใส่ใจกับลูกของตนเองมากกว่า	3	0	0	1.00	ตรง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ความหมาย
	+1	0	-1		
24. เพื่อนๆ ของลูกไม่มีอิทธิพลพอจะชักนำลูกของเราไปติดยาเสพติดได้	2	1	0	0.66	ตรง
25. เราควรจะสอนเรื่องยาเสพติดให้ลูกบ่อยๆ โดยพูดคุยกันง่ายๆ บรรยายกาศไม่เครียด	3	0	0	1.00	ตรง
26. หน้าที่ในการสอนเรื่องยาเสพติดเป็นหน้าที่ของคุณ เพราะคุณมีความรู้มากกว่าพ่อแม่	3	0	0	1.00	ตรง
27. ยาเสพติดเป็นสิ่งที่อันตรายมากสำหรับเด็ก เพื่อเป็นการป้องกันเราอย่าให้ลูกของเรา รู้จักจะเป็นการดีที่สุด	3	0	0	1.00	ตรง
28. การสอนเรื่องยาเสพติดให้ลูก ควรเริ่มเมื่อเขาเป็นวัยรุ่นแล้ว เพราะเป็นวัยที่เด็กอยากรู้ อยากรลองของใหม่ๆ	3	0	0	1.00	ตรง
29. การฝึกเด็กให้รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ เขาจะเอาตัวรอดได้เมื่อถูกชักชวนให้เสพยา	3	0	0	1.00	ตรง
30. เด็กที่คิดเองไม่เป็น ขอบให้เพื่อนคิดแทน มักถูกชักชวนให้ทำในสิ่งที่ไม่ดีได้ง่าย	3	0	0	1.00	ตรง
31. เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่ส่งเสริมให้คิดเป็นตัดสินใจเป็น จะมีความเชื่อมั่นในตนเองและรู้สึกว่าคุณเองเป็นคนมีคุณค่า	3	0	0	1.00	ตรง
32. ถ้าเด็กเกิดปัญหา ผู้ที่จะช่วยฝึกให้เขารู้จักแก้ปัญหา คือพ่อแม่	2	1	0	0.66	ตรง
33. เด็กวัยอนุบาลมักไม่มีปัญหา พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องฝึกการแก้ปัญหาให้ ควรรอให้โตกว่านี้	3	0	0	1.00	ตรง
34. ปัญหาสำหรับเด็กอนุบาลเป็นปัญหาเล็กน้อย เช่น ทะเลาะกัน ส่วนปัญหาเรื่องยาเสพติดในเด็กคงไม่มีเกิดขึ้น	3	0	0	1.00	ตรง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ความ หมาย
	+1	0	-1		
35. คำโฆษณาชวนเชื่อในโทรทัศน์ ไม่มีอิทธิพลต่อเด็ก เพราะไม่ใช่ความจริง เช่น โฆษณาเหล้า เบียร์ เพราะ ถึงอย่างไรเด็กก็ไม่เชื่ออยู่แล้ว	1	2	0	0.33	ไม่ตรง
36. เมื่อเด็กถูกชักชวน เราไม่ควรเข้าไปแนะนำเขามาก นัก ปล่อยให้เขาคิดเอง แก้ปัญหาเองเขาจะได้เรียนรู้ การปฏิเสธยาเสพติดได้ดีขึ้น	2	1	0	0.66	ตรง
37. ทักษะชีวิตและทักษะในการต้านแรงกดดันจาก เพื่อน เป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการติดยาเสพติด	1	2	0	0.33	ไม่ตรง
38. เด็กที่จะติดหรือไม่ติดยาเสพติด มักเกิดจากไม่รู้จัก การปฏิเสธที่หนักแน่น	3	0	0	1.00	ตรง
39. การสอนให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติด ใช้ได้เฉพาะในเด็ก โตเท่านั้น ส่วนเด็กอนุบาลไม่ควรสอนเพราะใกล้ตัวเกินไป	3	0	0	1.00	ตรง
40. หน้าที่ในการสอนเรื่องทักษะการปฏิเสธยาเสพติด ควรร่วมมือกันสอนระหว่างครูกับพ่อแม่	3	0	0	1.00	ตรง

หมายเหตุ *ไม่ตรง หมายถึง ไม่ตรงตามเนื้อหา

**ตรง หมายถึง ตรงตามเนื้อหา

คนข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	$\sum x$	$\sum x^2$
1	1	3	3	3	2	1	4	2	2	2	2	1	3	1	4	2	1	2	1	3	43	1849
2	3	3	3	3	2	2	2	3	4	3	3	3	4	3	3	3	3	2	3	4	59	3481
3	3	3	3	4	2	3	3	2	3	3	4	3	3	3	3	3	2	3	3	4	60	3600
4	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	3	2	2	3	2	2	52	2704
5	2	4	3	3	3	2	2	3	1	3	4	2	2	1	4	3	2	4	3	3	54	2916
6	2	4	4	3	3	3	3	2	3	3	2	3	3	3	4	2	2	3	2	3	57	3249
7	2	3	4	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	4	3	2	2	3	4	57	3249
8	3	4	3	3	3	3	3	2	3	4	2	2	2	4	3	3	2	3	2	3	58	3364
9	3	4	4	3	3	1	1	3	2	4	4	3	4	2	4	3	4	4	3	3	62	3844
10	2	3	3	3	3	2	2	2	3	3	3	1	3	3	4	2	2	3	3	3	53	2809
11	1	4	4	4	4	1	1	3	1	4	4	1	4	1	4	2	1	4	3	4	55	3025
12	2	3	3	3	3	2	2	2	3	2	3	2	2	3	2	2	3	3	2	3	50	2500
13	2	3	3	3	3	3	3	1	1	1	3	2	3	4	4	2	2	2	2	3	50	2500
14	1	3	3	4	2	3	3	4	3	4	3	4	1	2	3	3	2	3	2	4	57	3249
15	1	4	3	4	3	2	2	2	2	2	3	2	3	2	3	3	2	3	2	3	51	2601
16	2	3	3	3	3	2	2	2	2	3	3	2	3	2	3	3	2	3	2	3	51	2601
17	2	4	4	4	4	1	1	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	3	4	56	3136
18	3	3	2	3	4	1	1	2	2	4	4	3	4	2	3	2	3	2	2	4	54	2916
19	3	4	3	3	4	2	2	2	2	4	4	3	4	2	3	2	3	3	2	3	58	3364
20	4	4	3	4	4	2	2	2	2	4	4	3	4	2	3	2	3	3	2	3	60	3600
21	2	4	3	3	3	2	2	3	3	3	3	1	3	2	3	3	3	3	3	3	55	3025
22	2	3	4	4	3	4	4	3	1	2	3	2	3	2	4	2	2	3	1	3	55	3025
23	2	3	3	3	2	1	1	3	1	2	2	1	3	2	3	2	1	3	2	4	44	1936
24	3	2	3	3	2	1	1	3	2	2	2	3	2	2	3	2	1	2	3	4	46	2116
25	2	3	2	3	2	3	3	3	2	3	2	3	3	4	3	3	1	3	1	4	53	2809
26	2	2	2	3	3	1	1	2	2	2	3	2	3	2	2	3	2	2	2	4	45	2025
27	3	4	3	4	3	4	3	4	2	4	2	4	3	4	3	4	4	4	3	3	68	4624
28	3	4	3	4	3	4	2	3	2	3	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	66	4356
29	2	3	3	4	3	3	1	3	1	4	2	3	2	3	2	3	3	3	2	3	53	2809
30	3	4	3	4	3	4	2	3	2	3	2	3	4	4	3	4	4	3	1	2	61	3721
31	2	3	2	2	3	2	1	2	3	4	3	2	3	3	2	1	1	2	2	2	45	2025
32	2	3	2	2	3	2	1	2	3	4	2	3	3	3	3	2	2	2	2	3	49	2401
33	2	4	3	3	3	2	2	3	3	3	3	4	3	4	3	4	2	3	2	3	59	3481
34	3	2	3	2	2	3	2	2	2	4	2	2	2	2	3	1	1	2	2	2	44	1936
35	3	2	3	2	4	2	2	3	1	3	3	4	3	4	3	4	3	4	2	4	59	3481
36	3	3	3	2	2	4	2	3	2	4	3	2	3	2	2	3	2	2	2	4	53	2809
37	4	2	3	2	4	3	2	3	2	2	2	3	2	2	3	2	1	2	3	4	51	2601
38	2	3	3	3	3	2	2	2	2	3	3	4	3	4	3	4	3	4	2	4	59	3481
39	3	3	3	2	4	3	2	3	4	2	3	2	3	4	2	3	2	2	3	4	57	3249
40	4	4	3	3	4	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	2	2	4	3	4	60	3600
41	4	3	3	1	1	1	4	3	4	3	4	3	3	3	3	4	3	3	3	4	60	3600
42	2	4	4	3	1	4	1	2	1	1	3	1	3	3	3	4	2	2	2	4	50	2500
43	2	4	3	3	2	3	1	2	3	2	3	2	4	2	4	2	3	4	3	4	56	3136
44	2	4	4	3	3	3	2	3	4	1	2	2	3	1	2	2	3	2	3	4	53	2809
45	2	4	3	3	4	4	4	2	3	2	4	3	4	2	4	3	3	3	4	4	65	4225
46	2	4	4	4	3	1	2	3	2	4	1	1	3	1	3	2	1	3	3	3	50	2500
47	3	3	4	3	3	3	3	4	2	3	2	3	1	3	4	4	3	2	3	3	59	3481
48	2	4	2	4	3	3	4	2	3	2	1	1	4	2	4	3	2	3	2	4	55	3025
49	3	4	4	2	4	2	1	2	1	2	2	1	3	2	2	3	2	2	2	4	48	2304
50	2	4	3	3	3	3	2	3	3	4	3	2	3	3	4	2	3	2	3	3	58	3364
$\sum x$	121	168	155	152	146	120	107	129	116	144	141	122	149	127	157	134	114	141	119	171	2733	151011
\bar{X}	2.4	3.4	3	3	3	2	2	3	2	3	3	2	3	3	3	3	2	3	2	3	54.66	
$\sum x^2$	14641	28224	24025	21316	21316	14400	11449	16641	13456	20736	19881	14884	22201	16129	24649	17956	12996	19881	14161	29241	378183	
S.D.	0.76	0.7	0.6	0.7	0.8	1	0.9	0.6	0.9	0.9	0.8	0.9	0.7	0.9	0.7	0.8	0.8	0.7	0.7	0.6	0.855829	0.7324
S	0.58	0.4	0.3	0.5	0.6	0.9	0.9	0.4	0.8	0.8	0.6	0.9	0.5	0.8	0.4	0.7	0.7	0.5	0.4	0.4	12.27714	33.167
																					$\alpha =$	0.673

ตารางที่ 13 คะแนนจากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด

ผู้ปกครองคนที่	ผลการทดสอบ		D	D^2
	ก่อน(Pre-test)	หลัง(Post-test)		
1	8	15	7	49
2	7	14	7	49
3	6	13	7	49
4	5	14	9	81
5	5	15	10	100
6	6	13	7	49
7	5	13	8	64
8	7	15	8	64
9	3	14	11	121
10	4	13	9	81
11	3	12	9	81
12	3	12	9	81
13	2	11	9	81
14	5	13	8	64
15	6	13	7	49
16	7	12	5	25
17	7	13	6	36
18	8	14	6	36
19	8	14	6	36
20	7	13	6	36
21	7	14	7	49
22	5	13	8	64
23	9	15	6	36
24	5	12	7	49
25	6	14	8	64
ΣX	144	334		
\bar{X}	5.76	13.36	$\Sigma D = 190$	$\Sigma D^2 = 1494$

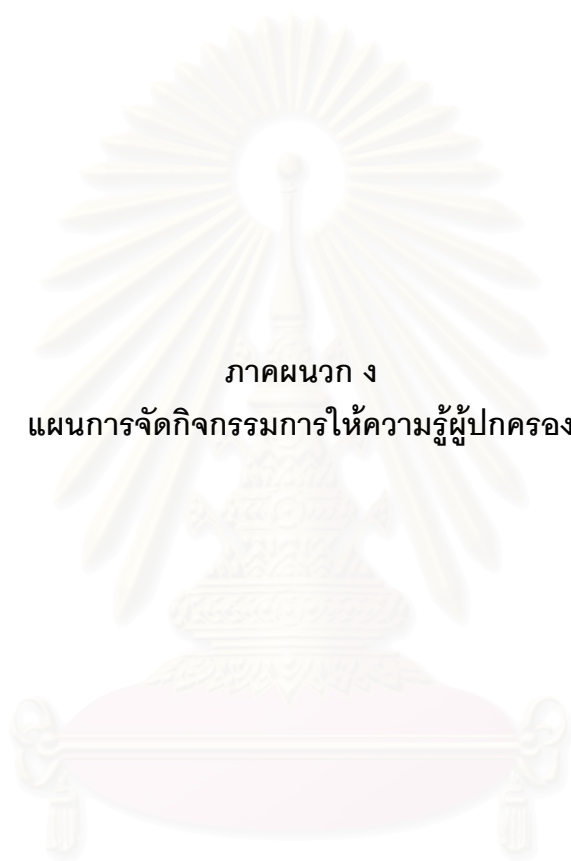
ตารางที่ 14 คะแนนจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด

ข้อที่	ผู้ปกครองคนที่																									$\sum X$	\bar{X}	$\sum X^2$	SD			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25							
1	pre	3	3	3	2	2	2	3	3	2	1	2	2	1	1	2	2	3	3	4	2	2	2	3	2	2	57	2.28	143	0.7		
	post	4	4	4	3	4	4	4	4	4	3	4	3	3	3	4	3	4	4	4	4	4	3	4	4	4	93	3.72	351	0.5		
2	pre	3	3	3	4	4	3	4	4	3	4	3	3	3	4	3	4	3	4	4	4	3	3	2	3	2	83	3.32	285	0.6		
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	3	98	3.92	386	0.3		
3	pre	3	3	3	3	4	4	3	4	3	4	3	3	3	3	3	4	2	3	3	3	4	3	3	2	2	78	3.28	252	0.8		
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	100	4	400	0		
4	pre	3	4	2	3	3	3	3	3	3	4	3	3	4	4	3	4	3	3	4	3	4	3	3	3	3	81	3.24	269	0.5		
	post	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	99	3.96	393	0.2		
5	pre	2	2	2	3	3	3	3	3	3	4	3	3	2	3	3	4	4	4	4	4	3	3	2	2	2	3	73	2.92	225	0.7	
	post	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	3	4	93	3.72	351	0.5	
6	pre	2	3	3	3	2	3	3	1	2	1	2	3	3	2	2	1	1	2	2	2	4	1	1	3	1	52	2.08	126	0.9		
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	3	97	3.88	379	0.3	
7	pre	3	2	3	3	2	2	3	3	2	3	2	1	4	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2	3	2	58	2.32	150	0.8		
	post	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	3	3	3	4	3	4	4	4	4	4	3	4	4	92	3.68	344	0.5	
8	pre	3	3	3	2	2	2	2	3	2	3	4	3	2	2	2	3	2	3	3	2	2	1	2	2	1	59	2.36	151	0.7		
	post	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	3	97	3.88	379	0.3	
9	pre	4	3	3	1	3	3	2	2	3	1	3	1	3	2	2	3	2	2	2	2	3	1	1	2	2	2	56	2.24	142	0.8	
	post	4	4	4	3	4	4	3	4	4	3	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	85	3.4	295	0.5	
10	pre	3	3	3	3	3	3	3	4	3	4	2	1	4	2	3	3	4	4	4	4	3	2	2	2	3	2	73	2.92	229	0.8	
	post	3	4	4	4	4	3	3	4	3	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4	3	3	4	3	90	3.6	330	0.5	
11	pre	3	4	2	4	2	3	4	4	3	4	3	3	2	3	3	3	4	4	4	4	3	3	2	2	2	3	77	3.08	251	0.8	
	post	4	4	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	95	3.8	365	0.4	
12	pre	3	3	3	2	3	3	2	3	1	1	2	2	4	2	2	3	3	3	3	3	1	2	1	3	3	2	60	2.4	160	0.8	
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	99	3.96	393	0.2	
13	pre	4	3	3	2	3	3	2	4	3	4	2	3	1	3	3	3	4	4	4	4	3	3	3	2	3	3	75	3	239	0.8	
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	100	4	400	0	
14	pre	3	3	2	1	3	3	2	2	3	1	3	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4	2	58	2.32	148	0.7	
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2	3	3	4	4	4	3	3	95	3.8	367	0.5	
15	pre	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	2	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	2	82	3.28	278	0.6	
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	100	4	400	0	
16	pre	3	3	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	3	2	2	2	3	3	61	2.44	155	0.5
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	89	3.56	323	0.5
17	pre	3	2	2	2	2	2	3	4	2	1	3	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	1	1	1	2	55	2.2	135	0.8	
	post	4	3	3	2	3	4	3	4	3	3	4	4	3	4	4	4	3	4	4	4	4	4	3	4	3	4	88	3.52	318	0.6	
18	pre	2	3	3	4	3	3	3	4	3	4	3	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2	73	2.92	221	0.6	
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	100	4	400	0	
19	pre	3	3	3	3	2	3	2	3	3	3	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	1	2	3	1	2	59	2.36	149	0.6	
	post	4	4	3	3	4	3	4	3	3	4	4	3	3	3	4	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4	3	88	3.52	316	0.5	
20	pre	4	3	2	3	3	4	3	3	3	4	3	3	4	3	3	4	4	3	3	3	3	3	4	4	4	4	85	3.4	297	0.6	
	post	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	100	4	400	0	
$\sum X$ Pre-test		60	60	53	54	96	57	57	64	53	57	52	50	55	51	51	58	55	59	61	55	53	44	46	52	45	1358	54.32				
$\sum X$ Posttest		79	78	75	75	78	78	77	79	77	75	77	77	76	73	75	74	76	75	77	77	75	73	73	77	73	1899	75.96				

ตารางที่ 15 คะแนนความคิดเห็นจากแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรม

คนที่	ความคิดเห็นจากการเข้าร่วมโปรแกรม														
	เวลาจัดกิจกรรม			ความพึงพอใจ			ความเหมาะสม				ความรู้ที่ได้รับ			อื่นๆ	
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2
1	2	3	2	3	2	2	3	2	1	3	3	3	2	3	3
2	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3
3	2	2	3	2	3	2	2	3	2	2	2	3	3	2	2
4	3	2	2	3	3	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3
5	2	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3
6	2	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3
7	2	2	2	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3
8	3	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
9	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3
10	3	2	3	3	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3
11	2	2	3	3	3	3	2	2	2	3	3	3	3	3	3
12	3	2	2	3	3	3	2	2	2	2	3	3	2	3	3
13	2	2	1	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3
14	2	2	2	3	3	3	2	3	2	2	3	3	2	3	3
15	2	2	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3
16	3	3	2	3	2	2	1	2	2	2	3	2	1	2	3
17	2	2	3	2	2	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2
18	2	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	3	3
19	2	3	2	2	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3
20	2	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3
21	2	3	1	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2	3	2
22	3	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	3	3	2	3
23	3	2	2	3	2	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3
24	2	2	3	2	3	2	3	3	3	3	2	3	3	2	3
25	3	2	2	2	2	2	3	2	3	3	2	2	3	2	2
$\sum x$	58	54	54	68	66	65	66	67	65	70	69	67	60	66	71
\bar{X}	2.32	2.16	2.16	2.72	2.64	2.6	2.64	2.68	2.6	2.8	2.76	2.68	2.4	2.64	2.84
$\sum x^2$	140	122	130	192	180	177	182	185	177	200	195	200	152	180	205
S.D.	0.47	0.47	0.74	0.54	0.48	0.57	0.56	0.47	0.57	0.4	0.43	0.92	0.57	0.48	0.37

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 1

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
ยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญของชาติ มีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมข้องเกี่ยวกับยาเสพติดถึง 3 ล้านคนและมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นเรื่อยๆ	1. เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด 2. เพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน	-สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดในปัจจุบัน	1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม 2. ให้ผู้ปกครองทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดและแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลเด็กให้พ้นภัยยาเสพติด 3. ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากวีดิทัศน์ป้องกันปัญหา ยาเสพติด กลุ่มประชาชน ชูต “เรื่องน่ารู้ ตอน เรื่องจริงผ่านจอ” โดยใช้เวลา 10 นาที 4. ผู้วิจัยเริ่มสนทนากับผู้ปกครอง จากการชม โดยใช้คำถามนำ เช่น ท่านเคยเห็นเหตุการณ์แบบนี้หรือไม่ ท่านรู้สึกอย่างไรต่อภาพเหตุการณ์ที่เห็น ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านมีโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ อย่างไร 5. กระตุ้นให้ผู้ปกครองพูดคุย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับชม ตลอดจนซักถามผู้วิจัย 6. สรุปความรู้และข้อคิดที่ได้ โดยทั้งผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันสรุป	1. แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด 2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลเด็กให้พ้นภัยยาเสพติด 3. คอมพิวเตอร์และโทรทัศน์ 4. วีดิทัศน์เรื่อง เรื่องจริงผ่านจอ	1. คะแนนจากการทดสอบความรู้ – ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด 2. การร่วมแสดงความคิดเห็น

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 2

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
<p>ความรู้เกี่ยวกับ ยาเสพติด นับว่าเป็น สิ่งสำคัญมากที่ทุกคนต้องรู้และเข้าใจอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองเด็กจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้เรื่องนี้ เพื่อไปถ่ายทอดแก่บุตรหลานที่กำลังเติบโต และมีโอกาสเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดมากขึ้นทุกขณะ</p>	<p>เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดอย่างถูกต้อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมาย 2. ความสำคัญ 3. ประเภทของยาเสพติด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม 2. ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รอม ผ่านจอโทรทัศน์ในเรื่อง ยาเสพติดคืออะไร โดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที 3. หลังจากชมแล้ว ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครอง ชุดดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติดและแนะนำให้ผู้ปกครองดูเนื้อหาในคู่มือ เรื่อง ยาเสพติดคืออะไร 4. กระตุ้นให้ผู้ปกครองพูดคุย โดยผู้วิจัยแสดงความคิดเห็นร่วม เช่น ท่านเคยเห็นยาเสพติดประเภทใดบ้าง ในชุมชนของเรามียาเสพติดชนิดใด ตลอดจนซักถามผู้วิจัย 5. ให้ผู้ปกครองชมวีดีทัศน์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแต่ละประเภท เรื่อง “เส้นตาย” โดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที 6. ผู้วิจัยและผู้ปกครองพูดคุยและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทและชนิดของยาเสพติด รวมทั้งผลที่เกิดต่อร่างกายเมื่อเสพ ตลอดจนซักถามผู้วิจัยเพิ่มเติม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ซีดี-รอมสรุปเนื้อหาเรื่อง ยาเสพติดคืออะไร 2. คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์ 3. คู่มือผู้ปกครอง ชุดดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด 4. วีดีทัศน์ เรื่อง “เส้นตาย” 	<p>สังเกตจากการร่วมกิจกรรมและการแสดงความคิดเห็นตอนท้ายของการทำกิจกรรม</p>

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 3

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
ครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันแรกที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เด็กรอดพ้นจากปัญหายาเสพติดได้ และบุคคลที่สำคัญที่สุดคือพ่อแม่ซึ่งจะต้องมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือเด็ก โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัย	<p>1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็กอนุบาลและรู้จักบทบาทของตนในการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก</p> <p>2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองสามารถสังเกตสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็กและการรู้จักบทบาทของตนในการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็ก</p>	<p>1. เข้าใจเด็กอนุบาลและความสำคัญของพ่อแม่</p> <p>2. สัญญาณอันตรายที่ควรระวังเมื่อพบว่าคุณลักษณะที่มีพฤติกรรมที่ผิดปกติ</p> <p>3. สาเหตุที่เด็กติดยาเสพติด</p>	<p>1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม</p> <p>2. ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รวม เรื่อง เด็กอนุบาลกับพ่อแม่ สัญญาณอันตรายที่ควรระวังและทำไมเด็กจึงติดยาโดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที</p> <p>3. ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครอง ชุด ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด และคู่มือหา เรื่อง เด็กอนุบาลกับพ่อแม่ สัญญาณอันตรายที่ควรระวังและทำไมเด็กจึงติดยา</p> <p>4. ผู้ปกครองและผู้วิจัยพูดคุยและแสดงความคิดเห็น</p> <p>5. ผู้วิจัยเชิญผู้ที่เคยติดยาเสพติด มาเล่าถึงสาเหตุของการติดและอาการที่เกิดขึ้น โดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที</p> <p>6. ให้ผู้ปกครองอาสาสมัครออกมาเล่าสาเหตุและการสังเกตอาการผู้ที่ติดยาเสพติดจากประสบการณ์ของตนเอง และเปิดโอกาสให้สมาชิกคนอื่นได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม</p>	<p>1. ซีดี-รวมสรุปเนื้อหาเรื่อง เด็กอนุบาลกับพ่อแม่ สัญญาณอันตรายที่ควรระวัง และทำไมเด็กจึงติดยา</p> <p>2. ผู้ที่เคยติดยาเสพติด</p> <p>3. คอมพิวเตอร์และโทรทัศน์</p> <p>4. คู่มือผู้ปกครอง ชุด ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด</p>	สังเกตการแสดงความคิดเห็นช่วงท้ายของการทำกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 (ต่อ)

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
			<p>5. ผู้วิจัยยกตัวอย่างเด็กที่ติดยาเสพติดเนื่องจากขาดพ่อแม่ดูแล ให้ความรัก ความอบอุ่น โดยยกตัวอย่างจากบุคคลจริง แล้วให้ผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็น และหาวิธีทางช่วยเหลือที่เหมาะสม</p> <p>6. สรุปความรู้และข้อคิดที่ได้ โดยทั้งผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันสรุป</p>		

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 4

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
<p>วิธีการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดที่ดี อีกวิธีคือ การเรียนรู้เทคนิควิธี 10 เทคนิค เพื่อจะได้นำเทคนิคเหล่านี้ไปใช้ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็ก</p> <p>เทคนิคที่ 1 คือ การใช้เวลาแบบใหม่ นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นมาก เพราะปัจจุบันพ่อแม่ มักมองข้าม ความสำคัญของเวลาไป</p>	<p>1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจใน ในเรื่องการ จัดเวลาที่เหมาะสม และการสื่อสารกับลูก</p> <p>2. เพื่อให้ผู้ปกครอง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้เพื่อป้องกัน ปัญหาสุขภาพเสพติดที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก</p>	<p>10 เทคนิควิธีช่วยลูก ให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 คือ จัดเวลาแบบใหม่ และใส่ใจการพูดจา</p>	<p>1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอน การทำกิจกรรม</p> <p>2. ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รอม เรื่อง 10 เทคนิค วิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 “จัดเวลาแบบใหม่และใส่ใจการพูดจา”</p> <p>3. ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครอง และแนะนำให้ผู้ปกครองดูเนื้อหาเรื่อง 10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 คือ “จัดเวลาแบบใหม่และใส่ใจการพูดจา”</p> <p>4. กระตุ้นให้ผู้ปกครองพูดคุย แสดงความคิดเห็นจากการ ชม ตลอดจนซักถามผู้วิจัย</p> <p>5. แบ่งกลุ่มผู้ปกครองออกเป็น 3 กลุ่ม แล้วชี้แจงการทำ กิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ปกครองทั้ง 3 กลุ่ม เล่นบทบาทสมมติ เรื่องการพูดกับลูก โดยให้แต่ละกลุ่มเสนอการพูดกับลูกในสถานการณ์ต่างๆ เช่น เมื่อลูก ทำผิดหรือเมื่อลูกทำความดี แล้วให้แต่ละกลุ่มระดม ความคิดเห็น</p>	<p>1. ซีดี-รอมสรุปเนื้อหาเรื่อง 10 เทคนิค วิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 “จัดเวลาแบบใหม่ และใส่ใจการพูดจา”</p> <p>2. คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์</p> <p>3. คู่มือผู้ปกครอง ชุดดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด</p> <p>4. แบบฝึกเทคนิคจัดเวลาแบบใหม่และใส่ใจการพูดจา</p>	<p>สังเกตการร่วมกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และแบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ</p>

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 4 (ต่อ)

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
<p>เทคนิคที่ 2 ใส่ใจ การพูดจา การสื่อสารถือว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อทุกคน พ่อแม่จำเป็นต้องเรียนรู้การพูดและการฟังลูก เพื่อจะได้สร้างความรู้สึที่ดีต่อกันและให้กำลังใจกันเวลาที่เกิดปัญหา</p>			<p>6. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลจากการระดมความคิดเห็น โดยเล่นบทบาทสมมุติและเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่นได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม</p> <p>7. สรุปความรู้และข้อคิดที่ได้ โดยทั้งผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันสรุป</p> <p>8. ผู้วิจัยแจกแบบฝึกเทคนิคการจัดเวลาแบบใหม่ และใส่ใจการพูดจา ให้ผู้ปกครองลองทำและนำกลับไปลองฝึกที่บ้านเพิ่มเติม</p>		

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 5

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
ถ้าเด็กรู้จักรักตนเองและมองโลกในแง่ดี จะทำให้เด็กสามารถหนีห่างจากยาเสพติดได้ ฉะนั้นพ่อแม่ต้องหมั่นสร้างเทคนิคนี้ให้เกิดขึ้นกับลูกให้ได้	1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การสร้างคุณค่าในตนเอง 2. เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำเทคนิคการสร้างคุณค่าในตนเองไปฝึกให้ลูกได้	เทคนิค “สร้างคุณค่าในตนเอง”	1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม 2. ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รอม เรื่อง เทคนิค “สร้างคุณค่าในตนเอง” 3. ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้ปกครองดูเนื้อหาในคู่มือผู้ปกครองในเรื่อง 10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 3 “สร้างคุณค่าในตนเอง” 4. ผู้วิจัยแลกเปลี่ยนความรู้เรื่อง เทคนิค “สร้างคุณค่าในตนเอง” เช่น การสอนให้รักตนเอง การรู้จักชมเชยลูก การให้กำลังใจลูก การรู้จักตีเมื่อลูกทำผิด การสอนให้ลูกเคารพกฎ กติกา โดยให้ผู้ปกครองระดมความคิดเห็นและนำเสนอวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับลูกหลานของตนเอง และให้อาสาสมัครออกมาแนะนำพูดและแนะนำวิธีการที่เหมาะสม 5. ผู้วิจัยแจกแบบฝึก การสร้างคุณค่าในตนเอง ให้ผู้ปกครองลองทำและนำกลับไปลองฝึกที่บ้านเพิ่มเติม 6. สรุปความรู้และข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม	1. ซีดี-รอมสรุปเนื้อหาเรื่อง เทคนิค “สร้างคุณค่าในตนเอง” 2. คอมพิวเตอร์และโทรทัศน์ 3. แบบฝึกเทคนิคสร้างคุณค่าในตนเอง	สังเกตการร่วมกิจกรรมและการแสดงความคิดเห็น

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 6

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
<p>การที่เด็กเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบ้าน ส่วนหนึ่งมาจากพ่อแม่ชอบตั้งความหวัง ตั้งกฎ ระเบียบที่เคร่งครัดกับลูกมากเกินไป จนเป็นเหตุให้ลูกออกมาหาเพื่อน และอาจจะชวนกันเสพยาเสพติดได้ และการมอบหมายหน้าที่ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมครอบครัวก็เป็นการฝึกความรับผิดชอบและลดเวลาว่างของเด็กได้</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ เรื่อง การสร้างกฎ ระเบียบที่เหมาะสมในบ้านและนำไปใช้ได้</p> <p>2. เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้เรื่อง การมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมให้ลูกทำและสามารถจะนำไปใช้ได้</p>	<p>เทคนิค “กฎ ระเบียบอย่าเคร่งเกินไป และมอบหมายหน้าที่ให้ดูแล”</p>	<p>1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม</p> <p>2. ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รอม เรื่อง “กฎระเบียบอย่าเคร่งเกินไป และมอบหมายหน้าที่ให้ดูแล”</p> <p>3. ผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็นและเปรียบเทียบระหว่างกฎ ระเบียบที่เหมาะสม กับไม่เหมาะสมว่ามีผลต่อเด็กอย่างไร</p> <p>4. แบ่งกลุ่มผู้ปกครองออกเป็น 2 กลุ่ม ชี้แจงการทำกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยแบบฝึก การสร้างกฎ ระเบียบที่เหมาะสม เช่น แบบสำรวจกฎ ระเบียบที่เกิดขึ้นในบ้าน แบบการตั้งกฎ ระเบียบเรื่องยาเสพติด</p> <p>5. ผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมอบหมายหน้าที่ให้ลูกตามความเหมาะสม</p> <p>6. ให้ทั้งสองกลุ่มออกมานำเสนอวิธีการที่เหมาะสมพร้อมทั้งร่วมกันวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสียของแต่ละแบบ</p> <p>7. ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครองและแนะนำให้ดูเนื้อหา เรื่อง เทคนิค “กฎ ระเบียบอย่าเคร่งมากเกินไป และมอบหมายหน้าที่ให้ดูแล”</p>	<p>1. ซีดี-รอมสรุปเนื้อหาเรื่อง เทคนิค “กฎ ระเบียบอย่าเคร่งเกินไป และมอบหมายหน้าที่ให้ดูแล”</p> <p>2. คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์</p> <p>3. คู่มือผู้ปกครอง ชุดดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด</p> <p>4. แบบฝึกเทคนิคกฎ ระเบียบอย่าเคร่งมากเกินไป</p>	<p>สังเกตการร่วมกิจกรรมและการแสดงความคิดเห็น</p>

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 7

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
<p>คนที่ไม่สามารถจะควบคุมอารมณ์หรือความรู้สึกของตนเองได้นั้น มักจะตัดสินใจทำอะไรที่ผิดพลาดและไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมา เด็กที่ติดยาบางรายก็เช่นกัน เมื่อเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี โกรธหรือเครียดอาจจะพึ่งพายาเสพติดเพื่อให้ลืมความทุกข์ได้ ฉะนั้นพ่อแม่ต้องฝึกให้เด็กรู้จักจัดการกับอารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านั้น</p>	<p>เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การจัดการกับอารมณ์</p> <p>ปรวนแปรและสามารถนำไปฝึกให้ตนเองและลูกหลานได้</p>	<p>เทคนิค “อารมณ์ปรวนแปรต้องรีบจัดการ”</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม 2.ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รอม เรื่อง เทคนิค “อารมณ์ปรวนแปรต้องรีบจัดการ” 3.ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครองและแนะนำให้ดูเนื้อหา เรื่อง เทคนิค “อารมณ์ปรวนแปรต้องรีบจัดการ” 4.ให้ผู้ปกครองทำแบบสำรวจอารมณ์ที่ปรวนแปรของตนเอง หลังจากนั้นผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็นจากแบบสำรวจ แล้วมาวิเคราะห์หาสาเหตุ และผลเสียที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ที่ปรวนแปรเหล่านั้น 5.ผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันฝึกการระงับอารมณ์โกรธและอารมณ์เครียดที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การฝึกการหายใจเข้า-ออก การนับ 1-10 การนั่งสมาธิ การหนีออกจากสถานที่นั้นๆ การระบายอารมณ์กับเป้าแทน 6.ให้แต่ละคนทำแบบฝึกการจัดการกับอารมณ์ที่ปรวนแปรและนำกลับไปฝึกที่บ้านเพิ่มเติม 	<ol style="list-style-type: none"> 1.ซีดี-รอมสรุปเนื้อหาเรื่อง เทคนิค “อารมณ์ปรวนแปรต้องรีบจัดการ” 2.คอมพิวเตอร์และโทรทัศน์ 3.คู่มือผู้ปกครอง ชุดดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด 4.แบบฝึกเทคนิคอารมณ์ปรวนแปรต้องรีบจัดการ 	<p>สังเกตการร่วมกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการทำงานแบบฝึก</p>

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 8

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
เพื่อนของลูกเป็นอีกคนที่สำคัญมาก และมีอิทธิพลอย่างสูงที่จะนำพาเด็กไปติดยาเสพติดได้ พ่อแม่จึงไม่ควรมองข้ามความสำคัญข้อนี้ไป การสร้างความรู้เรื่องยาเสพติดให้แก่เด็กก็เป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้ลูกรู้ถึงพิษภัยอันตรายของมันแต่ต้องเป็นการสร้างความรู้ในบรรยากาศที่สบายๆ พูดคุยเป็นเรื่องในชีวิตประจำวัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูกได้ 2. เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถสร้างความรู้เรื่องยาเสพติดให้ลูกได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 	เทคนิค “เพื่อนลูกก็สำคัญต้องคุ้นเคยไว้ และ ยาเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ลูกต้องรู้”	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม 2. ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รวม เรื่อง เทคนิค “เพื่อนลูกก็สำคัญต้องคุ้นเคยไว้ และยาเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ลูกต้องรู้” 3. ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครองและแนะนำให้ดูเนื้อหา เรื่อง เทคนิค “เพื่อนลูกก็สำคัญต้องคุ้นเคยไว้ และยาเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ลูกต้องรู้” 4. ผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันแสดงความคิดเห็นและร่วมเสนอแนะวิธีการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนของลูก 5. ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์การสร้างความรู้เรื่องยาเสพติดขึ้นมา เช่น เวลาเย็นๆ หลังรับประทานอาหาร เวลานั่งรถไปส่งลูกที่โรงเรียน เวลาพาลูกไปเที่ยว เวลาที่เห็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับยาเสพติด แล้วให้ผู้ปกครองทุกคนร่วมกันหาวิธีสร้างความรู้เรื่องยาเสพติด หาวิธีการพูดคุยการสอนที่เหมาะสม แล้วมาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน 6. ให้ผู้ปกครองทำแบบฝึกเทคนิคการสร้างความรู้เรื่องยาเสพติดและนำกลับไปฝึกที่บ้านเพิ่มเติม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ซีดี-รวมสรุปเนื้อหาเรื่อง เทคนิค “เพื่อนลูกก็สำคัญต้องคุ้นเคยไว้ และยาเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ลูกต้องรู้” 2. คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์ 3. คู่มือผู้ปกครอง ชุดดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด 4. แบบฝึกเทคนิค ยาเสพติดเป็นเรื่องใหญ่ลูกต้องรู้ 	สังเกตการร่วมกิจกรรมและการแสดงความคิดเห็น

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 9

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
การรู้จักการคิด ตัดสินใจเป็นและ สามารถแก้ปัญหาได้ นั้น นับว่าเป็นทักษะ ที่จำเป็นในการดำรง ชีวิต โดยเฉพาะการรู้ จักคิดแยกแยะว่าสิ่ง ไหนดี ไม่ดีสามารถ นำมาใช้ในการหลีกเลี่ยง ปัญหาเสพ ติดได้ พ่อแม่ควรฝึก ให้เด็กรู้จักคิดเป็น ตัดสินใจเป็นและแก้ ปัญหาที่เกิดขึ้นได้	เพื่อให้พ่อแม่รู้จักการ คิด ตัดสินใจ และ การแก้ปัญหา พร้อมทั้งสามารถนำ ไปถ่ายทอดให้เกิดกับ ลูกได้	เทคนิค “กล้าตัดสินใจ ใจควบคู่กับแก้ ปัญหา”	1.สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอน การทำกิจกรรม 2.ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รวม เรื่อง เทคนิค “กล้าตัดสินใจควบคู่กับแก้ปัญหา” 3.ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครองและแนะนำให้ดูเนื้อ หา เรื่อง เทคนิค “กล้าตัดสินใจควบคู่กับแก้ปัญหา” 3.ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นมา เช่น กลับจาก โรงเรียนอยากดูทีวี แต่ถ้าดูแล้วจะทำการบ้านไม่ทัน ถูก ครูตี เล่นเตะบอลกับเพื่อนๆ แล้วบอลกระเด็นไปถูก กระจกแตก วันนี้ต้องไปร่วมงานสังสรรค์กับเพื่อน แล้วให้ผู้ปกครองลองฝึกคิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 4.ผู้วิจัยแจกแบบฝึกเทคนิค“กล้าตัดสินใจควบคู่กับแก้ ปัญหา”ให้ผู้ปกครองทำและนำกลับไปฝึกที่บ้านเพิ่มเติม 5.ร่วมกันสรุปความรู้ ข้อคิดที่ได้และแสดงความคิดเห็น ร่วมกัน	1.ซีดี-รวมสรุปเนื้อ หาเรื่อง เทคนิค “กล้าตัดสินใจควบคู่ กับแก้ปัญหา” 3.คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์ 4.คู่มือผู้ปกครอง ชุด ดูแลลูกอย่างไรให้ พ้นภัยยาเสพติด 5.แบบฝึกเทคนิค กล้าตัดสินใจควบคู่ กับแก้ปัญหา	สังเกตการแสดง ความคิดเห็นและ การตอบคำถาม

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 10

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
<p>การปฏิบัติเยาะเย้ย ติด เป็นทางออกที่ดี ทางหนึ่งของเด็กและ เป็นทักษะที่จำเป็น ถึงแม้เด็กจะถูกเลี้ยง มาดีแต่ถ้าเขาไม่ สามารถปฏิเสธ หรือ ทนต่อแรงกดดันได้ ก็ ไม่อาจจะหนีห่างจาก เยาะเย้ยติดได้</p> <p>เทคนิควิธีทั้ง 10 เทคนิคมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างมาก ที่พ่อแม่ต้องสอนให้ ลูกหลานตนเองรู้และ สามารถนำไปใช้ใน สถานการณ์ต่างๆ ได้</p>	<p>1. เพื่อให้ผู้ปกครองมี ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการปฏิเสธ เยาะเย้ย และสามารถ ถ่ายทอดแก่ลูกหลาน ของตนเองได้</p> <p>2. เพื่อให้ผู้ปกครอง สามารถนำความรู้ที่ ได้จากการฝึกแต่ละ เทคนิควิธีไปสอนให้ ลูกหลานของตนเอง ได้</p>	<p>1. เทคนิค “สร้าง ทักษะการปฏิเสธ เยาะเย้ยติด”</p> <p>2. สรุปเนื้อหาเรื่องเยาะ เย้ยติดทุกสัปดาห์</p>	<p>1.สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอน การทำกิจกรรม</p> <p>2.ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รอม เรื่อง “เทคนิค “สร้างทักษะการปฏิเสธเยาะเย้ยติด”</p> <p>3.ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครองและแนะนำให้ดูเนื้อ หา เรื่อง เทคนิค “สร้างทักษะการปฏิเสธเยาะเย้ยติด”</p> <p>4.ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นมา เช่น เมื่อเด็กถูก ชักชวนให้สูบบุหรี่หรือดื่มเหล้า เมื่อเด็กต้องอยู่ในโรง เรียนที่มีเยาะเย้ยติดระบอบอย่างหนัก เมื่อเด็กเห็น คน แปลกหน้าเข้ามาที่โรงเรียนและเข้ามาถามเรา สมมุติ ว่าผู้ปกครองเป็นเด็ก จะปฏิเสธอย่างไร และจะถ่ายทอด เทคนิคนี้แก่ลูกอย่างไร</p> <p>5.ให้ผู้ปกครองชม วีดีทัศน์โฆษณาชวนเชื่อ เครื่องดื่ม มีนมเมายี่ห้อหนึ่งจากทางโทรทัศน์ ซึ่งมีนักร้องเพลงเพื่อ ชีวิตชื่อดังเป็นผู้นำเสนอ แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น</p> <p>6.ให้ผู้ปกครองทำแบบฝึกการสร้างทักษะการปฏิเสธเยาะ เย้ยติดและนำกลับไปทำที่บ้านเพิ่มเติม</p>	<p>1.ซีดี-รอมสรุปเนื้อ หาเรื่อง เทคนิค “สร้างทักษะการ ปฏิเสธเยาะเย้ยติด”</p> <p>2.คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์</p> <p>3.คู่มือผู้ปกครอง ชุด ดูแลลูกอย่างไรให้ พ้นภัยเยาะเย้ยติด</p> <p>4.แบบฝึกเทคนิค สร้างทักษะการ ปฏิเสธเยาะเย้ยติด</p> <p>5.แนวคำถาม จาก การศึกษาทุก สัปดาห์</p>	<p>1.สังเกตการแสดง ความคิดเห็นและ การร่วมกิจกรรม</p> <p>2.คะแนนจากการทำ แบบทดสอบ</p>

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 10 (ต่อ)

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
			<p>7. ผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันสรุปความรู้และข้อคิดที่ได้จากการศึกษาตลอดทุกสัปดาห์ที่ผ่านมา ทั้งจากการชมเรื่องราวจากวีดิทัศน์ ซีดี – รอม และจากการศึกษาในคู่มือผู้ปกครองที่แจกให้ รวมทั้งการร่วมกันทำกิจกรรมโดยการประมวลคำถาม เกี่ยวกับการศึกษาทุกสัปดาห์</p> <p>8. ให้ผู้ปกครองทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติด แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดและทำแบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรมฯ</p>	<p>6. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด</p> <p>3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด</p> <p>4. แบบสอบถามความคิดเห็นการเข้าร่วมโปรแกรมฯ</p>	<p>2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถาม</p>

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ประกอบการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารและสื่อประกอบการจัดกิจกรรม ครั้งที่ 4

1. แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 4
2. ซีดี-รวมสรุปเนื้อหา เรื่อง 10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 คือ จัดเวลาแบบใหม่ และใส่ใจการพูดจา
3. คอมพิวเตอร์และโทรทัศน์
4. คู่มือผู้ปกครอง ชูต ดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด
5. เอกสารสำหรับผู้จัด ได้แก่ ใบความรู้ที่ 6 เรื่อง การจัดเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว และ ใบความรู้ ที่ 7 เรื่อง การสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว
6. แบบสำรวจเวลา
7. แบบสำรวจความสำคัญของกิจกรรม
8. แบบสำรวจการสื่อสารของตนเอง
9. แบบฝึกการพูดในสถานการณ์ต่างๆ

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 4

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
<p>วิธีการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดที่ดี อีกวิธีคือ การเรียนรู้เทคนิควิธี 10 เทคนิค เพื่อจะได้นำเทคนิคเหล่านี้ไปใช้ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็ก</p> <p>เทคนิคที่ 1 คือ การจัดเวลาแบบใหม่ นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นมาก เพราะปัจจุบันพ่อแม่ มักมองข้าม ความสำคัญของเวลาไป</p>	<p>1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจใน ในเรื่องการจัดเวลาที่เหมาะสม และการสื่อสารกับลูก</p> <p>2. เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้เพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก</p>	<p>10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 คือ จัดเวลาแบบใหม่ และใส่ใจการพูดจา</p>	<p>1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม</p> <p>2. ให้ผู้ปกครองชมเรื่องราวจากซีดี-รอม เรื่อง 10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 “จัดเวลาแบบใหม่และใส่ใจการพูดจา”</p> <p>3. ผู้วิจัยแจกหนังสือคู่มือผู้ปกครอง และแนะนำให้ผู้ปกครองดูเนื้อหาเรื่อง 10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 คือ “จัดเวลาแบบใหม่และใส่ใจการพูดจา”</p> <p>4. กระตุ้นให้ผู้ปกครองพูดคุย แสดงความคิดเห็นจากการชม ตลอดจนซักถามผู้วิจัย</p> <p>5. แบ่งกลุ่มผู้ปกครองออกเป็น 3 กลุ่ม แล้วชี้แจงการทำกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ปกครองทั้ง 3 กลุ่ม เล่นบทบาทสมมติ เรื่องการพูดกับลูก โดยให้แต่ละกลุ่มเสนอการพูดกับลูกในสถานการณ์ต่างๆ เช่น เมื่อลูกทำผิดหรือเมื่อลูกทำความดี แล้วให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็น</p>	<p>1. ซีดี-รอมสรุปเนื้อหาเรื่อง 10 เทคนิควิธีช่วยลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เทคนิคที่ 1และ2 “จัดเวลาแบบใหม่ และใส่ใจการพูดจา”</p> <p>2. คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์</p> <p>3. คู่มือผู้ปกครอง ชุดดูแลลูกอย่างไรให้พ้นภัยยาเสพติด</p> <p>4. แบบฝึกเทคนิคจัดเวลาแบบใหม่และใส่ใจการพูดจา</p>	<p>สังเกตการร่วมกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และแบบฝึกที่ผู้ปกครองทำ</p>

แผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 4 (ต่อ)

แนวคิด	จุดมุ่งหมาย	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการสอน	ประเมินผล
<p>เทคนิคที่ 2 ใส่ใจ การพูดจา การสื่อสาร สื่อถึงความสำคัญอย่างมากต่อ ทุกคน พ่อแม่จำเป็นต้องเรียนรู้การพูด และการฟังลูก เพื่อ จะได้สร้างความรู้สึกร่วม ที่ดีต่อกันและให้ กำลังใจกันเวลาที่ เกิดปัญหา</p>			<p>6. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลจากการระดมความคิดเห็น โดยเล่นบทบาทสมมติและเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่น ได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม</p> <p>7. สรุปความรู้และข้อคิดที่ได้ โดยทั้งผู้วิจัยและผู้ปกครอง ร่วมกันสรุป</p> <p>8. ผู้วิจัยแจกแบบฝึกเทคนิคการจัดเวลาแบบใหม่ และใส่ ใจการพูดจา ให้ผู้ปกครองลองทำและนำกลับไปลองฝึกที่ บ้านเพิ่มเติม</p>		

การจัดเวลาที่เหมาะสมใน

ความสำคัญของการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว

เวลาที่สำคัญมากสำหรับครอบครัวในปัจจุบันส่วนมากเรามักคำนึงถึงเวลาในการทำงานหาเลี้ยงชีพมากกว่าเวลาอื่น ซึ่งบางครั้งเราอาจมองข้ามความสำคัญของเวลาในการอยู่กับลูกไปในยุคที่ยาเสพติดระบาดนั้น พ่อแม่ควรตระหนักถึงบทบาทของตนเองให้มากกว่า สิ่งใดสำคัญที่สุดในชีวิต การที่อยู่กับลูก พูดคุยกับลูกนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก

การจัดเวลาที่เหมาะสมในครอบครัวก็เป็นหนทางหนึ่งที่พ่อแม่สามารถป้องกันลูกจากปัญหาต่างๆ ได้ ไม่ใช่เฉพาะปัญหายาเสพติดเท่านั้น ถ้าใน 1 วัน พ่อแม่ไม่มีเวลาในการดูแลลูกโดยปล่อยหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกให้กับแม่บ้าน ญาติพี่น้องหรือสถานรับเลี้ยงเด็กแทน ปัญหาย่อมเกิดขึ้น เวลาที่ลูกมีปัญหาพ่อแม่ย่อมเป็นบุคคลแรกที่ต้องให้ความช่วยเหลือเด็ก ฉะนั้น ก่อนอื่นพ่อแม่ต้องรู้จักการบริหารจัดการเวลาให้กับตัวเองอย่างลงตัวและเหมาะสมเสียก่อน

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2541) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการกับเวลาในครอบครัวว่า เวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับทุกๆ คน ถึงแม้ว่าคนเราจะมีเวลาแต่ละวันเท่าๆ กัน คือ 24 ชั่วโมง แต่คนที่พ่อแม่ต้องตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อลูกๆ ด้วยการแบ่งเวลาให้เหมาะสม ถึงแม้ว่าจะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน การให้เวลาแก่ลูกนั้นทำให้มีโอกาสดูแลใกล้ชิด ได้พูดคุยกันปรึกษาหารือหรือบางครั้งอาจเป็นโอกาสที่ได้รับฟังปัญหาของลูกและเป็นโอกาสที่พ่อแม่ได้ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาให้ลูกได้อีกด้วย

ภัทรา พงศ์ศรีเพียร (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการกับเวลาในครอบครัวว่า พ่อแม่ควรจัดเวลาในครอบครัวให้สมดุลกันระหว่างการทำกิจกรรมต่างๆ ของลูกและทุกคนในครอบครัว เช่น เวลาสำหรับดูโทรทัศน์ เวลาที่ลูกเล่นกับเพื่อนๆ เวลาทำงานบ้าน อ่านหนังสือ เพื่อลูกจะได้เรียนรู้ทักษะด้านอื่นๆ ได้

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัวว่า เวลาที่สำคัญมากสำหรับครอบครัวในปัจจุบันส่วนมากเรามักคำนึงถึงเวลาในการทำงานหาเลี้ยงชีพมากกว่าเวลาอื่น ซึ่งบางครั้งเราอาจมองข้ามความสำคัญของเวลาในการอยู่กับลูก

ไป ในยุคที่ยาเสพติดระบาดนั้น พ่อแม่ควรตระหนักถึงบทบาทของตนเองให้มากกว่า สิ่งใดสำคัญที่สุดในชีวิต การที่อยู่กับลูก พุดคุยกับลูกนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก

กล่าวโดยสรุป การจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว เป็นสิ่งจำเป็นที่พ่อแม่ควรจะให้ ความสำคัญ โดยการรู้จักใช้เวลาสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในแต่ละวัน มีเวลาสำหรับกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น เวลาสำหรับอาชีพ ได้แก่ เวลาทำงานหาเลี้ยงชีพหรือเวลาเรียนหนังสือ เวลาสุขภาพส่วนตัว ได้แก่ เวลานอน เวลาชำระร่างกาย เวลาสำหรับสังคม ได้แก่ เวลาทำงานสังคม เวลาพบปะเพื่อนฝูง เวลาสำหรับครอบครัว ได้แก่ เวลาที่อยู่กับลูกและครอบครัว และเวลาว่าง

วิธีการจัดเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) ได้นำเสนอวิธีการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว ดังนี้

1. จัดตารางเวลา เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง พ่อแม่ต้องจัดตารางเวลาอย่างรอบคอบ รู้จักการบริหารเวลาและควบคุมเวลาที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะรู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไรและพยายามทำให้สำเร็จตามตารางเวลานั้นอย่างเคร่งครัด
2. ลำดับความสำคัญก่อนหลัง การเรียงลำดับความสำคัญว่าควรทำอะไร เวลาไหนเป็นสิ่งที่จำเป็น พ่อแม่ควรพยายามยื่นหยัดมันคงกับตารางเวลา และยืดหยุ่นสำหรับลูกบ้าง ควรพิจารณาว่าสิ่งใดสามารถให้เวลากับลูกได้ หรือสิ่งไหนให้ไม่ได้

ทรงเกียรติ ปิยะกะ (2544) ได้นำเสนอวิธีการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมในครอบครัว โดยสามารถปฏิบัติ ดังนี้

1. สำนวเวลา การสำนวเวลาก็คือ การพิจารณาว่าในแต่ละวัน เราใช้เวลาไปกับการทำกิจกรรมใดบ้าง ในการสำนวเวลานี้ ควรทำตารางการใช้เวลาในแต่ละวัน หรือแต่ละสัปดาห์ โดยให้ระบุว่าเป็นการใช้เวลาสำหรับอาชีพ สุขภาพ สังคม หรือเวลาว่าง
2. เรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่างๆ ในขั้นนี้พ่อแม่ต้องพิจารณาว่ากิจกรรมใดที่สำคัญที่สุดใน 1 วัน เช่น เวลาในการอยู่กับลูกสำคัญเป็นอันดับ 1 เวลาทำงานรองลงมา เป็นต้น
3. เพิ่มหรือลดเวลาสำหรับบางกิจกรรม เมื่อได้เรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่างๆ แล้ว ทำให้ท่านทราบว่าควรเพิ่มหรือลดเวลาสำหรับกิจกรรมใดบ้าง เช่น ควรเพิ่มเวลาในการอยู่กับลูกให้มากขึ้น และลดเวลาในการสังสรรค์กับเพื่อนลง เป็นต้น

ภัทธา พงศ์ศรีเพียร (2545) ได้เสนอแนะพ่อแม่ในการจัดการกับเวลาในครอบครัวว่า พ่อแม่ควรจัดเวลาเพื่อให้ทุกคนในบ้านได้มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การดูรายการโทรทัศน์ และเปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการหรือเนื้อหาที่ได้ดูแล้ว

จะเห็นได้ว่า วิธีการจัดเวลาที่เหมาะสมในครอบครัวดังกล่าวเป็นหนทางหนึ่งที่พ่อแม่สามารถป้องกันลูกจากปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญและรู้จักการจัดการกับเวลาที่เหมาะสมให้กับตนเองและครอบครัว โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจเวลาของตนเองรวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมนั้นๆ ให้ลงตัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสื่อสารที่มีคุณภาพใน

ความหมายของการสื่อสาร

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2541) ได้ให้ความหมายของการสื่อสาร (Communication) ว่า หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันและกัน ซึ่งการสื่อสารมี 2 แบบ คือ การสื่อสารโดยใช้คำพูด (Verbal Communication) และการสื่อสารแบบไม่ใช้คำพูด (Nonverbal Communication) การสื่อสารแบบใช้คำพูดจะสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่า อย่างไรก็ตามการสื่อสารแบบไม่ใช้คำพูดนั้น แม้เนื้อหาจะไม่เด่นชัด แต่ก็มีผลสำคัญโดยจะแสดงออกมาทางระดับเสียง คำพูดที่เลือกใช้ สีหน้า แววตา การประสานสายตาและท่าทาง เป็นต้น

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสารเป็นการใช้ภาษาเพื่อให้อีกฝ่ายเข้าใจความคิด ความรู้สึกและความต้องการของกันและกัน

จากความหมายของการสื่อสาร อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันและกัน ซึ่งอาจจะเป็นการสื่อสารแบบใช้คำพูดหรือไม่ใช้คำพูด เพื่อให้อีกฝ่ายเข้าใจความคิด ความรู้สึกหรือความต้องการของตน

ความสำคัญของการสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม (2540) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารว่า การสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างสามีกับภรรยาและระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูลูก ถ้าคนในครอบครัวมีการสื่อสารที่เหมาะสมจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความรัก ความเข้าใจให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อลูกอย่างยิ่ง

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2541) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารภายในครอบครัวว่า ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะสื่อสารได้ชัดเจนและตรงต่อกลุ่มเป้าหมาย ถ้าการสื่อสารมีความคลุมเครือและอ้อมค้อมมากเท่าใด ครอบครัวก็จะทำหน้าที่ได้ไม่ดีเท่านั้น ผู้ที่สื่อสารอย่างคลุมเครือและอ้อมค้อมจะทำให้อีกฝ่ายสื่อกลับมาแบบเดียวกัน โดยปกติการสื่อสารในแต่ละครอบครัว

จะแตกต่างกันไป บางครอบครัวการสื่อสารเกี่ยวกับปัญหาที่ขัดแย้งกันนั้นอาจไม่ชัดเจนและไม่ตรงต่อกลุ่มเป้าหมาย แต่ก็จะเป็นอยู่ช่วงสั้นๆ และไม่ทำให้เกิดปัญหาแต่อย่างใด

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2541) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวว่า ครอบครัวที่มีคุณภาพต้องมีลักษณะพร้อมที่จะรับฟังลูกเสมอ ควรให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของลูก อย่ามองข้ามว่าไร้สาระ รู้แล้วเบื่อฟัง ไร้ค่าสนใจ หากพ่อแม่ไม่รับฟังลูกลูกอาจหาที่ระบายที่อื่นหรือกับคนอื่น ซึ่งจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี หากผู้ฟังแล้วชี้แนะไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม การฟังลูกพูด ลูกคิดเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้มีความกล้า กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตนเอง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารว่า การสื่อสารระหว่างกันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวันทั้งในเวลาที่มีความคิดเห็นสอดคล้องและขัดแย้งกัน การสื่อสารที่ดีควรเป็นปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายในลักษณะการสื่อสาร 2 ทาง มีการใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทางที่เหมาะสม

จากความสำคัญของการสื่อสารสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสื่อสารมีความสำคัญและความจำเป็นต่อบุคคลทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารกันภายในครอบครัว เป็นหัวใจของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลในครอบครัวแล้วยังเป็นเกราะป้องกันปัญหาต่างๆ ได้

วิธีการสื่อสารที่มีคุณภาพในครอบครัว

นิคม วรรณราชู (2542) ได้นำเสนอวิธีการที่สำคัญในการสื่อสารที่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูก ดังนี้

1. พ่อแม่ควรเป็นผู้ฟังที่ดี พ่อแม่ต้องฟังและพยายามตีความหมายในคำพูดของลูก ต้องแสดงความสนใจอย่างจริงจัง พยายามอย่าพูดขัดหรือพูดสวนในระหว่างที่ลูกพูด
2. ละเว้นและหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ เมื่อลูกมีโอกาสพูดพ่อแม่ควรปล่อยให้ลูกพูดจนจบ พยายามหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ ถ้าพ่อแม่สอดแทรกในขณะที่ลูกพูด เขาอาจจะรู้สึกว่าคุณแม่ไม่ยอมฟังและขาดความเข้าใจได้
3. สนับสนุนให้ลูกพูด พ่อแม่ควรปล่อยให้ลูกได้พูด ได้ระบายความในใจหรือ

ความคับแค้นออกมาเมื่อเขามีปัญหา ช่วยสนับสนุนให้ลูกพูดโดยพ่อแม่อาจจะพยักหน้าแสดงความสนใจต่อคำพูดของลูก ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่พูดอะไรที่อาจจะทำให้ลูกเกิดความรู้สึกว่าพ่อแม่กำลังวิพากษ์วิจารณ์เขาและอย่าพูดขัดหน้าขัดหลังเป็นอันขาด

4. ตีความหมายคำพูดของลูก วิธีการหนึ่งที่พ่อแม่อาจจะนำมาใช้ได้ คือ การตีความหมายในคำพูดของลูก ซึ่งเป็นการแสดงความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดอันแท้จริงของลูก และเป็นการแสดงว่าพ่อแม่เข้าใจในปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นของลูก

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2545) ได้นำเสนอวิธีการที่สำคัญในการสื่อสาร ดังนี้

1. การใช้ภาษาท่าทาง หรือเรียกว่าภาษากาย ซึ่งได้แก่ ท่าทางการเดิน การใช้สายตา การเคลื่อนไหวและการสัมผัส
2. การฟังให้เป็น ทักษะการฟังมีความสำคัญมากในกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งสิ่งที่ควรปฏิบัติเมื่อเป็นคนฟัง คือ
 - 2.1 ควรมีการแสดงออกว่ากำลังรับฟังอย่างตั้งใจ
 - 2.2 พูดทวนในสิ่งที่ได้ยินเมื่อไม่แน่ใจ
 - 2.3 ไม่ควรเปลี่ยนหัวข้อการสนทนา
 - 2.4 มีปฏิริยาโต้ตอบกับผู้พูดให้เหมาะสม

Dinkmeyer (1989) ได้เสนอแนะให้พ่อแม่ฝึกทักษะในการฟัง ดังนี้

1. สบตาผู้พูด ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่สนใจและตั้งใจฟังลูก
2. ตั้งใจฟังและพยายามเข้าใจในความรู้สึกของลูก
3. บอกถึงความรู้สึกหลังจากการฟังแล้ว

จากวิธีการสื่อสารต่างๆ สามารถกล่าวได้ว่า วิธีการสื่อสารที่ดีนั้นประกอบด้วย การพูดและการฟังเป็นส่วนสำคัญ การพูดที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพนั้น ผู้พูดต้องพูดด้วยความจริงใจและให้ความเอาใจใส่ต่อผู้ฟัง และทักษะการฟัง ผู้ฟังควรจะฟังด้วยความสนใจ โดยทั้งผู้พูดและผู้ฟังควรจะเคารพซึ่งกันและกันเพื่อให้ทักษะในการสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แบบสำรวจ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

กิจกรรม	ระดับความสำคัญ		
	ไม่สำคัญ	สำคัญ	สำคัญมาก
1.ทำงานหาเลี้ยงชีพ			
2.พักผ่อน นอน			
3.เล่นกีฬา ออกกำลังกาย			
4.ดูแลบ้าน ทำความสะอาด			
5.พูดคุยกับลูก			
6.ไปทำบุญที่วัด			
7.ช่วยงานบุญ งานเพื่อสังคม			
8.ไปรับลูกที่โรงเรียน			
9.สังสรรค์กับเพื่อน			
10.สอนกรบ้านลูก			
11.อยู่กับครอบครัว ดูทีวีกับลูก			
12.เวลาว่าง			
13.อื่นๆ.....			

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจความสำคัญของกิจ

คำชี้แจง

1. ให้ท่านเรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมข้างล่างนี้ โดยใส่ตัวเลข 1 -12 กำกับหน้าข้อความ

-ทำงานหาเลี้ยงชีพ
-เล่นกีฬา ออกกำลังกาย
-พักผ่อน นอน
-พูดคุยกับลูก
-ดูแลบ้านทำความสะอาด
-ไปทำบุญที่วัด
-ไปรับลูกที่โรงเรียน
-ช่วยงานบุญ งานเพื่อสังคม
-สังสรรค์กับเพื่อน
-สอนการบ้านลูก
-อยู่กับครอบครัว ดูทีวีกับลูก
-เวลาว่าง

2. ให้ท่านพิจารณาถึงกิจกรรมที่ควรเพิ่มหรือลดเวลา และกิจกรรมที่ควรทำทั้งครอบครัว แล้วให้เขียนลงในช่องว่าง

กิจกรรมที่ควรเพิ่มเวลา

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

กิจกรรมที่ควรลดเวลา

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

กิจกรรมที่ควรทำร่วมกันทั้งครอบครัว

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจการสื่อสารของ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.ฉันไม่ค่อยอยากจะพูดกับใคร		
2.ทุกครั้งที่ฉันพูดกับคนอื่น เขามักจะกลัวและเงียบ		
3.ถ้าลูกทำผิด ฉันมักด่าลูก		
4.เมื่อลูกทำอะไรที่ฉันไม่พอใจฉันจะตักเตือนอย่างตรงไปตรงมา		
5.ฉันชอบถามลูกแบบซักฟอก คือถามจนกว่าจะได้คำตอบ		
6.ลูกมักรู้สึกไม่ดีเวลาที่ฉันถาม		
7.ฉันชอบแย่งคนอื่นพูด		
8.ฉันมักถามถึงความคิดเห็นของลูกเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในครอบครัว		
9.ฉันชอบพูดเรื่องส่วนตัวให้คนอื่นฟัง		
10.ฉันให้คำแนะนำลูกเสมอ เมื่อทำอะไรผิดพลาด		
11.ฉันจะพูดชื่นชมเมื่อลูกทำความดี		
12.เวลาพูด ฉันมักพูดนานจนไม่อยากหยุด		
13.เวลาฉันพูด คนฟังมักจะไม่พอใจ		
14.ฉันมีเวลาพูดคุยกับลูกเสมอ		
15.ฉันมักพูดเปรียบเทียบลูกกับเด็กคนอื่นที่เก่งกว่า		
16.ฉันเป็นคนพูดตรง จนคนอื่นไม่อยากฟัง		
17.ฉันมักถามถึงเหตุผลเมื่อลูกไม่ทำตามคำแนะนำ		
18.เมื่อลูกทำผิด ฉันชอบพูดถึงความผิดครั้งก่อนๆ ด้วย		
19.ฉันชอบบอกความเห็น เวลาใครทำอะไรผิด		
20.ฉันชอบพูดเรื่องของคนอื่น		
21.ฉันรับฟังความคิดเห็นของลูกเสมอ		
22.ฉันชอบสั่งให้ลูกทำตามที่ฉันต้องการ		
23.เมื่อลูกมีปัญหาอะไรจะปรึกษา ฉันตลอดเวลา		
รวม		

แบบฝึกการพูดในสถานการณ์

คำชี้แจง โปรดใส่ข้อความที่ท่านเห็นว่าเหมาะสมที่จะพูดเมื่อท่านอยู่ในเหตุการณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ลูกของท่านถามว่า ถ้ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีแล้วทำไม เพื่อนๆ หรือพี่ๆ ที่โรงเรียนถึงเสพ

.....

.....

2. ลูกของท่านน้อยใจ คิดว่าพ่อแม่ไม่รัก

.....

.....

3. ลูกของท่านกลับจากโรงเรียน สีหน้าไม่ดี

.....

.....

4. ลูกของท่านไม่ชอบครูหรือเพื่อนที่โรงเรียน

.....

.....

5. ลูกของท่านตะคอกหรือโวยวาย เมื่อไม่ได้ในสิ่งที่เขาต้องการ

.....

.....

6. ลูกของท่านคิดว่าเหล้าหรือเบียร์เป็นสิ่งที่ดี เพราะเชื่อคำโฆษณาจากโทรทัศน์

.....

.....

7. ลูกของท่านชอบเลียนแบบตัวละครจากโทรทัศน์ โดยเฉพาะตัวร้าย

.....

.....

8. ลูกของท่านโกรธ หรือเคียด แล้วอาละวาด ทำลายข้าวของ

.....

.....

9. ลูกของท่านร้องไห้ เสียใจเพราะทำของหาย

.....
.....

10. ลูกของท่านอยากได้ของเล่น หรือเสื้อผ้าชุดใหม่

.....
.....

11. ลูกของท่านแสดงอาการไม่พอใจ เมื่อท่านให้ช่วยทำงานบ้าน

.....
.....

12. ลูกของท่านมาเล่าให้ฟังว่า เพื่อนๆ ที่โรงเรียนมาชวนให้สูบบุหรี่ หรือดื่มเหล้า

.....
.....

13. ลูกของท่านชอบดูทีวีมาก ไม่ค่อยทำการบ้าน และไม่ยอมไปโรงเรียน

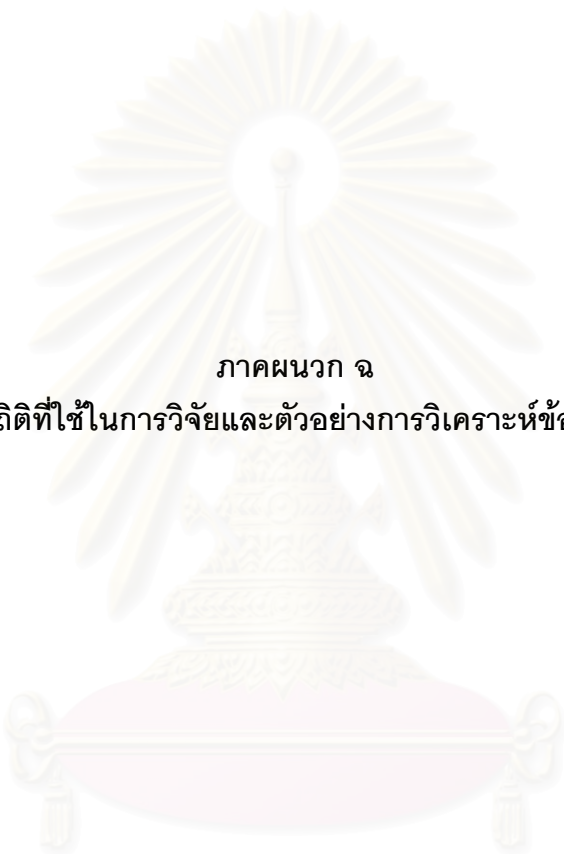
.....
.....

14. ลูกของท่านถามว่า ทำไมบางคนจึงชอบสูบบุหรี่ หรือดื่มเหล้า

.....
.....

15. ลูกของท่านเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย คิดว่าตัวเองต่ำต้อยไม่ดีเหมือนคนอื่น

.....
.....

ภาคผนวก ฉ
สถิติที่ใช้ในการวิจัยและตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

1.1 การคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนน

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูต , 2538)

1.2 การคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

X = คะแนนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์ , 2540)

1.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบระดับความมีนัยสำคัญของคะแนน ระหว่างคะแนนทดสอบก่อนและทดสอบหลังของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบค่า t (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

$\sum D$ = ผลรวมของผลต่างของคะแนนทดสอบก่อนและหลังการศึกษา

$\sum D^2$ = ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนทดสอบก่อนการ

เรียนและหลังการศึกษา

$(\sum D)^2 =$ ผลรวมของ D ทั้งหมดยกกำลังสอง

N = จำนวนผู้ปกครองในกลุ่มตัวอย่าง

(ประคอง กรรณสูตร, 2538)

1.4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด และคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติดกับเกณฑ์การประเมินโปรแกรม

$$t = \frac{\bar{X} - \mu_0}{\frac{S}{\sqrt{n}}}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรม

μ_0 = ค่าเฉลี่ยคะแนนเกณฑ์การผ่านโปรแกรม

S = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

n = จำนวนนักเรียนทั้งหมด

(บุญเรียง ขจรศิลป์, 2542)

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

2.1 การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ (Item – objective Congruency Index : IOC) ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดและแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด ใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

(ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2541)

2.2 การหาค่าระดับความยาก (Level of difficulty) ของแบบสอบ ใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

P = ค่าระดับความยาก

R = จำนวนผู้ที่ตอบถูกในแต่ละข้อ

N = จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

2.3 การหาค่าอำนาจจำแนก (Power of discrimination) ของแบบสอบ ใช้สูตร

$$r = \frac{(R_U - R_L)}{N/2}$$

r = ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

R_U = จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มสูง

R_L = จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มต่ำ

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

2.4 การคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson KR-20)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_1^2} \right]$$

n = จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ

p = สัดส่วนของคนตอบถูกในแต่ละข้อ

q = สัดส่วนของคนตอบผิดในแต่ละข้อ

S_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

pq = ผลคูณของสัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกและตอบผิด

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

2.5 สถิติที่ใช้ในการหาความเที่ยงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยยาเสพติด ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

α = สัมประสิทธิ์ความเที่ยง

n = จำนวนข้อสอบ

S_i^2 = คะแนนความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 = คะแนนความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์ , 2540)

2.5.1 ความแปรปรวนรวมของคะแนนแต่ละข้อ

$$\sum S_i^2 = S_1^2 + S_2^2 + S_3^2 + \dots + S_{15}^2$$

(บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2534)

2.5.2 ความแปรปรวนรวมของคะแนนทั้งฉบับ

$$S_t^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ N คือ จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

X คือ คะแนนรวมของผู้สอบแต่ละคน

(ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ , 2541)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ ของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ในข้อที่ 6

$$\text{จากสูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

ในข้อที่ 6 $\sum R = +2 -1 = 1$ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

$$IOC = \frac{1}{3}$$

$$IOC = 0.66$$

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ เท่ากับ 0.66

1.2 การหาค่าระดับความยากของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ข้อ 1

$$\text{จากสูตร } P = \frac{R}{N}$$

ในข้อ 1 มีผู้ตอบถูก 26 คนจากจำนวนทั้งหมด 50 คน

$$P = \frac{26}{50}$$

$$P = 0.52$$

แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจในข้อที่ 1 มีค่าระดับความยาก เท่ากับ 0.52

1.3 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ข้อที่ 1

$$\text{จากสูตร } r = \frac{(R_U - R_L)}{N/2}$$

ในข้อที่ 1 กลุ่มสูง (R_U) มีผู้ที่ตอบถูก 15 คน
 กลุ่มต่ำ (R_L) มีผู้ที่ตอบถูก 5 คน
 จากจำนวนผู้สอบทั้งหมด 50 คน (N) แทนค่าในสูตร

$$r = \frac{(15 - 5)}{50 / 2}$$

$$r = \frac{10}{25}$$

$$r = 0.4$$

แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจในข้อที่ 1 มีค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.4

1.4 การคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด ใช้สูตรของ คูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson KR-20)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_1^2} \right]$$

n = จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ

p = สัดส่วนของคนตอบถูกในแต่ละข้อ

q = สัดส่วนของคนตอบผิดในแต่ละข้อ

S_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

pq = ผลคูณของสัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกและตอบผิด

ขั้นตอนในการหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ มีดังนี้

1. หาค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

$$\text{จากสูตร } S_t^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ N คือ จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

X คือ คะแนนรวมของผู้สอบแต่ละคน

แทนค่าในสูตร

$$S_t^2 = \frac{50(2496) - (316)^2}{50(50 - 1)}$$

$$S_t^2 = \frac{124800 - 99856}{2450}$$

$$S_t^2 = \frac{24944}{2450}$$

$$S_t^2 = 10.1812$$

แทนค่าในสูตร

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_1^2} \right]$$

$$r_{tt} = \frac{15}{15-1} \left[1 - \frac{3.1768}{10.1812} \right]$$

$$r_{tt} = \frac{15}{14} [1 - 0.3120]$$

$$r_{tt} = 1.0714 [0.688]$$

$$r_{tt} = 0.73$$

ความเที่ยงของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด เท่ากับ 0.73

1.5 การคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

ขั้นตอนในการหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความคิดเห็น มีดังนี้

1. หาผลรวมของค่าความแปรปรวนในแต่ละข้อ จากสูตร

$$S_i^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

ตัวอย่างการคำนวณค่าความแปรปรวน ในข้อ 1

แทนค่าในสูตร $S_i^2 = \frac{50(317) - (121)^2}{50(50 - 1)}$

$$S_i^2 = \frac{15850 - 14641}{2450}$$

$$S_i^2 = 0.50$$

เมื่อหาค่าความแปรปรวนของแต่ละข้อได้แล้วนำมาหาผลรวม ตามสูตร ดังนี้

$$\sum S_i^2 = S_1^2 + S_2^2 + S_3^2 + \dots + S_{15}^2$$

แทนค่าในสูตร $\sum S_i^2 = 0.50 + 0.44 + 0.34 + 0.53 + 0.61 + 0.94 + 0.86$
 $+ 0.41 + 0.75 + 0.8 + 0.64 + 0.86 + 0.51 + 0.82$
 $+ 0.45 + 0.67 + 0.7 + 0.52 + 0.44 + 0.41$

$$\sum S_i^2 = 12.27$$

2. หาค่าความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ จากสูตร

$$S_t^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ N คือ จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

X คือ คะแนนรวมของผู้สอบแต่ละคน

$$S_t^2 = \frac{50(151011) - (2733)^2}{50(50 - 1)}$$

$$S_t^2 = \frac{7550550 - 7469289}{2450}$$

$$S_t^2 = 33.16$$

3. นำค่าที่ได้จากข้อ 1 และ 2 แทนค่าในสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - Coefficient) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_i^2} \right\}$$

เมื่อ n คือจำนวนข้อสอบ แทนค่าในสูตร

$$\alpha = \frac{15}{14} \left\{ 1 - \frac{12.27}{33.16} \right\}$$

$$\alpha = \frac{15}{14} \{1 - 0.37\}$$

$$\alpha = 0.67$$

ความเที่ยงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลลูกให้พ้นภัยยาเสพติด เท่ากับ 0.67

2. การทดสอบสมมติฐาน

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดก่อนและหลังการทดลอง ใช้สูตรดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

จากข้อมูลในตารางที่ 13 แทนค่าในสูตร

$$t = \frac{190}{\sqrt{\frac{25(1494) - (190)^2}{25-1}}}$$

$$t = \frac{190}{\sqrt{\frac{37350 - 36100}{24}}}$$

$$t = \frac{190}{\sqrt{52.08}}$$

$$t = 26.33$$

ค่า t ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 26.33 ซึ่งมากกว่า ค่า t ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ที่ $df = 24$ ซึ่งมีค่า 2.492 นั้นแสดงว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครอง หลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดกับ เกณฑ์การประเมินโปรแกรม

จากสูตร
$$t = \frac{\bar{X} - \mu_0}{\frac{s}{\sqrt{n}}}$$

ข้อมูลจากตารางที่ 13

$$\bar{X} = 13.36$$

$$\mu_0 = 11.25 \text{ (เกณฑ์การประเมินโปรแกรมที่ตั้งไว้)}$$

หาค่า S.D. จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

$$S.D. = \sqrt{\frac{25(4490) - (334)^2}{25(25-1)}}$$

$$S.D. = \sqrt{\frac{112250 - 111556}{600}}$$

$$S.D. = 1.07$$

หา t แทนค่าในสูตร

$$t = \frac{13.36 - 11.25}{\frac{1.07}{\sqrt{25}}}$$

$$t = \frac{2.11}{0.214}$$

$$t = 9.85$$

ค่า t ที่ได้จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 9.85 ซึ่งมากกว่าค่า t ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ที่ $df = 24$ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 2.492 นั้นแสดงว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายนรเศรษฐ์ ศรีแก้วกุล เกิดวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2517 ณ บ้านเลขที่ 14/1 หมู่ที่ 1 ตำบลดุน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิตในโครงการครูทายาท จากสถาบันราชภัฏนครราชสีมา เมื่อปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2543 ปัจจุบันรับราชการครูตำแหน่งอาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านจานทองกวาววิทยา ตำบลจานใหญ่ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย